

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ: ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ:

«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ. ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Ο ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ»

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΚΟΣΙ ΚΡΙΣΤΕΛΑ

A.M.: 7123M015

ΑΘΗΝΑ, Απρίλιος 2025

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΜΠΑΜΠΑΛΙΟΥΤΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπων Καθηγητής)

ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ-ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑ, τέως Λέκτορας Παντείου
Πανεπιστημίου

ΡΟΜΠΟΚΟΥ-ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΑΓΛΑΪΑ, Ομότιμη Καθηγήτρια Παντείου
Πανεπιστημίου

Copyright © Κόσι Κριστέλα, 2025

All rights reserved. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα τα οποία αφορούν τη χρήση της Διπλωματικής Εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα.

Η έγκριση της παρούσης Διπλωματικής Εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων της συγγραφέως.

Στους γονείς μου.

Ευχαριστίες

Η Διπλωματική αυτή Εργασία αποτελεί το τελευταίο στάδιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Νομική και Διοικητική Επιστήμη», στην Ειδίκευση «Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ» του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Για τη συγγραφή της παρούσης Διπλωματικής Εργασίας, θα ήθελα να αποδώσω τις ευχαριστίες μου αφενός στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Μπαμπαλιούτα Λάμπρο, για την υποστήριξή του και για όλα τα σχόλιά του καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της Διπλωματικής μου Εργασίας, αφετέρου στους γονείς μου, οι οποίοι με ενθάρρυναν να προσπαθώ διαρκώς για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Στα πλαίσια του ερευνητικού μέρους της Διπλωματικής μου Εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Βλάχου Αγγελική, η οποία μέσω της συμμετοχής της στα πλαίσια των ζητημάτων της έρευνας, συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων αυτών, ζητήματα τα οποία αφορούν στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου και στη συμβολή τους σε αυτόν.

Κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου σε αυτό το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, έχω αποκομίσει σημαντικές γνώσεις, οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τη μετέπειτα επαγγελματική μου καριέρα και για την καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων τα οποία αφορούν στα μαθήματα τα οποία έχω διδαχθεί. Γι' αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω επίσης όλους τους καθηγητές για τις προσπάθειές τους να μεταλαμπαδεύσουν στους φοιτητές τις γνώσεις τους.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συμφοιτητές μου για τη συντροφιά, καθώς και για την υποστήριξη και τη συνεργασία από την έναρξη της φοίτησής μας σε αυτό το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών και καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μας σε αυτό.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλο το προσωπικό του Παντείου Πανεπιστημίου για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του κάθε φοιτητή.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	9
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	10
I: Ελληνόγλωσσες.....	10
II: Ξενόγλωσσες.....	12
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	14
ABSTRACT.....	16
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	18
I: Γενικά	18
II: Σκοπός της εργασίας	19
III: Περιεχόμενο της εργασίας	19
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης	23
1.1: Ορισμός.....	24
1.2: Σύγκριση διοικητικών συστημάτων με το θεσμό της Αυτοδιοίκησης	26
1.3: Ιστορική αναδρομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα	29
1.3.1: Νομοθετικό πλαίσιο	31
1.3.2: Αναφορές στο Σύνταγμα της Ελλάδος	35
1.4: Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα στη σύγχρονη εποχή	37
1.4.1: Ευκαιρίες	38
1.4.2: Προκλήσεις-απειλές.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	46
2.1: Ορισμός.....	46

2.2: Συγκρότηση.....	47
2.2.1: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού	48
2.2.2: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Βαθμού	49
2.3: Χαρακτηριστικά των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	50
2.3.1: Διοικητική αυτοτέλεια.....	51
2.3.2: Οικονομική αυτοτέλεια	57
2.4: Αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	61
2.4.1: Α' Βαθμού	62
2.4.2: Β' Βαθμού	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας	68
3.1: Ορισμός.....	69
3.2: Αποστολή	69
3.3: Σκοπός.....	69
3.4: Νομοθετικό πλαίσιο	70
3.5: Περιεχόμενο.....	71
3.5.1: Συμμετέχοντες στη σύνταξή τους.....	75
3.5.2: Διαδικασία σύνταξης	76
3.5.3: Έγκριση	77
3.5.4: Τροποποίηση	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ύπαρξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης	80
4.1: Πλεονεκτήματα	81
4.1.1: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού	81
4.1.2: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Βαθμού.....	85
4.2: Μειονεκτήματα	86

4.2.1: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού	86
4.2.2: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Βαθμού.....	90
ΜΕΡΟΣ Β': ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ (Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ)	91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ο Δήμος Χαλανδρίου γενικά	91
5.1: Ιστορική αναδρομή της διοικητικής δομής του	92
5.2: Οργανόγραμμα υπηρεσιών.....	94
5.3: Η διαμόρφωση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας.....	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ποιοτική Έρευνα	107
6.1: Σκοπός της έρευνας	108
6.2: Έννοιες και λειτουργικοί ορισμοί.....	108
6.3: Μέθοδος έρευνας.....	109
6.4: Εργαλεία έρευνας.....	110
6.5: Συμμετέχουσα στην έρευνα.....	110
6.6: Μέθοδος συλλογής δεδομένων.....	111
6.7: Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων	111
6.8: Διαδικασία συλλογής δεδομένων	112
6.9: Περιορισμοί στην έρευνα	112
6.10: Περιεχόμενο της έρευνας.....	113
6.11: Αποτελέσματα έρευνας	114
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	116
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	122
I: Ελληνόγλωσση	122
II: Ελληνόγλωσση μεταφρασμένη από την αλλοδαπή	132
III: Ξενόγλωσση.....	132

IV: Λεξικά.....	132
V: Πηγές από το διαδίκτυο	132
VI: Νομοθεσία	139
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Συνέντευξη για την αποδοτικότητα των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου	143

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1: Οι 5 στόχοι για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027	41
---	----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

I: Ελληνόγλωσσες

Αριθμ. οίκ.: Αριθμός οίκοθεν

A.T.E.I.: Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

ΓΑΔ: Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης

Δ.: Δήμος

ΔΕ: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

ΔΟΠ: Διοίκηση Ολικής Ποιότητας

ΕΓΤΠΕ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

Ε.Δ.Ε.Τ.: Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Ε.Τ.Α.Α.: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

Εκδ.: Εκδόσεις

έκδ.: έκδοση

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕλΣυν: Ελεγκτικό Συνέδριο

ΕΝΠΕ: Ένωση Περιφερειών Ελλάδος

επιμ.: επιμέλεια

ΕΣΠΑ: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΦΚΑ: Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης

κ.ά.: και άλλοι

ΚΑΠΗ: Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

ΚΕΔΕ: Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος

ΚεΔΕΠΟΔ: Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Πολιτικής Οικονομίας και Διακυβέρνησης

Κ.Ε.ΔΙ.Τ.Α.Α.: Κέντρο Έρευνας & Διαχείρισης Θεμάτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Αποκέντρωσης

ΚΕΠ: Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών

ΚΕΦΙΜ: Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών

ΚΠΣ: Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης

Ν.: Νόμος

ΝΠΔΔ: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

ΝΠΙΔ: Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

ΟΕΥ: Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ό.π.: όπου παραπάνω

ΟΠΣ: Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα

ΟΣΥΑΠΕ: Ομοσπονδία Συλλόγων Υπαλλήλων Αιρετών Περιφερειών Ελλάδας

Ο.Τ.: Ολομέλειες Τμημάτων

ΟΤΑ: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΟΧΕ: Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις

παρ.: παράγραφος

Π.Δ.: Προεδρικό Διάταγμα

ΠΕ: Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση

ΠΕΔΚΜ: Περιφερειακή Ένωση Δήμων Κεντρικής Μακεδονίας

π.Χ.: προ Χριστού

σ.: σελίδα

σσ.: σελίδες

Σ.Δ.Ο.Ε.: Συντονιστικές Δια-τμηματικές Ομάδες Εργασίας

Σ.Σ.Τ.: Συντονιστικό Συμβούλιο Τμημάτων

Σ.Σ.Υ.: Συντονιστικό Συμβούλιο Υπηρεσιών

Τ.Α.: Τοπική Αυτοδιοίκηση

ΤΕ: Τεχνολογική Εκπαίδευση

Τ.Ε.Ι.: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Τόμ.: Τόμος

ΤΠΕ: Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας

ΥΕ: Υποχρεωτική Εκπαίδευση

ΥΠΕΣ: Υπουργείο Εσωτερικών

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

ΦΟΔΣΑ: Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων

ΧΜΠΑ: Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

χ.χ.: χωρίς χρονολογία

II: Ξενόγλωσσες

CE.A.R.S.: Center of Academic Research & Studies

C.E.M.R.: Council of European Municipalities and Regions

COVID-19: Corona Virus Disease-19

CPI: Corruption Perceptions Index

ed.: edition

ICACC: International Conference on Advances in Computing & Communications

MBO: Management By Objectives

p.: page

pp.: pages

UK: United Kingdom

Vol.: Volume

VS: Versus

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Διπλωματική αυτή Εργασία πραγματεύεται τη συμβολή των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, με επακόλουθο την ανάπτυξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης τόσο πρώτου, όσο και δευτέρου βαθμού, και πόσο οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας έχουν επηρεάσει το Δήμο Χαλανδρίου.

Αρχικά, αναφέρεται ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης ως θεσμός, με περαιτέρω αναφορές στη σύγκρισή του με διοικητικά συστήματα, στην ιστορική του εξέλιξη στην Ελλάδα (δηλαδή πώς ξεκίνησε, πώς εξελίχθηκε και πώς κατέληξε), στις ευκαιρίες τις οποίες οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης καλούνται να αξιοποιήσουν και μάλιστα, με το σωστό τρόπο, όπως επίσης και στις προκλήσεις οι οποίες ενδέχεται να προκύψουν και τις οποίες οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα ήταν πρέπει να αντιμετωπίσουν.

Έπειτα, αναλύονται οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σε αυτό το μέρος της εργασίας, διασαφηνίζονται: α) η έννοια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, β) ο τρόπος συγκρότησής τους, γ) τα γνωρίσματά τους, τα οποία τους διαχωρίζουν από την κρατική διοίκηση και δ) οι αρμοδιότητες τις οποίες διαθέτουν.

Στη συνέχεια, πραγματοποιείται η ανάλυση περί των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας. Για τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, πραγματοποιείται εκτενής αναφορά στην έννοιά τους, στην αποστολή τους, στο σκοπό τους, στο νομοθετικό πλαίσιο το οποίο διέπει τους εν λόγω Οργανισμούς, καθώς και στο περιεχόμενό τους, με επισημάνσεις στους συμμετέχοντες της σύνταξης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, στη διαδικασία της σύνταξής τους, στην έγκρισή τους και στην τροποποίησή τους.

Μετά, περιγράφονται τόσο τα οφέλη, όσο και οι αρνητικές συνέπειες της ύπαρξης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης αμφοτέρων των βαθμών.

Εν συνεχεία, η εργασία συνεχίζεται με την Εμπειρική Προσέγγιση. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για τη διοικητική εξέλιξη, το οργανόγραμμα των υπηρεσιών και το περιεχόμενο του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαλανδρίου, σε συνδυασμό με τα αναπτυξιακά προγράμματα της Περιφέρειας της Αττικής τα οποία

σχετίζονται με το Δήμο Χαλανδρίου. Επίσης, η εργασία περιλαμβάνει έρευνα, η οποία διαθέτει τη μορφή συνέντευξης και αφορά στην αποδοτικότητα του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαλανδρίου, ύστερα από την τελευταία τροποποίηση του Οργανισμού.

Λέξεις-κλειδιά: Τοπική Αυτοδιοίκηση, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας, Δήμος Χαλανδρίου, Αναπτυξιακά προγράμματα, Αποδοτικότητα του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας.

ABSTRACT

This master's Thesis deals with the role of the Internal Service Organizations, regarding the development of First-Degree and Second-Degree Local Government Authorities, and their impact on the Municipality of Chalandri.

For a start, this Thesis mentions the Local Self-Government in Greece and particularly, as an institution, its comparison to administrative systems, its "journey" (in other words its starting point, its evolution and its situation today), as well as the opportunities that the Local Government Authorities have to utilize in the right manner and the challenges that occur, and the Local Government Authorities have to tackle.

Then, the Local Government Authorities are analyzed. At this part of this Thesis, the Local Government Authorities as a concept, the way they are organized, their characteristics, which separate them from the state administration, and their duties are clarified.

After that, the Internal Service Organizations are analyzed. In terms of the Internal Service Organizations, an extensive reference is made about their meaning, their mission, their purpose, the legislative framework in relation to these Organizations, as well as their content, highlighting the participants who are responsible for the drafting of the Internal Service Organizations, the process of their drafting, their approval and their modification.

Afterwards, the Thesis describes both the positive and the negative consequences of the Internal Service Organizations' existence in the Local Government Authorities of both degrees.

The Thesis continues with the Empirical Approach part. In particular, this part is about the administrative development, the services and the content of the Internal Service Organization of the Municipality of Chalandri, along with the development programs of Attica, related to the Municipality of Chalandri. Moreover, the Thesis includes research, which is an interview and is about the efficiency of the Internal Service Organization of the Municipality of Chalandri, after the last modification of the Organization.

Keywords: Local Self-Government, Local Government Authorities, Internal Service Organizations, Municipality of Chalandri, Development programs, Efficiency of the Internal Service Organization.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I: Γενικά

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα δεν αποτελεί δημιούργημα του σύγχρονου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, καθώς υπήρχε ακόμη και πριν από την ίδρυσή του. Μέχρι σήμερα, έχει πραγματοποιηθεί ένας σημαντικός αριθμός ρυθμίσεων, οι οποίες έχουν μεταβάλει την ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αξιοσημείωτο είναι, ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα έχει έρεισμα ακόμη και στο Σύνταγμα. Δηλαδή, προστατεύεται συνταγματικά.

Ευκαιρίες δημιουργούνται διαρκώς στη ζωή. Ωστόσο, το μείζον ζήτημα είναι, αν αυτές οι ευκαιρίες αξιοποιούνται με ορθολογικό τρόπο. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ευκαιριών οι οποίες δημιουργούνται και τις οποίες οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης καλούνται να αξιοποιήσουν, ώστε να αναβαθμιστεί η ποιότητά τους σε κάθε επίπεδο.

Πέραν από τις ευκαιρίες οι οποίες εμφανίζονται για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, υπάρχουν προκλήσεις στις οποίες οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να ανταποκριθούν αναλόγως.

Στην Ελλάδα, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι επιφορτισμένοι με αρμοδιότητες, οι οποίες περιορίζονται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική έκταση και λειτουργούν αυτοτελώς από την κρατική διοίκηση, παρόλο που σε αυτούς ασκείται εποπτεία, με απώτερο σκοπό την καλύτερη άσκηση των καθηκόντων από μεριάς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες οφείλουν να διαθέτουν Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας, για τον οποίο ακολουθείται μια συγκεκριμένη διαδικασία, με τελικό προορισμό τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ο οποίος συντάσσεται από συγκεκριμένα όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με συγκεκριμένο περιεχόμενο το οποίο καθορίζει τη συνολική δομή των τελευταίων.

Ένας Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας αφενός μπορεί να επιφέρει θετικές συνέπειες, αφετέρου καθίσταται επιζήμιος για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι παράγοντες για τον επιζήμιο χαρακτήρα του ποικίλουν.

Είναι προφανές, ότι οι αλλαγές τις οποίες επιφέρουν οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούσαν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στους τελευταίους, πέραν από θετικό. Δηλαδή, οι αλλαγές δεν είναι δυνατόν να είναι ίδιες και επομένως, υπάρχουν αλλαγές οι οποίες δεν επιφέρουν κάθε φορά τα επιθυμητά αποτελέσματα¹. Επιπλέον, η πρόκληση, η αλλαγή και η καινοτομία αποτελούν στοιχεία τα οποία συμβάλλουν στην αναβάθμιση της λειτουργίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά δεν θα πρέπει να επεκτείνονται χωρίς όριο, με αποτέλεσμα να ελλοχεύσουν κίνδυνοι, αν αποδίδεται περισσότερη έμφαση στις προσπάθειες επίτευξης των αλλαγών, παρά στο σκοπό τον οποίο εξυπηρετούν αυτές οι αλλαγές, ενώ οι φορείς θα πρέπει να διαθέτουν σταθερότητα και δυνατότητες για την πραγματοποίηση των αλλαγών, προκειμένου να καταστούν αποτελεσματικοί².

II: Σκοπός της εργασίας

Η εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση όχι μόνο του ρόλου των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στις υπηρεσίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και του θεσμού της Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης γενικά, όπως επίσης και των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαλανδρίου και του ρόλου τους σε αυτόν.

Με τη διερεύνηση των ως άνω ζητημάτων, επιδιώκονται αφενός η επίτευξη της καλύτερης κατανόησής τους και αφετέρου, η διαπίστωση της υπάρχουσας κατάστασής τους.

III: Περιεχόμενο της εργασίας

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελείται από 6 Κεφάλαια. Τα τέσσερα πρώτα Κεφάλαια απαρτίζουν τη Θεωρητική Προσέγγιση της εργασίας. Δηλαδή, τα Κεφάλαια αυτά είναι βασισμένα στη θεωρία, ήτοι στις βιβλιογραφικές επισκοπήσεις. Τα Κεφάλαια 5 και 6 αφορούν στο ερευνητικό μέρος της εργασίας. Επιπρόσθετα στο

¹ Ν. Μιχαλόπουλος, Η επιστήμη της δημόσιας διοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2016, σ. 256.

² J. Stewart, Ο εκσυγχρονισμός της τοπικής αυτοδιοίκησης (Μετάφραση: Α. Τσανάκας), 1^η έκδ., Εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006, σσ. 344-345.

τέλος της εργασίας, είναι ενσωματωμένο ένα Παράρτημα, το οποίο αφορά στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας.

Αναφορικά με το κυρίως μέρος της εργασίας, η εργασία έχει την ακόλουθη δομή:

Κεφάλαιο 1: Αναφέρεται ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης και απαρτίζεται από 4 Ενότητες. Η πρώτη Ενότητα αναφέρει τον ορισμό του θεσμού της Αυτοδιοίκησης. Η δεύτερη Ενότητα πραγματεύεται τη διάκριση των διοικητικών συστημάτων και τη σχέση τους με το θεσμό της Αυτοδιοίκησης. Η Ενότητα 3, η οποία σχετίζεται με την ιστορική αναδρομή του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, απαρτίζεται από 2 Υποενότητες. Η πρώτη Υποενότητα αναφέρεται στο νομοθετικό πλαίσιο της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ η δεύτερη περιγράφει τις συνταγματικές κατοχυρώσεις της τελευταίας. Τέλος η Ενότητα 4, η οποία πραγματεύεται την ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση σήμερα, περιέχει 2 Υποενότητες. Η πρώτη Υποενότητα αφορά τις ευκαιρίες οι οποίες δημιουργούνται για την ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση, ενώ η δεύτερη Υποενότητα αναφέρει, από την άλλη μεριά, τις προκλήσεις οι οποίες απειλούν την ανάπτυξη της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Κεφάλαιο 2: Έχει ως αντικείμενο μελέτης τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και διαθέτει 4 Ενότητες. Η πρώτη Ενότητα αφορά στην έννοια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η επόμενη Ενότητα, η οποία έχει δύο Υποενότητες, αναφέρεται στη συγκρότηση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού (Υποενότητα 1) και Β' Βαθμού (Υποενότητα 2). Η Ενότητα 3 αναλύει τα χαρακτηριστικά των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα οποία είναι η διοικητική αυτοτέλεια (Υποενότητα 1) και η οικονομική αυτοτέλειά τους (Υποενότητα 2). Τέλος η 4^η Ενότητα, με 2 Υποενότητες, περιγράφει τις αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού (1^η Υποενότητα) και Β' Βαθμού (2^η Υποενότητα).

Κεφάλαιο 3: Σχετίζεται με τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας και απαρτίζεται από 5 Ενότητες. Η 1^η Ενότητα διασαφηνίζει τον ορισμό των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, δηλαδή τι είναι οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας. Η 2^η Ενότητα αφορά στην αποστολή των Οργανισμών αυτών, η 3^η Ενότητα στο σκοπό ύπαρξής τους, ενώ η 4^η Ενότητα στο νομοθετικό πλαίσιο για τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας. Η 5^η και τελευταία Ενότητα αποτελείται από 4 Υποενότητες και αναλύει το περιεχόμενο των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας. Πιο

συγκεκριμένα, η πρώτη Υποενότητα καταγράφει τα άτομα τα οποία λαμβάνουν μέρος στη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, η δεύτερη Υποενότητα τη διαδικασία σύνταξής τους, η 3^η Υποενότητα την έγκρισή τους και τέλος, η 4^η Υποενότητα την τροποποίησή τους.

Κεφάλαιο 4: Περιγράφει την ύπαρξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού. Αποτελείται από 2 Ενότητες. Η πρώτη Ενότητα περιέχει 2 Υποενότητες, οι οποίες αφορούν τα οφέλη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους πρωτοβάθμιους (1^η Υποενότητα) και στους δευτεροβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2^η Υποενότητα). Η δεύτερη Ενότητα επίσης περιλαμβάνει 2 Υποενότητες και αναφέρεται στις αρνητικές συνέπειες των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' (1^η Υποενότητα) και Β' Βαθμού (2^η Υποενότητα).

Κεφάλαιο 5: Σε αυτό το σημείο, όπως αναφέρθηκε, εκκινεί η ανάλυση της Εμπειρικής Προσέγγισης στην εργασία αυτή, η οποία αφορά τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου. Το Κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στο Δήμο Χαλανδρίου και περιέχει 3 Ενότητες. Στην Ενότητα 1, πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή στη διοικητική δομή του Δήμου Χαλανδρίου. Στην Ενότητα 2, αναλύεται το οργανόγραμμα υπηρεσιών του Δήμου, δηλαδή καταγράφονται όλες οι υπηρεσίες του Δήμου. Η 3^η και τελευταία Ενότητα αφορά στον τρόπο διαμόρφωσης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου.

Κεφάλαιο 6: Αποτελεί την έρευνα και απαρτίζεται από 11 Ενότητες. Στην πρώτη Ενότητα, διασαφηνίζεται ο σκοπός της έρευνας. Στη δεύτερη Ενότητα, αναγράφονται οι έννοιες και οι λειτουργικοί ορισμοί, οι οποίοι αποτελούν τις λέξεις-κλειδιά της παρούσης έρευνας. Η 3^η Ενότητα κατονομάζει τη μέθοδο της έρευνας, ενώ η Ενότητα 4 τα εργαλεία έρευνας. Η πέμπτη Ενότητα κατονομάζει το συμμετέχον πρόσωπο στην έρευνα. Η 6^η Ενότητα σχετίζεται με τη μέθοδο συλλογής δεδομένων, η Ενότητα 7 με τη μέθοδο της ανάλυσης των δεδομένων, ενώ η 8^η Ενότητα με τη διαδικασία, η οποία ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων. Η Ενότητα 9 κατονομάζει τους περιορισμούς οι οποίοι προέκυψαν, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας. Οι δύο τελευταίες Ενότητες αναφέρονται στο περιεχόμενο της έρευνας (Ενότητα 10) και στα αποτελέσματα τα οποία έχουν επέλθει, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας (Ενότητα 11).

Παράρτημα: Είναι ενσωματωμένο στο τέλος της εργασίας αυτής και αφορά στην έρευνα η οποία έχει διεξαχθεί. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της συνέντευξης και απαρτίζεται από 7 ερωτήματα, τα οποία έχουν ως περιεχόμενο το ρόλο του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου, ύστερα από την τελευταία τροποποίησή του.

ΜΕΡΟΣ Α': ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης

Τα τελευταία έτη, ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει συζητηθεί ευρέως και επομένως, έχει εξελιχθεί αφενός σε δημόσια συζήτηση υψίστης σημασίας, αφετέρου σε ένα ενεργό πεδίο στον κλάδο της πολιτικής επιστήμης³.

Πέραν από την Ελλάδα, πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) έχουν ήδη ενισχύσει το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε συνδυασμό με το αποκεντρωτικό σύστημα, μέσω συνταγματικών μεταρρυθμίσεων, και αυτή η ενίσχυση συνυπάρχει, με την ενδυνάμωση του επιπέδου διακυβέρνησης σε υπερκρατικό επίπεδο εντός των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴.

Στην Ελλάδα, ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθιερώθηκε από την ίδρυση της πρώτης, ως ανεξάρτητου κράτους. Έκτοτε, έχει υποστεί πολλές αλλαγές και έχει διευρυνθεί, ενισχύοντας το ρόλο του στη Δημόσια Διοίκηση, αλλά και στο εξυπηρετούμενο ευρύ κοινωνικό σύνολο. Μάλιστα, πέραν από τους νόμους οι οποίοι έχουν θεσπιστεί για την ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπάρχει ακόμη και κατοχύρωση της τελευταίας από το Σύνταγμα της Ελλάδος.

Παρά τις βελτιώσεις οι οποίες παρουσιάζονται στο θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, παρατηρούνται ενδογενείς, αλλά και εξωγενείς απειλές, οι οποίες παρεμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξή του.

³ W. Hampton, *Local Government and Urban Politics*, 1st ed., Longman Group UK Limited, New York, 1987, p. 1.

⁴ Λ. Παπαδοπούλου (2010). Η Αυτοδιοίκηση στην Ε.Ε. *constitutionalism.gr*, 17. Σεπτέμβριος. <https://www.constitutionalism.gr/1752-i-aytodioikisi-stin-e-e/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

1.1: Ορισμός

Υπό εννοιολογική έννοια, «Αυτοδιοίκηση» σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη⁵, καλείται η ασκούμενη διοίκηση ανεξάρτητα από την κεντρική διοίκηση, ήτοι από το Κράτος.

Έχει διατυπωθεί ένας σημαντικός αριθμός ορισμών, αναφορικά με την έννοια του θεσμού της Αυτοδιοίκησης.

Ο Ράικος⁶ περιγράφει το θεσμό της Αυτοδιοίκησης ως την αυτοτελή «*άσκηση δημόσιας διοίκησης από ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, με τη σύμπραξη του συνόλου των μελών του και υπό την εποπτεία του κράτους*».

Μια άλλη έννοια της Αυτοδιοίκησης διατυπώθηκε από τον Σπηλιωτόπουλο και τον Κονδύλη, σύμφωνα με τους οποίους «Αυτοδιοίκηση» καλείται η «*σύσταση οργανωτικών μονάδων της Δημόσιας Διοίκησης με την ευρεία έννοια, έξω από το νομικό πρόσωπο του Κράτους (Δημοσίου), οι οποίες αποτελούν ιδιαίτερα νομικά πρόσωπα*»⁷.

Οι φορείς της Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι αποτελούν σωματεία δημοσίου δικαίου, απαρτίζονται από: α) τα *εδαφικά* Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και β) τα *μη-εδαφικά* και στην εν λόγω διάκριση, βασίζεται η διάκριση του θεσμού της Αυτοδιοίκησης σε: α) *τοπική*, κατά την οποία οι φορείς της αποτελούν εδαφικά νομικά πρόσωπα και β) *ειδική* ή *καθ' ύλην*, βάσει της οποίας οι φορείς οι οποίοι την περιβάλλουν θεωρούνται μη-εδαφικά νομικά πρόσωπα⁸. Δηλαδή, σε αντίθεση με τους οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί της Καθ' ύλην Αυτοδιοίκησης ασκούν δημόσια διοίκηση σε ορισμένα «καθ' ύλην» αντικείμενα, για την επιμέλεια των οποίων καθιερώθηκαν και τάχθηκαν, δια μέσου της κρατικής νομοθεσίας⁹.

Κατά τον Μπαμπαλιούτα¹⁰, για να υπάρξει Τοπική Αυτοδιοίκηση, απαιτούνται: α) η ύπαρξη Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), β) η συνεργασία των μελών του ΝΠΔΔ αυτού, ενώ ασκείται δημόσια εξουσία, γ) η ύπαρξη αυτοτέλειας

⁵ Γ. Μπαμπινιώτης (2004), Λεξικό για το σχολείο και το γραφείο, 1^η έκδ., Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα.

⁶ Α. Ράικος, Συνταγματικό Δίκαιο, 4^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σ. 215.

⁷ Ε. Σπηλιωτόπουλος & Β. Κονδύλης, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 16^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2023, σ. 337.

⁸ Α. Ράικος, ό.π., σ. 215.

⁹ Γ. Παπαχατζής, Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου, 7^η έκδ., Τόμ. Α' και Β', Ιδιωτική Έκδοση, Αθήναι, 1991, σ. 287.

¹⁰ Α. Μπαμπαλιούτας, Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, 2^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2018, σ. 24.

έναντι της κεντρικής διοίκησης και λοιπών φορέων με χαρακτηριστικό την άσκηση δημόσιας εξουσίας, αυτοτέλεια η οποία διακρίνεται σε διοικητική και οικονομική, δ) η άσκηση εποπτείας από μεριάς της κεντρικής διοίκησης και ε) η άσκηση δημόσιας εξουσίας, με τη διαχείριση των υποθέσεων τοπικού ενδιαφέροντος. Από αυτά τα γνωρίσματα τα οποία διαθέτει ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα πρώτα τέσσερα ανήκουν στο τυπικό μέρος, ενώ το πέμπτο και τελευταίο συστατικό είναι το ουσιαστικό συστατικό του θεσμού αυτού¹¹.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι ουσιαστικός, διότι κατά τον Τάτσο¹², *«είναι σημαντικός στη λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής και ιδιαίτερα στην παροχή των τοπικών δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών»*.

Αποτελεί πτυχή του δημοκρατικού πολιτεύματος στην ελληνική Δημόσια Διοίκηση, καθώς προϋποθέτει τη συμμετοχή του πολίτη στην άσκηση της δημόσιας εξουσίας, με συνέπεια να υπάρξει ενδυνάμωση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας¹³. Επομένως, είναι ένας ιδιαίτερα σημαντικός δημόσιος θεσμός, καθώς αντιπροσωπεύει το δημοκρατικό και το αντιπροσωπευτικό στοιχείο του θεσμού και βασίζεται στην αρχή της εγγύτητας¹⁴.

Τοπική Αυτοδιοίκηση επιτυγχάνεται, όταν: α) τα άτομα τα οποία αποτελούν μέρος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προέρχονται από τον τοπικό πληθυσμό ή / και γνωρίζουν τα προβλήματα της τοποθεσίας αυτής, β) η δραστηριότητα με την οποία τα άτομα τα οποία ασκούν διοίκηση διαθέτει πολλές πλευρές και η δυνατότητα για ένα μεγαλύτερο οργανωτικό βαθμό από μεριάς των ατόμων αυτών καθίσταται εφικτή και γ) ο δημόσιος τομέας επωφελείται σε μεγάλο βαθμό από την ύπαρξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία επιφορτίζεται ποικίλες ευθύνες από τις επιμέρους υπηρεσίες οι οποίες ανήκουν στην κεντρική διοίκηση¹⁵. Εξάλλου, η Τοπική Αυτοδιοίκηση

¹¹ Του ιδίου, ό.π., σ. 24.

¹² Ν. Τάττος, Δημοσιονομική Αποκέντρωση, 1^η έκδ., Εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα, 1999, σ. 43.

¹³ Α. Μπαμπαλιούτας, Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, 3^η έκδ., Τόμ. Β', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021, σσ. 8-9.

¹⁴ Δ. Στράνης, Οι τοπικές υποθέσεις για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η θεώρησή τους υπό το πρίσμα του Δημοσίου Συμφέροντος, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2022, σ. 23 (Διαθέσιμη σε: <https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/3406/%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%9D%CE%97%CE%A3%20%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%9D%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%9F%CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁵ Γ. Μανωλοπούλου, Π.-Α. Μπερελής & Ε. Ματαίου, Η διαχρονική εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, Πτυχιακή Εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα, 2015, σ. 11 (Διαθέσιμη σε: <http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4020/%CE%97%20%CE%94%CE>

διαχρονικά επιδιώκει την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τοπικού ενδιαφέροντος, παρά τα εμπόδια τα οποία έχουν προκύψει¹⁶.

Για το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, απαιτείται η ύπαρξη νομικής προσωπικότητας¹⁷.

Παρόλο που υπονοείται, ότι ο όρος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αφενός Τοπική, αφετέρου Αυτοδιοίκηση, κανείς από αυτούς τους όρους δεν χαρακτηρίζεται απλός, όσον αφορά το περιεχόμενο¹⁸. Ο σύνθετος χαρακτήρας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλεται στο μεγάλο αριθμό των επιχειρημάτων τα οποία διατυπώθηκαν, αναφορικά με τον όρο «Τοπική», καθώς και στο πρόβλημα του προσδιορισμού της έννοιας «Αυτοδιοίκηση»¹⁹.

1.2: Σύγκριση διοικητικών συστημάτων με το θεσμό της Αυτοδιοίκησης

Για την αποτελεσματικότητα των φορέων της εκτελεστικής εξουσίας, με αποτέλεσμα την ενίσχυση του δημοσίου συμφέροντος, θα ήταν πρέπει να υπάρξει ένας αποτελεσματικός τρόπος άσκησης της κρατικής διοίκησης²⁰. Με άλλα λόγια, το ποσοστό αποτελεσματικότητας είναι εξαρτώμενο από την επιλογή του μοντέλου διοίκησης, το οποίο πρόκειται να επιφέρει βελτιωμένη επιτέλεση των δημοσίων υποθέσεων, σε κεντρικό, σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο, ανάλογα με τα υπάρχοντα μέσα και την οικονομική ευρωστία της κεντρικής διοίκησης²¹.

Πέραν από το θεσμό της Αυτοδιοίκησης, ο οποίος αναλύθηκε πιο πάνω, έχουν παρατηρηθεί διοικητικά συστήματα, τα οποία διακρίνονται από την Αυτοδιοίκηση.

[E%99%CE%91%CE%A7%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9E%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9E%CE%97%20%CE%A4%CE%97%CE%A3%20%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%20%CE%91%CE%A5%CE%A4%CE%9F%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91..pdf?sequence=1&isAllowed=y](#), Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁶ Χ. Κλειώσης, Η συνταγματική κατοχύρωση της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, 1^η έκδ., Ιδιωτική Έκδοση, Αθήναι, 1981, σ. 34.

¹⁷ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, Τοπική Αυτοδιοίκηση, 3^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010, σ. 293.

¹⁸ W. Hampton, ό.π., p. 2.

¹⁹ Του ιδίου, ό.π., p.2.

²⁰ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σ. 12.

²¹ Του ιδίου, ό.π., 2018, σ. 12.

Συγκεντρωτικό σύστημα: Κατά τον Ράικο²², υπάρχουν δύο είδη συγκεντρωτικών συστημάτων, το συγκεντρωτικό σύστημα υπό ευρεία έννοια και το συγκεντρωτικό σύστημα υπό στενή έννοια. Στο συγκεντρωτικό σύστημα υπό ευρεία έννοια, η κρατική εξουσία είναι επιφυλαγμένη στο νομικό πρόσωπο του Κράτους και η άσκηση της κρατικής αυτής εξουσίας πραγματοποιείται από δικά του όργανα, ενώ το συγκεντρωτικό σύστημα με τη στενή του έννοια προβλέπει την άσκηση της κρατικής εξουσίας από κεντρικά όργανα, τα οποία επιτελούν τα καθήκοντά τους σε όλη την επικράτεια²³. Αξίζει να σημειωθεί, ότι το συγκεντρωτικό σύστημα με τη στενή του έννοια, δεν μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή στα σύγχρονα κράτη, καθώς η εφαρμογή του εν λόγω συστήματος καθίσταται ανέφικτη, χωρίς την παράλληλη εφαρμογή του συστήματος της διοικητικής κυρίως αποκέντρωσης²⁴.

Βασικό χαρακτηριστικό του συγκεντρωτικού συστήματος είναι η γενική αποφασιστική αρμοδιότητα στα κεντρικά όργανα του Κράτους, ανεξαρτήτως γεωγραφικής τοποθεσίας στην οποία ευρίσκεται η έδρα τους, με αποτέλεσμα το σημαντικό ρόλο τον οποίο διαθέτει ο κεντρικός πυρήνας του Κράτους²⁵.

Στο συγκεντρωτικό σύστημα, κύρια όργανα αποτελούν ο Πρωθυπουργός, καθώς και οι Υπουργοί και οι Υφυπουργοί, εξαιρουμένων των πρώην Υπουργών Μακεδονίας-Θράκης και Αιγαίου, διότι δεν ήταν ενταγμένοι στο στενό πυρήνα του ως άνω συστήματος και οι αποφάσεις τις οποίες λάμβαναν είχαν απλώς εκτελεστό χαρακτήρα, στις αντίστοιχες διοικητικές περιφέρειές τους²⁶.

Το συγκεντρωτικό σύστημα υπό την ευρεία του έννοια, το οποίο προβλέπει την άσκηση της κρατικής εξουσίας από διοικητικά όργανα, τα οποία είναι υπαγμένα στο νομικό πρόσωπο του Κράτους, περιλαμβάνει το συγκεντρωτικό σύστημα υπό στενή έννοια, αλλά και το σύστημα της αποκέντρωσης²⁷.

Αποκεντρωτικό σύστημα: Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, το αποκεντρωτικό σύστημα αποτελεί μέρος του συγκεντρωτικού συστήματος υπό ευρεία έννοια.

²² Α. Ράικος, ό.π., σ. 210.

²³ Του ιδίου, ό.π., σ. 210.

²⁴ Του ιδίου, ό.π., σ. 210.

²⁵ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σ. 19.

²⁶ Του ιδίου, ό.π., 2018, σ. 19.

²⁷ Του ιδίου, ό.π., 2018, σ. 13.

«Αποκεντρωτικό σύστημα» καλείται η άσκηση της κρατικής εξουσίας από περιφερειακά όργανα, ήτοι από όργανα τα οποία επιτελούν τα καθήκοντά τους σε ένα αποκλειστικό μέρος της επικράτειας, και το εν λόγω σύστημα εφαρμόζεται, κυρίως για να επιτευχθεί η οργάνωση στην εκτελεστική εξουσία, δηλαδή στη Δημόσια Διοίκηση²⁸.

Χαρακτηριστικό του αποκεντρωτικού συστήματος είναι η ανάθεση στα περιφερειακά όργανα αποφασιστικών αρμοδιοτήτων, αναφορικά με τη διαχείριση των διοικητικών υποθέσεων εντός των ορίων της Περιφέρειας²⁹.

Πέραν από τα συστήματα της συγκέντρωσης και της αποκέντρωσης, υπάρχει το σύστημα της αποσυγκέντρωσης, σύμφωνα με το οποίο η κρατική εξουσία ανατίθεται από την κεντρική διοίκηση, κυρίως σε αυτοτελή ΝΠΔΔ και ασκείται με δικά τους όργανα³⁰.

Η γεωγραφική έκταση της άσκησης των αρμοδιοτήτων των περιφερειακών οργάνων ονομάζεται «διοικητική περιφέρεια», η οποία σχετίζεται με τη νομιμότητα των διοικητικών πράξεων, εννοώντας ότι οι πράξεις ενός περιφερειακού διοικητικού οργάνου του Κράτους αποκτούν το στοιχείο της εκτελεστότητας και της νομιμότητας, με την έκδοσή τους, με την προϋπόθεση ότι αφορούν σε πολίτες της οικείας και της αυστηρά προσδιορισμένης διοικητικής περιφέρειας και όχι πέραν και εκτός των γεωγραφικών της ορίων³¹.

Σύμφωνα με τον Παπαχατζή³², το συγκεντρωτικό και το αποκεντρωτικό σύστημα χαρακτηρίζονται ως «*δύο αντίρροπες κατευθύνσεις διοικητικής οργανώσεως, που ανάγονται και οι δύο στο καθεστώς της κρατικής «εν στενή εννοία» διοικήσεως*», ενώ από την άλλη μεριά, διακρίνεται ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τον οποίο η επιτέλεση των καθηκόντων της Δημόσιας Διοίκησης πραγματοποιείται σε ξεχωριστούς αυτοδιοικούμενους οργανισμούς, οι οποίοι διαθέτουν τα δικά τους όργανα³³.

Άρα, ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα ξεχωριστό είδος οργάνωσης της διοίκησης και δεν θα πρέπει να συγχέεται με το

²⁸ Α. Ράικος, ό.π., σ. 210.

²⁹ Του ιδίου, ό.π., σ. 210.

³⁰ Του ιδίου, ό.π., σσ. 210-211.

³¹ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σσ. 20-21.

³² Γ. Παπαχατζής, ό.π., σσ. 279-280.

³³ Του ιδίου, ό.π., σσ. 281-283.

αποκεντρωτικό σύστημα, καθώς ενώ η Αυτοδιοίκηση αποσκοπεί στην άσκηση αποφασιστικής δημόσιας διοίκησης σε τοπικό επίπεδο, το αποκεντρωτικό σύστημα προϋποθέτει δραστηριότητες εξαρτώμενες από το νομικό πρόσωπο του Κράτους³⁴.

Επιπλέον, ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης διαφέρει από το συγκεντρωτικό σύστημα, διότι το τελευταίο αποτελεί νομικό πρόσωπο, του οποίου οι ενέργειες εκτελούνται από φυσικά πρόσωπα, ήτοι όργανα, τα οποία διαθέτουν ως καθήκον την άσκηση της κρατικής εξουσίας³⁵.

Αξίζει να τονιστεί, ότι για την άσκηση της δημόσιας διοίκησης, δεν καθίσταται επιτακτική η αφοσίωση του κοινού και του συνταγματικού νομοθέτη σε αποκλειστικά ένα σύστημα διοικητικής οργάνωσης, διότι οι εναλλασσόμενες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες οι οποίες επικρατούσαν, αλλά και επικρατούν, μαζί με το ευρύ ενδιαφέρον για την έννοια του δημοσίου συμφέροντος, καθώς και την παρουσία και τη συμβολή της Ελλάδας στην Ε.Ε., έχουν καταστήσει αναγκαία τη χρήση και την εφαρμογή διοικητικών συστημάτων, συνδυαστικά³⁶.

1.3: Ιστορική αναδρομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.) στην Ελλάδα διαθέτει ένα πλούσιο ιστορικό³⁷. Πιο συγκεκριμένα στην αρχαία Ελλάδα, η Τοπική Αυτοδιοίκηση υπήρχε με την ανεξαρτησία και την αυτονομία των πόλεων, με χαρακτηριστικό τα λεγόμενα «κοινά», τα οποία ήταν μια μορφή Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε πρώιμο στάδιο και ήταν ενώσεις πόλεων, οι οποίες διέθεταν ανεξαρτησία και αυτονομία, ενώ παράλληλα είχαν κοινούς θεσμούς³⁸. Επίσης, στην αρχαία Αθήνα κατά την εποχή του Κλεισθένη, ο Δήμος είχε

³⁴ Σ. Κτιστάκη, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, 2^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2020, σ. 68.

³⁵ Κ. Τσουντας & Α. Τριανταφυλλοπούλου, Η οργάνωση και οι λειτουργίες της κεντρικής διοίκησης & της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009, σ. 141.

³⁶ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σσ. 17-18.

³⁷ Κ. Γε. Αθανασόπουλος, Περιφερειακή διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, 1^η έκδ., Τόμ. Β', Ιδιωτική Έκδοση, Αθήνα, 2008, σ. 46.

³⁸ Α. Ντάφου, Διοικητική αναδιάρθρωση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως μέρος της κρατικής οργάνωσης. Η περίπτωση του Δήμου Πειραιά, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη, 2015, σ. 31 (Διαθέσιμη σε: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2384/%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91-%CE%91%CE%98%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%A6%CE%9F%CE%A5%20mapm13016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

ξεκινήσει να λειτουργεί με όλα τα γνωρίσματα τα οποία έχει η δημοτική αυτονομία και αυτοί οι Δήμοι δεν υπήρχαν μόνο στην Αθήνα, αλλά και σε πολλές ελληνικές περιοχές, όπως η Μίλητος και τα νησιά του Αιγαίου Πελάγους³⁹.

Μερικά έτη πριν από την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και κατά την περίοδο της ελληνικής επανάστασης, το πρώτο πανεθνικό Σύνταγμα της 1^{ης} Ιανουαρίου 1822 δεν περιείχε την Τοπική Αυτοδιοίκηση, είτε ήταν κοινοτική είτε επαρχιακή, ενώ οι διατάξεις του περιείχαν μόνο την οργάνωση του Κράτους⁴⁰. Ωστόσο στις 30 Απριλίου 1822, κυκλοφόρησε ο Οργανισμός των ελληνικών επαρχιών, ο οποίος προέβλεπε τη διαίρεση της Ελλάδας σε Επαρχίες, οι οποίες υποδιαιρούνταν σε πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες Αντεπαρχίες και οι τελευταίες σε Κοινότητες⁴¹.

Με την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, η Τοπική Αυτοδιοίκηση εισήχθη από τη βαυαρική αντιβασιλεία, μέσω του Βασιλικού Διατάγματος της 27^{ης} Δεκεμβρίου του 1833 και προβλέφθηκε η διαίρεση σε Δήμους, Επαρχίες και Νομούς⁴². Μέχρι τότε, τις τοπικές υποθέσεις διαχειρίζονταν οι δημογεροντίες, τις οποίες είχε αναγνωρίσει η Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου (1822) και τις κατήργησε για μικρό χρονικό διάστημα ο Ιωάννης Καποδίστριας, την 1^η Ιανουαρίου 1830⁴³. Πράγματι, ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο πρώτος κυβερνήτης στην Ελλάδα, κατέβαλε προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης το 1828, καθιερώνοντας τις κοινοτικές και επαρχιακές δημογεροντίες^{44, 45}.

Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, έχουν παρουσιαστεί πολλές μεταβολές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και αυτές οι μεταβολές δεν έχουν πραγματοποιηθεί μόνο μέσω των νομοθετημάτων τα οποία έχουν θεσπιστεί και τεθεί σε ισχύ, αλλά και με την αναφορά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το Σύνταγμα της Ελλάδος και με την επικαιροποίηση των διατάξεων του Συντάγματος οι οποίες αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

³⁹ Κ. Γε. Αθανασόπουλος, *ό.π.*, σ. 46.

⁴⁰ Θ. Θεοδώρου, *Η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση*, 1^η έκδ., Τόμ. Γ', Εκδ. Αφοί Τολίδη, Αθήνα, 1995, σ. 29.

⁴¹ *Του ιδίου*, *ό.π.*, σσ. 29-30.

⁴² Σαν σήμερα.gr (χ.χ.). *Η ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Σαν σήμερα.gr*, https://www.sansimera.gr/articles/772#goog_rewarded [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

⁴³ *Του ιδίου*, *ό.π.*

⁴⁴ Γ. Μανωλοπούλου κ.ά., *ό.π.*, σ. 19.

⁴⁵ Η. Τσενές, *Τοπική Αυτοδιοίκηση Θεωρία και Πράξη*, 1^η έκδ., Εκδ. Φοίβος, Αθήνα, 1986, σ. 29.

1.3.1: Νομοθετικό πλαίσιο

Στις 27 Δεκεμβρίου 1833, εισήχθη για πρώτη φορά στο πλέον ανεξάρτητο ελληνικό κράτος ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με το Νόμο «Περί συστάσεως των Δήμων» της 27^{ης} Δεκεμβρίου 1833⁴⁶. Οι Δήμοι συστάθηκαν ως δημόσια νομικά πρόσωπα, τα οποία ήταν επιφορτισμένα με αρμοδιότητες τοπικού επιπέδου και αυτοί αποτελούσαν το μοναδικό βαθμό, στο πεδίο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁴⁷.

Κατά τον 20^ό αιώνα, υπήρξαν δύο σημαντικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες αφορούν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση⁴⁸.

- Η μια μεταρρύθμιση αποτελεί ο Νόμος ΔΝΖ' το 1912⁴⁹, με τον οποίο καθιερώνεται για πρώτη φορά ο θεσμός των Κοινοτήτων για τις Περιφέρειες μικρότερου μεγέθους και γίνεται η διάκριση σε Δήμους και Κοινότητες, καθώς και καθίσταται αναγνωρίσιμη η αγροτική κοινότητα ως αυτοδιοικούμενη περιοχή, με την Πολιτεία να ασκεί έλεγχο στη νομιμότητα των ενεργειών της⁵⁰. Ο Νόμος αυτός, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 1914, θεωρήθηκε Νόμος υψίστης σημασίας για την Αυτοδιοίκηση της νεότερης Ελλάδας⁵¹.
- Η δεύτερη σημαντική μεταρρύθμιση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ο Ν. 2539/1997⁵², ο οποίος ονομάζεται «Πρόγραμμα Καποδίστριας» και με τον

⁴⁶ Kavos news (2020). Την 27η Δεκεμβρίου του 1833 εισήχθη στη χώρα μας ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης. *Kavos news*, 27. Δεκέμβριος.

<https://kavosnews.gr/%CF%84%CE%B7%CE%BD-27%CE%B7-%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF%CF%85-1833-%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%AE%CF%87%CE%B8%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B1/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

⁴⁷ Μ. Φακουρέλης, Οργάνωση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων. Η περίπτωση του δήμου Ηρακλείου, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2023, σ. 21 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7589/Fakourelis_8085202101055.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁴⁸ Ι.-Μ. Στούμπανου, Η ιστορική εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα του 20^{ού} και 21^{ου} αιώνα, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2022, σ. 27 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6503/Stoumpanou_8085202001044.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁴⁹ Ν. ΔΝΖ'/1912, «Περί Δήμων και Κοινοτήτων», (ΦΕΚ 256/Α/1912).

⁵⁰ Α. Ντάφου, ό.π., σ. 32.

⁵¹ Α. Παπαδόπουλος, Οργάνωση μικρών δήμων σε σχέση με τις ασκούμενες αρμοδιότητες και ρυθμίσεις του νόμου για τις υποχρεωτικές υπηρεσίες (Ο.Ε.Υ.), Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2024, σ. 18 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7917/Papadopoulos_8085202201031.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁵² Ν. 2539/1997, «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης», (ΦΕΚ 244/Α/1997).

οποίο η Πολιτεία αποπειράθηκε να αναδιαμορφώσει τους πρωτοβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι *απαρτίζονταν* από τους Δήμους, τις Κοινότητες και τις Επαρχίες και ο Νόμος όχι μόνο αποσκοπούσε στη μείωση του αριθμού των Κοινοτήτων, αλλά και στην αύξηση του αριθμού των Δήμων, με τη συνένωση των Κοινοτήτων⁵³. Η μεταβολή αυτή των αριθμών των Δήμων και των Κοινοτήτων πραγματοποιήθηκε, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της αυτοτέλειας σε οικονομικό, πολιτισμικό και αναπτυξιακό επίπεδο, καθώς και την καλύτερη διαχείριση και αξιοποίηση των κονδυλίων τα οποία προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση⁵⁴. Ο Νόμος αυτός αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διότι είχε ως επακόλουθο την αναχαρτογράφηση της Ελλάδας, στα πλαίσια της Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού⁵⁵.

Πέραν από τους Νόμους ΔΝΖ'/1912 και 2539/1997, υπήρξαν επιπλέον, άλλες εξίσου σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση της Ελλάδας, κατά τον 20^ο αιώνα. Μερικές από αυτές τις μεταρρυθμίσεις είναι:

- Ο Ν. 3200/1955, ο οποίος αφορούσε στη διοικητική αποκέντρωση^{56, 57}.
- Ο Ν. 1065/1980⁵⁸, ο οποίος τροποποιήθηκε με το Ν. 1270/1982⁵⁹ και κατά τον οποίο καθιερώθηκε ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, με στόχο τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τον περιορισμό της παρέμβασης του Κράτους και μεγαλύτερη εκπροσώπηση των τελευταίων στη σύνταξη προγραμμάτων τα οποία αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος⁶⁰.

⁵³ Ν. Αλεξοπούλου, Η αναπτυξιακή πορεία των Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού από το Σχέδιο Καποδίστρια (Ν. 2539/1997) στο *αύριο των Μητροπολιτικών Δήμων, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη, 2008, σ. 13 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1452/361_000253.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).*

⁵⁴ *Της ιδίας, ό.π., σ. 13.*

⁵⁵ Μ. Χ. Μαυρίδη, Η Κατανομή Δαπανών του Δήμου Αγίων Αναργύρων-Καματερού και ο βαθμός Ικανοποίησης των Πολιτών, *Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Κοζάνη, 2024, σ. 14 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4522/%ce%9c%ce%b1%cf%85%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b7%2c%20%ce%9c%ce%b1%cf%81%ce%af%ce%b1%20-%20%ce%a7%cf%81%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%af%ce%bd%ce%b1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).*

⁵⁶ Ν. 3200/1955, «Περί διοικητικής αποκεντρώσεως», (ΦΕΚ 97/Α/1955).

⁵⁷ Κ. Τζουβάρας, *Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση*, 1^η έκδ., Εκδ. Όμηρος, 2002, σ. 7.

⁵⁸ Ν. 1065/1980, «Περί κυρώσεως Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα», (ΦΕΚ 168/Α/1980).

⁵⁹ Ν. 1270/1982, «Τροποποιήσεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα για το εκλογικό σύστημα, τη δημοτική αποκέντρωση, τη λαϊκή συμμετοχή και τη διοικητική αυτοτέλεια των δήμων και κοινοτήτων», (ΦΕΚ 93/Α/1982).

⁶⁰ Μ. Τομαρά-Σιδέρη, *Η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση*, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1999, σ. 102.

- Ο Ν. 1622/1986⁶¹, ο οποίος αποτέλεσε ένα νέο και σημαντικό μεταρρυθμιστικό νομοσχέδιο, σύμφωνα με το οποίο προβλέφθηκαν δύο βαθμοί για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και μια βαθμίδα για την Περιφερειακή Διοίκηση, ο οποίος θεωρείται ένας Νόμος ορόσημο για την αναδιάρθρωση του Κράτους⁶² και ο οποίος θεσπίστηκε, με την ανάγκη για μια ενισχυμένη συμμετοχή του κάθε πολίτη στη διοίκηση των υποθέσεων τοπικού και νομαρχιακού ενδιαφέροντος⁶³. Ωστόσο, δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή, αναφορικά με τις διατάξεις του, οι οποίες αφορούν στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση⁶⁴.
- Οι Νόμοι 2218/1994⁶⁵ και 2240/1994⁶⁶, με τους οποίους καθιερώθηκε και τέθηκε σε ισχύ η δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση για την καθιέρωση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων⁶⁷. Πιο συγκεκριμένα, οι δύο αυτοί Νόμοι καθιέρωσαν με τη μορφή 54 Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων την Τοπική Αυτοδιοίκηση Β' Βαθμού, ρυθμίζοντας την αρμοδιότητα των φορέων αυτών, με απώτερο σκοπό την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική αναβάθμιση των Νομών στους οποίους έδρευαν⁶⁸. Ο Ν. 2218/1994, ο οποίος τροποποιήθηκε με το Ν. 2240/1994, δεν ακολούθησε όσα προβλέπονταν στο Ν. 1622/1986 και στο Νόμο αυτό, προβλέφθηκαν για πρώτη φορά ρυθμίσεις, οι οποίες τέθηκαν για

⁶¹ Ν. 1622/1986, «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη και Δημοκρατικός Προγραμματισμός», (ΦΕΚ 92/Α/1986).

⁶² Β. Γκοτσόπουλος, Ο θεσμός της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Μεταπολίτευσης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2023, σ. 20 (Διαθέσιμη σε: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7760/%ce%93%ce%9a%ce%9f%ce%a4%ce%a3%ce%9f%ce%a0%ce%9f%ce%a5%ce%9b%ce%9f%ce%a3%20%ce%92%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%9b%ce%95%ce%99%ce%9f%ce%a3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁶³ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σ. 223.

⁶⁴ Θ. Θεοδώρου, ό.π., σ. 169.

⁶⁵ Ν. 2218/1994, «Ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης - Τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση και την Περιφέρεια και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 90/Α/1994).

⁶⁶ Ν. 2240/1994, «Συμπλήρωση διατάξεων για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 153/Α/1994).

⁶⁷ Ε. Παπαναγιώτου, Η Εκλογική Συμπεριφορά των Ψηφοφόρων του Νομού Κοζάνης στις Νομαρχιακές Εκλογές, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας / Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας, Κοζάνη, 2008, σ. 43 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13420/2/PapanagiwtouMsc2009.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁶⁸ Μ. Πασχαλίδου, Η οργανωσιακή κουλτούρα των ΟΤΑ β' βαθμού και τα ζητήματα διοίκησης που προκύπτουν λόγω αυτής. Η περίπτωση της Περιφερειακής Ενότητας Χ, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2023, σ. 9 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7230/Paschalidou_8085202101046.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

πρώτη φορά στην επιστήμη του διοικητικού δικαίου και του διοικητικού συστήματος στην Ελλάδα⁶⁹.

Τον 21^ο αιώνα, έχουν παρουσιαστεί αρκετές αλλαγές στη δομή της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συγκριτικά με τους δύο προηγούμενους αιώνες.

Ο Ν. 3463/2006 επικεντρωνόταν στους Δήμους και τις Κοινότητες⁷⁰. Ο Νόμος αυτός ήταν ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, ο οποίος ήταν μια εκσυγχρονισμένη έκδοχή του Προεδρικού Διατάγματος (Π.Δ.) 410/1995⁷¹, με σκοπό την εναρμόνισή του στις απαιτήσεις και επιταγές οι οποίες προκύπταν⁷².

Ο Ν. 3852/2010, γνωστός επίσης ως «Πρόγραμμα Καλλικράτης»⁷³, προέβλεπε τη συνένωση, την έδρα και τα όρια των Δήμων, καθώς και τις καινούργιες δημοτικές αρχές⁷⁴. Με τον εν λόγω Νόμο, επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους⁷⁵. Επίσης, προβλέφθηκε η μεταβίβαση πολλών αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος, την παλαιά Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και την Περιφερειακή Διοίκηση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς και αναμένονταν αλλαγές στη μορφή και τον αριθμό νομικών προσώπων και επιχειρήσεων των ΟΤΑ, στη δημιουργία πολλών νέων διοικητικών δομών, όπως επίσης και στην καθιέρωση νέων θεσμών⁷⁶. Η ψήφιση του Προγράμματος «Καλλικράτης» από την ελληνική Βουλή το 2010, σε συνδυασμό με την εφαρμογή του, εισήγαγαν νέα δεδομένα ως προς τη δομή και τη λειτουργία της ελληνικής Αυτοδιοίκησης και αυτές οι σοβαρές αναπροσαρμογές αφορούν κυρίως στην

⁶⁹ Θ. Θεοδώρου, ό.π., σ. 179.

⁷⁰ Ν. 3463/2006, «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων», (ΦΕΚ 114/Α/2006).

⁷¹ Π.Δ. 410/1995, «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο Νόμου με τίτλο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας των ισχυουσών διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα», (ΦΕΚ 231/Α/1995).

⁷² Α. Δαφνά, Άσκηση διοικητικής εποπτείας στην τοπική αυτοδιοίκηση. Από τον Ελεγκτή Νομιμότητας στον Επόπτη Ο.Τ.Α., Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2022, σ. 39 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/3567/Dafna_1849.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁷³ Ν. 3852/2010, «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», (ΦΕΚ 87/Α/2010).

⁷⁴ Ν. Πολυμένου, Πρόγραμμα «Καλλικράτης»: Η αναδιάρθρωση των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2014, σ. 14 (Διαθέσιμη σε: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2208/33-2014%20%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%A5%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A5%20%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%A4%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁷⁵ Μ. Χ. Μαυρίδη, ό.π., σ. 15.

⁷⁶ Ν. Πολυμένου, ό.π., σ. 14.

πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση⁷⁷. Ακόμη, το Πρόγραμμα αυτό έθεσε τα θεμέλια για τη δημιουργία ισχυρών οργανισμών σε διοικητικό και επιχειρησιακό επίπεδο, με αποτέλεσμα την καλύτερη ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής⁷⁸. Περαιτέρω, το Πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια του Προγράμματος «Καποδίστριας», διότι ρυθμίζεται από μια παρόμοια φιλοσοφία, αυτήν της αναγκαστικής συγχώνευσης των μικρών Δήμων και Κοινοτήτων, σε Δήμους μεγαλύτερου μεγέθους⁷⁹.

Τέλος, μια μεταρρύθμιση για την ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί ο Ν. 4555/2018 ή αλλιώς, το Πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι»⁸⁰, κατά το οποίο καθορίζονται ριζικές αλλαγές, αναφορικά με τις δημοτικές και περιφερειακές αρχές, το σύστημα διακυβέρνησης, την εκλογική διαδικασία (όπως η υιοθέτηση του συστήματος της απλής αναλογικής) και ρυθμίσεις οι οποίες αφορούν στην ενίσχυση της αναπτυξιακής δράσης και στη βελτίωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως προς την οικονομική λειτουργία τους⁸¹.

1.3.2: Αναφορές στο Σύνταγμα της Ελλάδος

Κατά το 19^ο αιώνα, ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν ήταν άμεσα κατοχυρωμένος συνταγματικά.

⁷⁷ Της ιδίας, ό.π., σ. 14.

⁷⁸ Α. Ράδος, Οι αλλαγές που επέφερε ο «Κλεισθένης Ι» στη συγκρότηση και λειτουργία των συλλογικών οργάνων των ΟΤΑ Α' Βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2021, σ. 18 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6442/Rados_3033202005171.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁷⁹ Maleviziotis.gr (2019). Καποδίστριας, Καλλικράτης, Κλεισθένης – Η ιστορία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Maleviziotis.gr, 25. Μάιος. <https://maleviziotis.gr/2019/05/25/%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%AF%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CE%B7/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

⁸⁰ Ν. 4555/2018, «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Εμβάθυνση της Δημοκρατίας Ενίσχυση της Συμμετοχής Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 133/Α/2018).

⁸¹ Δ. Μάντζαρη, Αυτοδιοίκηση και αποκέντρωση στην Ελλάδα Θεσμικές Αλλαγές – Προοπτικές ανάπτυξης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα, 2021, σ. 32 (Διαθέσιμη σε: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/56475/23127.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Στο Σύνταγμα του 1844, πραγματοποιείται για πρώτη φορά αναφορά στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, αλλά με έμμεσο τρόπο, με την αναγνώριση του Δήμου, κατά το άρθρο 11⁸², ως μια μονάδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁸³.

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αναφέρεται ρητά στο Σύνταγμα του 1864, δια μέσου του άρθρου 105⁸⁴, το οποίο αναφερόταν στην άμεση εκλογή των δημοτικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων των Δημάρχων και η εκλογή γινόταν με ένα συγκεκριμένο τρόπο ψηφοφορίας⁸⁵.

Ωστόσο, με το Σύνταγμα του 1925, επιτυγχάνεται η πλήρης συνταγματική κατοχύρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τις διατάξεις του άρθρου 104, οι οποίες με μεμονωμένες τροποποιήσεις, συμπεριλήφθηκαν στη συνέχεια στο Σύνταγμα του 1927, μέσω του άρθρου 107⁸⁶. Αξίζει να επισημανθεί, ότι αναφορικά με το Σύνταγμα του 1925, εκείνο ήταν βασισμένο στα Συντάγματα του 1864 και του 1911, αλλά διαφοροποιημένο από αυτά σε αρκετά βασικά σημεία⁸⁷.

Στο Σύνταγμα του 1952, δεν προβλεπόταν, ακόμη και με ειδική διάταξη, το περιεχόμενο των τοπικών οργανισμών, αλλά ο κοινός νομοθέτης διέθετε την ευχέρεια να καθορίσει τις αρμοδιότητες τις οποίες αναλάμβαναν οι τοπικοί οργανισμοί και με αυτόν τον τρόπο, ο κοινός νομοθέτης είχε την υποχρέωση να ρυθμίσει την οργάνωση και τη λειτουργία των τελευταίων, προκειμένου να είναι όλες οι τοπικές υποθέσεις αρμοδιότητες αυτών⁸⁸.

⁸² Το άρθρο 11 του Συντάγματος του 1844 προέβλεπε, ότι «*Ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις ἐνεργεῖται δαπάνῃ τοῦ Κράτους· εἰς δὲ τὴν δημοτικὴν συντρέχει καὶ τὸ Κράτος κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνάγκης τῶν δήμων*».

⁸³ Α. Σ. Σκριβάνου, Διοίκηση Ολικής Ποιότητας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η μέτρηση της ικανοποίησης των δημοτών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες αυτών. «Η περίπτωση του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Κορυδαλλού», Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 2005, σ. 24 (Διαθέσιμη σε: <https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/805/skrivanou.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁸⁴ Στο άρθρο 105 του Συντάγματος του 1864, αναγραφόταν, ότι «*Ἡ ἐκλογή τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν θέλει γίνεσθαι δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας*».

⁸⁵ Α. Σ. Σκριβάνου, ό.π., σ. 24.

⁸⁶ Δ. Γλυμής, Η διοικητική εξέλιξη στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2013, σ. 12 (Διαθέσιμη σε: <https://pergamon.lib.uoa.gr/ua/dl/object/1396326/file.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

⁸⁷ Syntagma Watch (2019). Τα Συντάγματα του 1925, 1926 και 1927 – Το Σύνταγμα του 1952. *Syntagma Watch*, 11. Απρίλιος. <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/ta-syntagmata-tou-1925-1926-kai-1927-to-syntagma-tou-1952/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

⁸⁸ Α. Σ. Σκριβάνου, ό.π., σ. 25.

Κατά τον Γκοτσόπουλο⁸⁹, αναφορικά με το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο Σύνταγμα του 1975, επισημαίνεται, ότι *«αντιμετωπίζεται ως πολιτικός και διοικητικός θεσμός που διαθέτει ιδιαίτερα δημοκρατικά και νομιμοποιητικά ερείσματα και αρμοδιότητες συνταγματικά κατοχυρωμένες χωρίς όμως να της παρέχουν αυτονομία»*. Οι διατάξεις του Συντάγματος του 1975, οι οποίες ισχύουν με μερικές αναθεωρήσεις μέχρι σήμερα και οι οποίες κατοχυρώνουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι: α) το άρθρο 101, στο οποίο κατοχυρώνεται η αποκέντρωση ως διοικητικό σύστημα και β) το άρθρο 102, στο οποίο διατυπώνεται η έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με βάση την επικρατούσα επιστημονική άποψη⁹⁰. Ωστόσο, η Τοπική Αυτοδιοίκηση Β' Βαθμού είχε για πρώτη φορά συνταγματικό έρεισμα, με την αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001⁹¹.

Αξίζει να προστεθεί περαιτέρω, ότι ο Ν. 2539/1997 για το Πρόγραμμα «Καποδίστριας» έχει τις βάσεις του στα Συντάγματα του 1975 και του 1986⁹².

Επομένως, η Τοπική Αυτοδιοίκηση αναφερόταν ολοένα και συχνότερα και αμεσότερα στα προηγούμενα Συντάγματα και σήμερα, μέσω της τελευταίας αναθεώρησής του το 2019, είναι άμεσα κατοχυρωμένη. Οπότε, δίνεται το δικαίωμα στους πολίτες να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους στο πεδίο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και να υπάρξει στην Ελλάδα αποδοτικότερη Τοπική Αυτοδιοίκηση.

1.4: Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα στη σύγχρονη εποχή

Οι συνθήκες σε πολλούς τομείς της ζωής υφίστανται αλλαγές σε συχνή βάση και σε ταχείς ρυθμούς. Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχει παραμείνει ανεπηρέαστος από τις αλλαγές αυτές των συνθηκών και με την πάροδο των χρόνων, έχει υποστεί και εξακολουθεί να υφίσταται αλλαγές. Οι αλλαγές αυτές οφείλονται κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες, ήτοι στο εξωτερικό περιβάλλον του κύκλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι εξωγενείς παράγοντες είναι πιθανό να είναι κάποια ευκαιρία την οποία αναμένεται να αξιοποιήσουν οι οργανισμοί οι οποίοι ανήκουν στον τομέα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία τους, με

⁸⁹ Β. Γκοτσόπουλος, ό.π., σ. 17.

⁹⁰ Του ιδίου, ό.π., σσ. 17-18.

⁹¹ Α. Ντάφου, ό.π., σ. 48.

⁹² Μ. Χ. Μαυρίδη, ό.π., σ. 14.

αποτέλεσμα να επιτευχθεί μια ποιοτικά βελτιωμένη Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ωστόσο, πέραν από τα θετικά χαρακτηριστικά τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπάρχουν συνθήκες οι οποίες παρακωλύουν την ανάπτυξή της, όπως οι απειλές, λόγω κάποιας δυσμενούς συνθήκης προερχόμενη από το εξωτερικό περιβάλλον.

1.4.1: Ευκαιρίες

Οι ευκαιρίες οι οποίες καθιστούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση ποιοτικά καλύτερη είναι ποικίλες:

α) Το νομοθετικό πλαίσιο επηρεάζει την εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επομένως, εφόσον υφίστανται αλλαγές οι νομοθεσίες και δημιουργούνται νέες νομοθεσίες σε συχνή βάση, τούτο σημαίνει, ότι το προσωπικό των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλει να συμβαδίζει με αυτές. Η εφαρμογή των νομοθεσιών από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης συνεπάγεται την ταυτόχρονη εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας, η οποία αποτελεί αρχή που απαρτίζει τη δράση της Δημόσιας Διοίκησης⁹³ και οποιαδήποτε διοικητική ενέργεια ή οποιαδήποτε παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας η οποία παρουσιάζει απόκλιση από την ισχύουσα νομοθεσία αποτελεί παράβαση της ως άνω αρχής, η οποία αποτελεί πρόβλημα έντονο και σοβαρό⁹⁴. Παράδειγμα εφαρμογής της αποτελεί η Μονάδα Σύνταξης και Εφαρμογής του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία συστήνεται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών με το άρθρο 39 του Ν. 5143/2024⁹⁵ και με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, *«λειτουργεί σε επίπεδο αυτοτελούς διεύθυνσης, υπάγεται απευθείας στον Υπουργό και έχει ως επιχειρησιακούς στόχους την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την τοπική αυτοδιοίκηση για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτού»*.

⁹³ Α. Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 3^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2016, σσ. 183-184.

⁹⁴ Α. Ρομπόκου-Καραγιάννη, «Ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας του Συνηγόρου του Πολίτη», Στο: Ε. Μπέσιλα-Μακρίδη, Σ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Α. Ρομπόκου-Καραγιάννη & Α. Παπάζογλου-Μητροπούλου, (επιμ.), *«Ο Έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση και ο Συνήγορος του Πολίτη»*, 1^η έκδ., Εκδ. Κέντρο Έρευνας & Διαχείρισης Θεμάτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Αποκέντρωσης (Κ.Ε.ΔΙ.Τ.Α.Α.) Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 2001, σσ. 30-31.

⁹⁵ Ν. 5143/2024, «Ρυθμίσεις για τους χερσαίους συνοριακούς σταθμούς, την ενίσχυση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 161/Α/2024).

Με την εφαρμογή των εκάστοτε νομοθεσιών, η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει τη δυνατότητα να βελτιώσει τις υπηρεσίες οι οποίες την περιβάλλουν. Παράδειγμα αποτελεί η εισαγωγή και η εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας (ΔΟΠ) στη Δημόσια Διοίκηση και κατ' επέκταση, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, με το Ν. 2880/2001⁹⁶, ο οποίος επιτυγχάνει την εισαγωγή της ΔΟΠ στη Δημόσια Διοίκηση, και με το Ν. 3230/2004⁹⁷, με τον οποίο καθιερώθηκε η Διοίκηση Μέσω Στόχων (Management By Objectives -MBO-)⁹⁸.

β) Η Ψηφιακή διακυβέρνηση προϋποθέτει τη χρήση της Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και κατ' επέκτασιν, από τη Δημόσια Διοίκηση, προκειμένου να υποστηριχθούν ηλεκτρονικά όχι μόνο οι εσωτερικές λειτουργίες των δημόσιων οργανισμών, αλλά και η επικοινωνία και η συνεργασία τους με το εξωτερικό τους περιβάλλον, δια μέσου πληροφοριακών συστημάτων, όπως η χρήση του διαδικτύου, και στηρίζεται σε μια ψηφιακή κυβερνητική ομάδα αποτελούμενη από συντελεστές της κυβέρνησης, Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις, επιχειρήσεις, ενώσεις ιδιωτών και μεμονωμένους ιδιώτες, ομάδα η οποία προασπίζει την παραγωγή και πρόσβαση σε δεδομένα, αλλά και υπηρεσίες, με την επαφή τους με τη Δημόσια Διοίκηση⁹⁹.

Αναφορικά με την ΤΠΕ, εκείνη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την καλύτερη, αμεσότερη και πιο διαφανή εξυπηρέτηση των διοικουμένων, παρέχοντας δυνατότητες, μέσω των οποίων οι υπάρχουσες πολύπλοκες και μακροχρόνιες διαδικασίες της Δημόσιας Διοίκησης μπορούν να ελαχιστοποιηθούν ή να εξαλειφθούν¹⁰⁰. Πέραν από την αναβαθμισμένη ποιότητα της καθημερινής ζωής του

⁹⁶ Ν. 2880/2001, «Πρόγραμμα Πολιτεία για τη μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 9/Α/2001).

⁹⁷ Ν. 3230/2004, «Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 44/Α/2004).

⁹⁸ Β. Κέφης, Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, 2^η έκδ., Εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2014, σσ. 89-90.

⁹⁹ Ι. Χαραλαμπίδης, Ζ. Λαχανά, Χ. Θεοχαροπούλου & Ν. Βογιατζής (2022). Ψηφιακή Διακυβέρνηση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. *Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, σ. 5, Μάρτιος. https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7_%CE%99%CE%A4%CE%91_%CE%A8%CE%B7%CF%86%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE_%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%A4%CE%91_22.03.22-1.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹⁰⁰ Ι. Αποστολάκης, Ε. Λουκής & Ι. Χάλαρης, Ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σ. 28.

πολίτη ως διοικούμενου, η ΤΠΕ επιδιώκει την επίσης αναβαθμισμένη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης¹⁰¹.

Αξίζει να προστεθεί, ότι η Ελλάδα θέσπισε το Ν. 3979/2011¹⁰², ο οποίος αφορά στις λειτουργίες της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και έχει ως βασικό στοιχείο τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία θα στηρίζεται στην ηλεκτρονική αλληλεπίδραση του διοικουμένου και της διοίκησης¹⁰³.

γ) Η Ελλάδα αποτελεί κράτος-μέλος της Ε.Ε. και αρμόδιο όργανο για τους Δήμους και τις Περιφέρειες όλων των κρατών-μελών της Ε.Ε. είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Δήμων και Περιφερειών (The Council of European Municipalities and Regions -C.E.M.R.-), το οποίο εκτός από τις παρεμβάσεις τις οποίες έχει πραγματοποιήσει, αναφορικά με το σχεδιασμό και τη διαχείριση για τη νέα Προγραμματική Περίοδο, έχει επωμιστεί επιπρόσθετα, την επεξεργασία και τη διατύπωση οδηγιών για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹⁰⁴.

Για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, διατυπώθηκαν 5 θεματικοί στόχοι, σύμφωνα με τους οποίους η Τ.Α. λαμβάνεται υπόψιν και οι στόχοι αυτοί είναι εξειδικευμένοι, με αποτέλεσμα να δημιουργούν ή αναμένεται να δημιουργήσουν μεγάλες ευκαιρίες για την ανέλιξη των Δήμων¹⁰⁵. Η Εικόνα 1.1 παρουσιάζει τους 5 στόχους για την Πολιτική Συνοχής 2021-2027, οι οποίοι αποσκοπούν στην αναβάθμιση της ποιότητας σε πολλούς τομείς εντός των ορίων της Ε.Ε.

¹⁰¹ Μ. Ραμματά, Σύγχρονη ελληνική Δημόσια Διοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2011, σ. 25.

¹⁰² Ν. 3979/2011, «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 138/Α/2011).

¹⁰³ Χ. Λαδιάς, Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σ. 92.

¹⁰⁴ Ρ. Γκέκας (2019). Η νέα προγραμματική περίοδος 2021-2027 της ΕΕ και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. ΚΕΔΕ, 3. Ιανουάριος.

<https://kede.gr/i-nea-programmatiki-periodos-2021-2027-tis-ee-kai-i-topiki-aftodioikisi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹⁰⁵ Του ιδίου, *ό.π.*

Εικόνα 1.1: Οι 5 στόχοι για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027

Πηγή εικόνας: https://www.espa.gr/Style%20Library/Images/espa-eu-stragetgy_1.png
[Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Αναλυτικότερα¹⁰⁶,

- η Εξυπνότερη Ευρώπη αφορά στην καινοτομία, την ψηφιοποίηση, τον οικονομικό μετασχηματισμό και τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων,
- η Πιο Πράσινη Ευρώπη αποσκοπεί στην εξάλειψη των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στην εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού και στην επένδυση στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής,
- η Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη σχετίζεται με τα στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα,
- η Πιο Κοινωνική Ευρώπη επιδιώκει την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την προάσπιση της ποιοτικής απασχόλησης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων, της κοινωνικής ένταξης και της ίσης πρόσβασης για όλα τα άτομα στην υγειονομική περίθαλψη,

¹⁰⁶ ΕΣΠΑ 2021-2027 (2023). Πολιτική της Συνοχής. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 27. Ιούλιος. <https://www.espa.gr/el/pages/CohesionPolicy.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

- η Ευρώπη πιο Κοντά στους Πολίτες στηρίζει τις αναπτυξιακές στρατηγικές καταρτισμένες σε τοπικό επίπεδο και τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων σε όλη την Ε.Ε.

δ) Η Ε.Ε. έχει δημιουργήσει διάφορα διαρθρωτικά ταμεία, τα οποία είναι: δα) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), δβ) το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), δγ) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), δδ) το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) και δε) το Ταμείο Συνοχής και μέσω των οποίων η Ε.Ε. χορηγεί ενισχύσεις χρηματοδοτικής φύσεως, ώστε να αντιμετωπιστούν τα οικονομικά και κοινωνικά διαρθρωτικά προβλήματα, αποσκοπώντας στη μείωση των ανισοτήτων και των διαφορών μεταξύ των Περιφερειών και των κοινωνικών ομάδων¹⁰⁷. Πέραν από αυτά τα Ταμεία, υπάρχει το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), ενώ προϋπήρχαν τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ)¹⁰⁸.

Θα ήταν ωφέλιμο να προστεθεί, ότι τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της Ε.Ε., καθώς και οι εθνικές αρχές, επιδιώκουν από κοινού την ουσιαστική εναρμόνιση των νομοθεσιών ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. και τους φορείς της Ε.Ε., αναφορικά με τον τομέα της αναπτυξιακής πολιτικής, προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες μεταξύ των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών-μελών και Περιφερειών της Ε.Ε. και της υπόλοιπης Ένωσης¹⁰⁹.

ε) Η ύπαρξη αυτονομίας και αποκέντρωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ευνοεί με έμμεσο τρόπο ακόμη και το κεντρικό κράτος, με συνέπεια τη μεγαλύτερη ευελιξία για τον πειραματισμό νέων ιδεών και πρακτικών στην Τ.Α. και σε περίπτωση επιτυχίας, η ευρύτερη εφαρμογή είναι εφικτή¹¹⁰. Ο διαχωρισμός αυτός της Τ.Α. από την κεντρική διοίκηση δίνει ώθηση στους οργανισμούς οι οποίοι ανήκουν στην Τ.Α. όχι μόνο να λειτουργούν ανεξάρτητα και να έχουν επομένως, ανεξάρτητη από την κεντρική

¹⁰⁷ Τ. Κωστόπουλος, Τοπική Δημοκρατία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σ. 217.

¹⁰⁸ Του ιδίου, ό.π., σ. 222.

¹⁰⁹ Α. Μπαμπαλιούτας, «Η συμβολή των Ε.Δ.Ε.Τ. της Προγραμματικής Περιόδου 2021- 2027 στη Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα», *Διάλογοι στη Δημόσια Διοίκηση*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τεύχος 4, Οκτώβριος 2023, σσ. 147-166, https://ddd-pubadmin.panteion.gr/assets/files/dialogoi_04.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹¹⁰ Η. Νικολαΐδης (2023). Μια Μεταρρύθμιση Για Την Τοπική Αυτοδιοίκηση Στην Ελλάδα. *διαΝΕΟσις*, Σεπτέμβριος. <https://www.dianosis.org/2023/09/mia-domiki-metarrythmisi-tis-topikis-aftodioikisis-stin-ellada/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

διοίκηση κρίση, αλλά και να λαμβάνουν αυτοβούλως πρωτοβουλίες για τη βελτίωση των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

στ) Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης δημιουργεί ποικίλες ευκαιρίες για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έτσι ώστε να έρθουν οι τελευταίοι σε επαφή με Οργανισμούς άλλων χωρών ή πόλεων και να υπάρξει ενίσχυση των σχέσεων και της συνεργασίας σε όλους τους τομείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αδελφοποίηση των πόλεων, η οποία νοείται ως *«η προσέγγιση δύο κοινοτήτων που επιδιώκουν με αυτόν τον τρόπο να λειτουργήσουν με προοπτική, προκειμένου να αντιμετωπίζουν τα προβλήματά τους και να αναπτύσσουν μεταξύ τους ολοένα στενότερους δεσμούς φιλίας»* και επιδιώκει την ειρηνική συνύπαρξη διαφορετικών ανθρώπων και νοοτροπιών σε όλα τα μέρη της υφελίου, με τη συνεργασία σε πολλούς τομείς, όπως ο αθλητισμός, ο πολιτισμός και η οικονομία¹¹¹.

Για παράδειγμα, η Ελλάδα, ούσα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμμετέχει μέσω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όχι μόνο σε υπερεθνικούς οργανισμούς, αλλά και στα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έτσι, κατέστη η ανάγκη ορισμένων ρυθμίσεων για τη συνεργασία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με Οργανισμούς κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και με Οργανισμούς χωρών οι οποίες δεν αποτελούν μέλη της τελευταίας¹¹².

1.4.2: Προκλήσεις-απειλές

α) Οι προκλήσεις και οι απειλές για την ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενδέχεται να προέλθουν ακόμη και από το εξωτερικό περιβάλλον των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Παραδείγματα αποτελούν η πανδημία της COVID-19, ο πόλεμος στην Ουκρανία, η ενεργειακή κρίση και η κατακόρυφη αύξηση του κόστους ζωής η οποία επήλθε και επομένως, λόγω αυτών των συμβάντων και λόγω των νέων συνθηκών, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ιδίως οι Δήμοι, δεν έπρεπε μόνο να διαχειριστούν τη νέα πραγματικότητα σε ένα περιβάλλον το οποίο βρίθει από προκλήσεις και απειλές αυξημένης κλίμακας, αλλά και να ανασχεδιάσουν τις

¹¹¹ Μ. Ιγνατίου (2018). Οικονομικά οφέλη από τις αδελφοποιήσεις. *Η Σημερινή*, 6. Μάιος. <https://simerini.sigmalive.com/article/2018/5/6/oikonomika-ophela-apo-tis-adelphopoieseis/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹¹² Κ. Τσουντας & Α. Τριανταφυλλοπούλου, ό.π., σ. 549.

στρατηγικές τους προτεραιότητες, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη στήριξη των τοπικών κοινωνιών, στην προστασία της υγείας του κάθε πολίτη και στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής¹¹³. Άλλα συμβάντα τα οποία απειλούν την Τ.Α. είναι οι κλιματικές και φυσικές καταστροφές (όπως οι πλημμύρες), για τις οποίες οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιφορτίζονται με την αρμοδιότητα της διευθέτησής τους¹¹⁴.

β) Για την ανάπτυξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθίσταται η ανάγκη για στοιχεία τα οποία αποτελούν προτεραιότητα, όπως οι βελτιωμένες διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων, η ενίσχυση της διαφάνειας και η βελτιωμένη διαχείριση των οικονομικών πόρων, όπως επίσης και ο διαρκής εκσυγχρονισμός και η προσαρμογή στις νέες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες¹¹⁵.

γ) Για την καλύτερη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, η οποία συνεπάγεται τις πιο αποτελεσματικές πολιτικές σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο, χρειάζεται εγκαθίδρυση και σωστή λειτουργία των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου σε αυτούς, με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου¹¹⁶. Τέτοια εφαρμογή των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου μπορεί να συμβάλει στην αποφυγή κινδύνων ως προς την οικονομική διαχείριση και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των Συστημάτων αυτών στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹¹⁷.

δ) Το “Scissors Effect”, το οποίο αναφέρεται στη μείωση των εσόδων και την ταυτόχρονη αύξηση των δαπανών, αποτελεί μια επιπρόσθετη απειλή για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς η οικονομική κατάσταση των Δήμων, των πόλεων και των

¹¹³ Γ. Κουρής (2023). Στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες για την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση. *Χανιώτικα νέα*, 29. Αύγουστος.
<https://www.haniotika-nea.gr/stratigikes-kateythynseis-kai-proteraiotites-gia-tin-protovathmia-topiki-aytodioikisi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹¹⁴ Του ιδίου, *ό.π.*

¹¹⁵ Πιακα νεα (χ.χ.). Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα: Σύγχρονες Προκλήσεις και Εξελίξεις. *Iliaka nea*,
<https://iliakaneia.gr/i-topiki-aftodioikisi-stin-ellada-sygchrones-prokliseis-kai-exelixeis/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹¹⁶ Κ. Παππάς, Εσωτερικός έλεγχος Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2016, σ. 90 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/19790/7/PappasKonstantinosGMsc2016.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹¹⁷ Του ιδίου, *ό.π.*, σ. 98.

Περιφερειών της Ε.Ε. ευρίσκεται σε κίνδυνο, με αποτέλεσμα να υπάρξουν εμπόδια στην επίτευξη των στόχων της Ατζέντας 2030¹¹⁸.

ε) Τα φαινόμενα της διαφθοράς και της κακοδιοίκησης μπορούν επίσης να απειλήσουν την ακεραιότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αυτά τα δύο φαινόμενα υποβαθμίζουν τους κρατικούς θεσμούς και μειώνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στο Κράτος και συνεπώς, ενισχύεται η άποψη ενός μεγάλου μέρους των πολιτών, ότι θα ήταν ωφέλιμο να καταφύγουν σε διάφορες μεθόδους, όπως η δωροδοκία, προκειμένου να απαλλαγούν από τις δυσλειτουργίες της γραφειοκρατίας¹¹⁹. Αξίζει να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με το δείκτη “Corruption Perceptions Index (CPI)” για το 2024, η Ελλάδα κατατάσσεται 59η ανάμεσα σε 180 χώρες με 49 βαθμούς, με τους 100 βαθμούς να αντιπροσωπεύουν την απουσία της διαφθοράς¹²⁰.

στ) Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, παρόλο που συμβάλλει στην ευκολότερη σύνδεση και επικοινωνία με Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης άλλων χωρών ή πόλεων, εξαναγκάζει την Τ.Α. μιας συγκεκριμένης χώρας να προβεί σε αλλαγές, ώστε να συμβαδίζει με τα δεδομένα και να βρίσκεται ποιοτικά στο ίδιο επίπεδο με χώρες των οποίων ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης βρίσκεται σε υψηλά ή σε ικανοποιητικά επίπεδα.

¹¹⁸ Σ. Εμμανουήλ (2020). Τοπική Αυτοδιοίκηση: Από το «scissors effect» στη βιωσιμότητα. *Η Ναυτεμπορική*, 17. Δεκέμβριος.
<https://www.naftemporiki.gr/afieromata/1215178/topiki-aftodioikisi-apo-to-scissors-effect-sti-viosimotita/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹¹⁹ Μ. Βενετσανοπούλου, Κακοδιοίκηση και διαφθορά στη Δημόσια Διοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, σ. 17.

¹²⁰ Transparency International (χ.χ.). Corruption Perceptions Index. *Transparency International*, <https://www.transparency.org/en/cpi/2024/index/grc> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν σχετίζονται με την κεντρική διοίκηση, διότι ανήκουν στον «κύκλο» της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και απαρτίζονται από δύο βαθμούς.

Επίσης, διαθέτουν ανεξαρτησία από την κεντρική διοίκηση, καθώς οποιαδήποτε πράξη τους πραγματοποιείται αυτοβούλως χωρίς καμία γνωμοδότηση, ενώ θα πρέπει να συνάπτονται σχέσεις μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Όλοι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι επιφορτισμένοι με συγκεκριμένες αρμοδιότητες, με αποτέλεσμα την επίτευξη καλύτερης οργάνωσης ως προς την ιδιότητα των αρμοδιοτήτων, η οποία συνεπάγεται τη γρηγορότερη και αποτελεσματικότερη εκτέλεση των αρμοδιοτήτων και κατ' επέκτασιν, την αναβάθμιση του επιπέδου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2.1: Ορισμός

Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να ασκηθεί μέσα από τη λειτουργία και κάτω από τον έλεγχο, αναφορικά με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹²¹. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) χαρακτηρίζονται από τον Τσουντα και την Τριανταφυλλοπούλου ως «*ξεχωριστά υποκείμενα δικαίου, που ασκούν διοίκηση και λειτουργούν κατά τους κανόνες του δημοσίου δικαίου*»¹²². Αποτελούν εδαφικά ΝΠΔΔ και κάθε τέτοιο ΝΠΔΔ περιέχει λαό, εξουσία και έδαφος, όπως το Κράτος¹²³. Επομένως, οι ενέργειες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιορίζονται μόνο στις υποθέσεις μιας ορισμένης εδαφικής έκτασης. Επιπλέον, η εδαφική περιφέρεια αποτελεί ένα στοιχείο σημαντικό για το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς μέσα

¹²¹ Γ. Γαλανός, Χ. Αγκυρόπουλος, Γ. Γκρούσκος, Κ. Ζλατίνη, Α. Κότιος, Δ. Κότιος, Γ. Καραγιάννης, Σ. Καϊάφα & Η. Βαλεντής (2023). Οδικός Χάρτης για μια δομική διοικητική μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. *διαΝΕΟσις*, σ. 19, Σεπτέμβριος.
<https://www.dianosis.org/wp-content/uploads/2023/09/OTA.pdf> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

¹²² Κ. Τσουντας & Α. Τριανταφυλλοπούλου, ό.π., σ. 443.

¹²³ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σ. 294.

στην Περιφέρεια αυτή, αναπτύσσεται και λειτουργεί ένας οργανισμός ο οποίος «προικοδοτήθηκε» από την κεντρική διοίκηση¹²⁴.

Κάθε ΟΤΑ, πέραν από τα καθορισμένα όρια αναφοράς, διαθέτει συγκεκριμένη έκταση, έδρα και πληθυσμό¹²⁵.

Περαιτέρω, οι ΟΤΑ αποτελούν ΝΠΔΔ, στους οποίους η νομική προσωπικότητα η οποία διατίθεται απονέμεται εκ μέρους του ενός υπερεθνικού οργανισμού, ήτοι της κεντρικής διοίκησης¹²⁶. Επομένως, οι ΟΤΑ διαθέτουν νομική προσωπικότητα, η οποία αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ύπαρξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹²⁷.

Συγκριτικά με τους Καθ' ύλην Αυτοδιοίκησης οργανισμούς, στα οποία ανήκουν τα μέλη τους και όχι άλλα άτομα τα οποία κατοικούν στη γεωγραφική τοποθεσία στην οποία ασκούν τις αρμοδιότητές τους, στην από εδαφική άποψη εξουσία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι διαθέτουν την ιδιότητα των εδαφικών ΝΠΔΔ, ανήκουν όλα τα πρόσωπα τα οποία είναι τοποθετημένα στα γεωγραφικά όριά τους¹²⁸.

2.2: Συγκρότηση

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης χωρίζονται σε 2 βαθμούς. Βάσει του Συντάγματος και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 102 § 1, τα τοπικά ζητήματα θα διαχειρίζονται οι ΟΤΑ, οι οποίοι αποτελούνται από τους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού¹²⁹. Στην Ελλάδα, οι ΟΤΑ Α' Βαθμού είναι οι Δήμοι, ενώ οι ΟΤΑ Β' Βαθμού απαρτίζονται από τις Περιφέρειες.

¹²⁴ Χ. Κλειώσης, ό.π., σ. 20.

¹²⁵ Γ. Γαλανός κ.ά., ό.π., σ. 19.

¹²⁶ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σ. 24.

¹²⁷ Α. Κοκκίδου, Διοικητική εποπτεία και δημοσιονομικός έλεγχος στους πρωτοβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Σάκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σ. 53.

¹²⁸ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σ. 25.

¹²⁹ Α. Καρακώστας, Η υποστελέχωση των υπηρεσιών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης Α' βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2023, σ. 24 (Διαθέσιμη σε: <https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/4643/%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A7%CE%A9%CE%A3%CE%97%20%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%9F%CE%A4%CE%91%20%CE%91%20%CE%92%CE%91%CE%98%CE%9C%20%CE%9A%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A9%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

2.2.1: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού

Όπως αναφέρθηκε, οι ΟΤΑ Α' Βαθμού περιβάλλονται από τους Δήμους της ελληνικής επικράτειας.

Οι ΟΤΑ Α' Βαθμού δεν αποτελούνται από ένα μόνο όργανο. Διαθέτουν λειτουργίες, τις οποίες αναλαμβάνουν διάφορα όργανα και κάθε όργανο είναι επιφορτισμένο με αρμοδιότητες, ανάλογα με την ιδιότητά του.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του Ν. 4804/2021¹³⁰, όπως υπέστη τροποποίηση με το άρθρο 24 § 1 του Ν. 5056/2023¹³¹, η διοίκηση των Δήμων απαρτίζεται *«από το δημοτικό συμβούλιο, τη δημοτική επιτροπή και τον δήμαρχο»*.

Ενώ στο Ν. 5056/2023, αναφέρονται τα τρία ως άνω όργανα διοίκησης, στο Ν. 3852/2010, προβλεπόταν ότι τα όργανα διοίκησης ήταν επίσης η Οικονομική Επιτροπή, η Εκτελεστική Επιτροπή και η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, όργανα τα οποία δεν υπάρχουν πλέον. Ταυτόχρονα, η Δημοτική Επιτροπή δεν προβλεπόταν στο Νόμο του Προγράμματος «Καλλικράτης», ενώ το Δημοτικό Συμβούλιο αναφέρεται ακόμη και στο Ν. 5056/2023, επομένως το Δημοτικό Συμβούλιο εξακολουθεί να υπάρχει. Με άλλα λόγια, κατονομάζονταν 5 διοικητικά όργανα των Δήμων, ήτοι το Δημοτικό Συμβούλιο, η Οικονομική Επιτροπή, η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, η Εκτελεστική Επιτροπή και ο Δήμαρχος.

Αναφορικά με τις κατηγορίες των Δήμων, το άρθρο 2 § 1 του Ν. 4555/2018 αναφέρει, ότι οι Δήμοι ταξινομούνται σε: *«α) Δήμους Μητροπολιτικών Κέντρων, β) Μεγάλους Ηπειρωτικούς Δήμους και Δήμους Πρωτεύουσες Νομών, γ) Μεσαίους Ηπειρωτικούς Δήμους, δ) Μικρούς Ηπειρωτικούς και Μικρούς Ορεινούς Δήμους, ε) Μεγάλους και Μεσαίους Νησιωτικούς Δήμους και στ) Μικρούς Νησιωτικούς Δήμους»*.

¹³⁰ Ν. 4804/2021, «Εκλογή Δημοτικών και Περιφερειακών Αρχών και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 90/Α/2021).

¹³¹ Ν. 5056/2023, «Αναμόρφωση του συστήματος διακυβέρνησης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, κατάργηση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δήμων, παρακολούθηση επιδόσεων τοπικής αυτοδιοίκησης οικονομική και διοικητική διαχείριση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ευζωία των ζώων συντροφιάς, κατασκευή και αναβάθμιση λειτουργούντων χερσαίων συνοριακών σταθμών και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Εσωτερικών», (ΦΕΚ 163/Α/2023).

2.2.2: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Βαθμού

Οι ΟΤΑ Β' Βαθμού αποτελούν τις Περιφέρειες. Με την εφαρμογή του Νόμου για το Πρόγραμμα «Καλλικράτης», οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις αντικαθίστανται από τις Περιφέρειες, με αποτέλεσμα οι Αυτοδιοικήσεις αυτές να συνενωθούν στις Περιφέρειες και συνεπώς, να καταργηθούν¹³². Επομένως, με την κατάργηση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, στην Περιφέρεια μεταφέρονται οι αρμοδιότητες τις οποίες ασκούσαν οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και αυτές οι αρμοδιότητες θα μπορούσαν να ασκηθούν καλύτερα σε περιφερειακή κλίμακα, αλλά και οι αρμοδιότητες οι οποίες ασκούνται από την κρατική περιφέρεια, πλην των αρμοδιοτήτων κρατικού χαρακτήρα¹³³.

Κατά το άρθρο 3 § 1 του Ν. 3852/2010, «*οι περιφέρειες είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης*» και στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, κατονομάζονται οι Περιφέρειες οι οποίες απαρτίζουν την ελληνική επικράτεια. Με άλλα λόγια, οι Περιφέρειες λειτουργούν ως ΝΠΔΔ και είναι οι εξής: Αττικής, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης¹³⁴.

Κάθε Περιφέρεια απαρτίζεται από Περιφερειακές Ενότητες, οι οποίες αντικαταστάθηκαν από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και των οποίων η πρωτεύουσα αποτελεί, κατεξοχήν, η έδρα κάθε Περιφερειακής Ενότητας και η έδρα για κάθε Περιφέρεια είναι η μεγαλύτερη πόλη¹³⁵.

Ως προς τη σύνθεση των Περιφερειών, η παράγραφος 1 του άρθρου 42 του Ν. 4804/2021, με την τροποποίησή της με το άρθρο 25 § 1 του Ν. 5056/2023, προβλέπει, ότι «*οι περιφέρειες διοικούνται από το περιφερειακό συμβούλιο, την περιφερειακή επιτροπή, τις αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές του περιφερειακού συμβουλίου του άρθρου 164 του ν. 3852/2010 (Α' 87) και τον περιφερειάρχη*».

¹³² Ν. Πολυμέρον, ό.π., σ. 30.

¹³³ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σ. 275.

¹³⁴ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2021, σσ. 47-49.

¹³⁵ Χ. Πεντεφούντα, Αρμοδιότητες και πράξεις των συλλογικών οργάνων στους Ο.Τ.Α. Β' Βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2019, σ. 24 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/22871/1/PentefountaChrissanthiMsc2019.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Ωστόσο, ο Ν. 3852/2010 περιέλαβε επίσης, την Εκτελεστική Επιτροπή και την Οικονομική Επιτροπή, όργανα τα οποία δεν υφίστανται πλέον, κατά το Ν. 5056/2023. Πιο συγκεκριμένα, με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 113 του Νόμου του Προγράμματος «Καλλικράτης», προβλεπόταν, ότι *«όργανα της περιφέρειας είναι ο περιφερειάρχης, οι Αντιπεριφερειάρχες, το περιφερειακό συμβούλιο, η Οικονομική Επιτροπή και η εκτελεστική επιτροπή»*. Επομένως παρατηρείται, ότι η Περιφερειακή Επιτροπή η οποία αναφέρεται στο Ν. 5056/2023 δεν περιλαμβανόταν στο Ν. 3852/2010, όπως επίσης και δεν πραγματοποιήθηκε αναφορά στις αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές του Περιφερειακού Συμβουλίου, από τον τελευταίο Νόμο.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι με το άρθρο 6 § 1 του Ν. 3852/2010, συστάθηκαν 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, οι οποίες συγκροτούν τις 13 διοικητικές Περιφέρειες¹³⁶. Αποτελούν ενιαίες, αποκεντρωμένες κρατικές δομές, στις οποίες υπάχθηκαν οι αποκεντρωμένες υπηρεσίες του Κράτους και ανατέθηκε η διαχείριση των υποθέσεων της κεντρικής διοίκησης στις Περιφέρειες¹³⁷. Για την επικράτεια κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης, υπάρχουν περισσότερες από μια αυτοδιοικητικές Περιφέρειες, εξαιρώντας την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής και την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου, διότι συμπίπτουν τα διοικητικά όρια των Αποκεντρωμένων αυτών Διοικήσεων με τις αυτοδιοικητικές Περιφέρειες Αττικής και Βορείου Αιγαίου αντίστοιχα¹³⁸.

2.3: Χαρακτηριστικά των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα Α' και Β' Βαθμού έχουν αρμοδιότητες, οι οποίες τους διαχωρίζουν από την κεντρική εξουσία, όχι μόνο από διοικητική άποψη, αλλά και από οικονομική άποψη. Με άλλα λόγια, τόσο η διοικητική, όσο και η οικονομική τους δομή και λειτουργία δεν εξαρτώνται από την κεντρική διοίκηση. Λειτουργούν χωρίς να εμπλέκονται οι εκάστοτε κυβερνήσεις και οι πολιτικές παρατάξεις. Ο διαχωρισμός της διοικητικής και της οικονομικής λειτουργίας από την

¹³⁶ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σ. 276.

¹³⁷ Θ. Σκλήφα, Η αποτίμηση της εξέλιξης του θεσμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με γνώμονα τις συστάσεις της μελέτης ΟΟΣΑ για την ελληνική Δημόσια Διοίκηση (2011), Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2022, σ. 25 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6921/Sklifa_3033202101033.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹³⁸ Της ιδίας, ό.π., σ. 25.

κεντρική διοίκηση είναι κατοχυρωμένος στο Σύνταγμα στην παράγραφο 2 του άρθρου 102, κατά την οποία «οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια» και «οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει». Η αυτοτέλεια είναι μείζονος σημασίας για τη διαμόρφωση της νομικής προσωπικότητας, οπότε δεν είναι γνώρισμα μόνο της Αυτοδιοίκησης, αλλά και της αποσυγκεντρωμένης διοίκησης και σύμφωνα με την αυτοτέλεια, ο οργανισμός διαχειρίζεται αυτεπαγγέλτως τις αρμοδιότητες τις οποίες πρέπει να ασκήσει, χωρίς να υπάρξουν εντολές από το Κράτος ή από άλλο φορέα ο οποίος ασκεί δημόσια εξουσία¹³⁹.

Παρόλα αυτά, παρά την ανεξαρτησία την οποία διαθέτουν οι ΟΤΑ, υπάρχουν ορισμένοι τομείς, στους οποίους η κεντρική διοίκηση οφείλει να παρέμβει, όπως με τη θέσπιση και την εφαρμογή μιας νομοθεσίας συναφούς με τους ΟΤΑ και με την άσκηση ελέγχου στους τελευταίους.

Ωστόσο, παρατηρούνται ορισμένες δυσλειτουργίες, αναφορικά με τη διοικητική αυτοτέλεια, αλλά και με την οικονομική αυτοτέλεια, οι οποίες θα ήταν πρόπον να αντιμετωπιστούν, προκειμένου να υπάρξουν μια υγιής οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια στους Δήμους και στις Περιφέρειες.

2.3.1: Διοικητική αυτοτέλεια

Οι ΟΤΑ διαθέτουν νομική προσωπικότητα, η οποία έχει ως επακόλουθο την αυτοτέλεια των ΟΤΑ έναντι της κρατικής διοίκησης, η οποία αποκαλείται η άσκηση δημόσιας διοίκησης με την ίδια ευθύνη, δηλαδή τα όργανα ενός ΟΤΑ ενεργούν στο πλαίσιο των νόμων ελεύθερα, χωρίς να υπόκεινται στις διαταγές των οργάνων του Κράτους ή οποιουδήποτε άλλου φορέα της Δημόσιας Διοίκησης¹⁴⁰.

Με τη διοικητική αυτοτέλεια, μια υπηρεσιακή μονάδα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει τα δικά της μονομελή ή συλλογικά όργανα διοίκησης, τα οποία είναι επιφορτισμένα με αποφασιστικές αρμοδιότητες, συναφείς με τη δραστηριότητα

¹³⁹ Α. Ράικος, ό.π., σ. 218.

¹⁴⁰ Π. Καπετανοπούλου, Εποπτεία και έλεγχος στις πράξεις και τα όργανα των φορέων της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Διπλωματική Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2016, σ. 18 (Διαθέσιμη σε: <https://ikee.lib.auth.gr/record/288805/files/GRI-2017-19082.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

σύμφωνα με τον ειδικό σκοπό και το ανθρώπινο δυναμικό της υπηρεσιακής μονάδας και είναι διακριτό από το ανθρώπινο δυναμικό του ίδιου Υπουργείου, προκειμένου να εκτελεστεί η ως άνω δραστηριότητα¹⁴¹.

Επιπλέον, η διοικητική αυτοτέλεια στους ΟΤΑ είναι συνυφασμένη με τη σύννομη αποφασιστική αρμοδιότητα των οργάνων τα οποία διοικούν σε αυτούς, με τη διαχείριση των τοπικής εμβέλειας υποθέσεων στην περιοχή στην οποία ανήκουν, με ίδιους πόρους, ήτοι χωρίς να εξαρτώνται διοικητικά από άλλα όργανα ή να παρεμβάλλουν άλλα όργανα, εξαιρουμένης της επιβεβλημένης διοικητικής εποπτείας, η οποία δεν πρέπει να παρεμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση των ΟΤΑ, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους¹⁴².

Κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της διοικητικής αυτοτέλει των ΟΤΑ είναι: α) η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων με κυριαρχικό από τους ΟΤΑ τρόπο, β) η άσκηση διοίκησης των ΟΤΑ από αιρετά όργανα και γ) ο αυτοτελής χαρακτήρας τον οποίο διαθέτουν οι ΟΤΑ¹⁴³.

Η ύπαρξη της διοικητικής αυτοτέλει στους πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους ΟΤΑ αποτελεί, κατά τον Μπαμπαλιούτα, «*την ουσιώδη έννοια με βάση την οποία διαχωρίζεται το σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης (πρώτου και δευτέρου βαθμού) από εκείνο της διοικητικής αποκέντρωσης*»¹⁴⁴. Έτσι, η διοικητική αυτοτέλεια είναι αυτό το χαρακτηριστικό, το οποίο ξεχωρίζει το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και συνεπώς, την οργάνωση και τη λειτουργία των ΟΤΑ.

Η διασφάλιση της αυτοτέλει της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την κεντρική διοίκηση καθίσταται αναγκαία, καθώς αποτελεί «*μοχλό*» για την αναδιάρθρωση και ποιοτική ανέλιξη του δημοκρατικού πολιτεύματος¹⁴⁵. Σε μια εποχή κατά την οποία οι λειτουργίες της δημοκρατίας πιέζονται ασφυκτικά από την ισχύ και από τις στοχεύσεις επικοινωνιακών μέσων και πρακτικών, όπως επίσης και από τα ισχυρά οικονομικά και

¹⁴¹ Ε. Σπηλιωτόπουλος & Β. Κονδύλης, ό.π., σσ. 335-336.

¹⁴² Π. Καπετανοπούλου, ό.π., σ. 19.

¹⁴³ Γ. Σαρκόπουλος, Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε Συνάρτηση με τη Διοικητική Αποκέντρωση στην Ελλάδα, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1993, σ. 140 (Διαθέσιμη σε: <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/2465#page/1/mode/2up>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁴⁴ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2018, σ. 28.

¹⁴⁵ Β. Α. Τριανταφυλλοπούλου (2023). Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυτοτέλεια και εξάρτηση. *Το Βήμα*, 16. Οκτώβριος. <https://www.tovima.gr/print/nees-epoxes/aytoteleia-kai-eksartisi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

κοινωνικά συμφέροντα, με σκοπό την «αφυδάτωση» της πολιτικής και της χειραγώγησης του πολίτη, η άμεση και αμφίπλευρη σχέση η οποία διατηρείται από την τοπική κοινωνία και την Τ.Α. αποτελεί σημείο εκκίνησης για την αναβάθμιση και για τον αναστοχασμό για τη δημοκρατία της σημερινής κοινωνίας¹⁴⁶.

Η διοικητική αυτοτέλεια δεν περιλαμβάνει την αυτονομία των ΟΤΑ, αλλά αποκλειστικά τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων για τις τοπικές υποθέσεις με όργανα δικά τους και με δική τους ευθύνη, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από την Πολιτεία, μέσω των νομοθεσιών¹⁴⁷. Δεν περιλαμβάνει επίσης, την άσκηση της δικαστικής εξουσίας, οπότε δεν είναι κατοχυρωμένη συνταγματικά η συμμετοχή των ΟΤΑ στην απονομή της δικαιοσύνης, αρμοδιότητα η οποία ασκείται από το Κράτος¹⁴⁸.

Ωστόσο, παρά τη διοικητική ανεξαρτησία των ΟΤΑ από την κρατική εξουσία, εκείνοι υπόκεινται έλεγχο από την κεντρική διοίκηση σε ζητήματα τα οποία αφορούν στη νομιμότητα των πράξεών τους. Η εποπτεία αποτελεί στοιχείο σημαντικό για την Αυτοδιοίκηση, παρόλο που η δημόσια διοίκηση μεταβιβάζεται από την κεντρική διοίκηση σε άλλα ΝΠΔΔ¹⁴⁹.

Πιο συγκεκριμένα, η εκ του Κράτους άσκηση ελέγχου νομιμότητας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι κατοχυρωμένη στο Σύνταγμα της Ελλάδος, στην τέταρτη παράγραφο του άρθρου 102¹⁵⁰.

Η εποπτεία του Κράτους με την ευρεία του έννοια περιέχει το δικαίωμα όχι μόνο της ρύθμισης, δια μέσου της νομοθετικής λειτουργίας του στα ΝΠΔΔ ως προς τη λειτουργία και την οργάνωσή τους (νομοθετική εποπτεία), αλλά και να ελέγχει, μέσω των διοικητικών (διοικητική εποπτεία) και δικαστικών αρχών (δικαστική εποπτεία), την τήρηση των νόμων από μεριάς των ΝΠΔΔ¹⁵¹.

¹⁴⁶ Της ιδίας, *ό.π.*

¹⁴⁷ *Ε. Μπέσιλα-Βήκα*, *ό.π.*, σσ. 375-376.

¹⁴⁸ *Της ιδίας*, *ό.π.*, σ. 376.

¹⁴⁹ *Α. Ράικος*, *ό.π.*, σ. 219.

¹⁵⁰ Στην τέταρτη παράγραφο του άρθρου 102 του Συντάγματος, προβλέπεται, ότι «το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται, όπως νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές, όπως νόμος ορίζει». Αυτό σημαίνει, ότι παρά την ελευθερία την οποία διαθέτουν οι ΟΤΑ ως προς τις ενέργειές τους, οποιαδήποτε ενέργειά τους θα πρέπει να εναρμονίζεται με τις αντίστοιχες νομοθεσίες. Σε αντίθετη περίπτωση, υφίστανται κυρώσεις στα όργανα.

¹⁵¹ *Α. Ράικος*, *ό.π.*, σ. 219.

Περαιτέρω, ο Τσούντας και η Τριανταφυλλοπούλου διακρίνουν την εποπτεία¹⁵²: α) στον έλεγχο της νομιμότητας ορισμένων κατηγοριών αποφάσεων οι οποίες λήφθηκαν από συλλογικά όργανα της Τ.Α., β) στον αυτεπάγγελτο έλεγχο της νομιμότητας και τη δυνατότητα ακύρωσης αποφάσεων οι οποίες ελήφθησαν από τα μονομελή και συλλογικά όργανα τα οποία απαρτίζουν την Τ.Α. και γ) στις πειθαρχικές ποινές στα όργανα τα οποία ανήκουν στους ΟΤΑ.

Στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, η εποπτεία η οποία ασκείται είναι διοικητική και ασκείται στις πράξεις των οργάνων τους και στα άτομα τα οποία αποτελούν το ανθρώπινο δυναμικό τους, από μεριάς του Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (ΓΑΔ)¹⁵³, ενώ στους ΟΤΑ Β' Βαθμού, ασκείται επίσης διοικητική εποπτεία, από τον Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης¹⁵⁴. Δηλαδή, μέχρις ότου συσταθεί η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας στην έδρα κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης, την εποπτεία νομιμότητας στις αποφάσεις ΟΤΑ ασκεί ο Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης¹⁵⁵.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η διοικητική εποπτεία αφορά στο διαρκή έλεγχο των οργάνων των ΝΠΔΔ και στις ενέργειές τους, τον οποίο ο νόμος αναθέτει σε όργανα της κεντρικής διοίκησης ή άλλου αυτοδιοικούμενου οργανισμού¹⁵⁶. Επίσης, προβλέπει αποκλειστικά έλεγχο νομιμότητας των πράξεων και επομένως, δεν συμπεριλαμβάνεται ο έλεγχος σκοπιμότητας¹⁵⁷. Ο έλεγχος νομιμότητας συμβάλλει στην επιτακτική και ενιαία συμμόρφωση των ΟΤΑ στους νόμους¹⁵⁸.

Το θεσμικό πλαίσιο και ο έλεγχος ο οποίος περιλαμβάνεται στο θεσμικό πλαίσιο είναι στοιχεία απαραίτητα σε ένα κράτος δικαίου και διασφαλίζεται, ότι ο αμοιβαίος έλεγχος είναι υπαρκτός και οι εξουσίες δεν δρουν σύμφωνα με τις επιθυμίες τους και κατ' επέκταση, η ισχύς τους αντισταθμίζεται¹⁵⁹. Μέσω της εποπτείας αυτής εκ μέρους

¹⁵² Κ. Τσούντας & Α. Τριανταφυλλοπούλου, ό.π., σ. 506.

¹⁵³ Ε. Σπηλιωτόπουλος & Β. Κονδύλης, ό.π., σ. 450.

¹⁵⁴ Των ιδίων, ό.π., σ. 478.

¹⁵⁵ Α. Μπαμπαλιούτας, ό.π., 2021, σ. 364.

¹⁵⁶ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σ. 423.

¹⁵⁷ Α. Ράικος, ό.π., σ. 219.

¹⁵⁸ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σ. 376.

¹⁵⁹ Κ. Φλώρος, Ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ α' βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αμφιλοχία, 2023, σ. 34 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/5637/Floros_2109.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

της κεντρικής διοίκησης, οι ΟΤΑ εναρμονίζουν τον τρόπο λειτουργίας τους και τις πράξεις τους, με γνώμονα το γενικό συμφέρον του πολίτη¹⁶⁰.

Ο έλεγχος είναι κατασταλτικός και ασκείται στα πλαίσια της διοικητικής εποπτείας, εκφράζοντας την αρχή της ενότητας του Κράτους και του δικαίου και ο εν λόγω έλεγχος δεν περιορίζεται απλώς στη διαπίστωση της νομιμότητας των διαδικασιών και της συνδρομής των προϋποθέσεων οι οποίες χρειάζονται, ώστε να εκδίδονται πράξεις από τους ΟΤΑ¹⁶¹. Αξίζει να προστεθεί, ότι με το άρθρο 33 § 1 του Ν. 5056/2023, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 41 του Ν. 5143/2024, καθιερώθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών διαδικτυακός κόμβος, με αποστολή την παρακολούθηση των επιδόσεων όλων των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων ΟΤΑ. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκε ο ηλεκτρονικός σύνδεσμος «[deiktesOTA.gov.gr](https://deiktesota.gov.gr)», με στόχο «*τη χάραξη αποτελεσματικών και στοχευμένων πολιτικών για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς και για την παρακολούθηση των επιδόσεων των Ο.Τ.Α. και των νομικών προσώπων τους*».

Πέραν από την εποπτεία, θα πρέπει η κεντρική διοίκηση και οι ΟΤΑ να αλληλοεπιδρούν, ενώ συγχρόνως, η σχέση μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να υπόκειται σε διαρκείς αναθεωρήσεις και αναπροσαρμογές, λόγω των ταχέως και διαρκώς μεταβαλλόμενων εξελίξεων και η σχέση αυτή θα πρέπει να είναι επίσης σαφής και κατανοητή, για την αποτελεσματική λειτουργία των ΟΤΑ, η οποία έχει ως απόρροια την ανάπτυξη της δημοκρατίας¹⁶².

Μολαταύτα, παρά τη διοικητική αυτοτέλεια και την άσκηση εποπτείας από την κεντρική διοίκηση, προκειμένου να συμμορφώνονται οι ΟΤΑ με τους νόμους, υπάρχουν ορισμένα εμπόδια για την πλήρη επίτευξή τους.

Οι αδυναμίες ή / και ατέλειες του θεσμικού πλαισίου ευνοούν την ανάπτυξη του φαινομένου της διαφθοράς και θεωρούνται ο σημαντικότερος παράγοντας, ο οποίος ωθεί τους δημοσίους λειτουργούς στην προσοδοθηρία¹⁶³. Η διαφθορά αποτελεί

¹⁶⁰ Του ιδίου, ό.π., σσ. 34-35.

¹⁶¹ Γ. Γεννάδιος, Διοικητική Εποπτεία Ο.Τ.Α.: Έλεγχος νομιμότητας πράξεων και πειθαρχικός έλεγχος αιρετών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα, 2020, σ. 42 (Διαθέσιμη σε: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/53615/21405.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁶² Ν. Τάτσος, ό.π., σ. 16.

¹⁶³ Δ. Ελευθεριάδη, Αίτια και επιπτώσεις του φαινομένου της διαφθοράς και η επιρροή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στον περιορισμό του. Μελέτη ειδικής περίπτωσης Γ' και Δ' Διευθύνσεων e-ΕΦΚΑ

σύμπτωμα και συνάμα, παράγοντα της ανεπαρκούς λειτουργίας της δημοκρατίας, με αποτέλεσμα οι δημοκρατικοί θεσμοί να θεωρούνται σημαντικός παράγοντας για τον περιορισμό της διαφθοράς¹⁶⁴.

Η κομματοκρατία αποτελεί μάστιγα για την ελληνική Δημόσια Διοίκηση και κατ' επέκτασιν, για την ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η εξάλειψη της κομματοκρατίας αποτελεί, κατά κύριο λόγο, ευθύνη της πολιτικής βούλησης και ηθικής τάξης, καθώς και ένα πρόβλημα, το οποίο αντιμετωπίζεται με τεχνικούς όρους, αποσπασματικές νομοθετικές ρυθμίσεις, έγγραφες δεσμεύσεις και προφορικές εξαγγελίες¹⁶⁵. Επίσης, η καταπολέμηση των φαινομένων της κομματοκρατίας και της διαφθοράς μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αποπολιτικοποίησης των θεσμών της διοίκησης¹⁶⁶. Παρόλα αυτά, από την περίοδο της οικονομικής ύφεσης, η Ελλάδα έπρεπε να προβεί σε μεταβολές, μερικές εκ των οποίων ήταν η μεταρρύθμιση του συστήματος επιλογής προϊσταμένων, η οποία επεδίωκε την επιλογή στελεχών, σύμφωνα με την αξιοσύνη και τις ικανότητές τους, με αποτέλεσμα την αποπολιτικοποίηση της Δημόσιας Διοίκησης, τον αυτόνομο χαρακτήρα της πορείας και λειτουργίας της τελευταίας, καθώς και την απεξάρτησή της από την κομματοκρατία και τα πελατειακά συμφέροντα¹⁶⁷.

Επίσης, η πολυνομία, ήτοι η παραγωγή ενός υπέρογκου αριθμού κανονιστικών ρυθμίσεων, καθιστά λιγότερο εφικτή την κατανόηση και την εφαρμογή των νόμων από τα όργανα των ΟΤΑ και δεν έχει ως επακόλουθο μόνο την άσκοπη απώλεια χρόνου των συναλλασσόμενων, αλλά και να θέσει σε οριακή κατάσταση την ομαλή λειτουργία των θεσμών, την απονομή της δικαιοσύνης και την οικονομική κατάσταση της χώρας¹⁶⁸.

Ανατολικής Αττικής, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αιγάλεω, 2022, σ. 9 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/3399/ED_19010.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁶⁴ Της ιδίας, ό.π., σ. 9.

¹⁶⁵ Α. Κασιμάτη, Σύστημα Επιλογής Προϊσταμένων Οργανικών Μονάδων και ο θεσμός της Αναπλήρωσης: Η πρόκληση της αξιοκρατίας στη Δημόσια Διοίκηση, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2021, σ. 30 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/744/%ce%9a%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%97_1913.pdf?sequence=4&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁶⁶ Ξ. Κοντιάδης, Ελλειμματική Δημοκρατία, 1^η έκδ., Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009, σ. 57.

¹⁶⁷ Α. Κασιμάτη, ό.π., σ. 29.

¹⁶⁸ Ξ. Κοντιάδης & Ε. Δραμαλιώτη, «Ποιες μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση μετά την κρίση;», Στο: Ξ. Κοντιάδης, Α. Αιμιλιανίδης & Χ. Ανθόπουλος, (επιμ.), «Η δημόσια διοίκηση μετά την κρίση», 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σσ. 207-208.

2.3.2: Οικονομική αυτοτέλεια

Πέραν από το άρθρο 102 § 2, η οικονομική αυτοτέλεια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατοχυρώνεται συνταγματικά στην παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου^{169, 170}.

Η οικονομική αυτοτέλεια προβλέπει την οικονομική ανεξαρτησία των ΟΤΑ και πιο συγκεκριμένα, εκείνοι δικαιούνται να διαθέτουν τη δική τους περιουσία και τα δικά τους έξοδα, να αναλάβουν τη διαχείριση και την κατοχή αυτών, να ρυθμίσουν τις δαπάνες τους, να επιβάλουν δημόσια βάρη, ιδίως φόρους, προκειμένου να καλυφθούν τα έξοδά τους, να καταρτίσουν προϋπολογισμό και απολογισμό ανεξάρτητους από αυτούς του Κράτους και να αυτοελέγχονται δημοσιονομικά¹⁷¹.

Η σύνταξη και η εκτέλεση ίδιου προϋπολογισμού για τα έσοδα και τα έξοδα αποτελούν χαρακτηριστικά της οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ και ο προϋπολογισμός αυτός διαθέτει ανεξαρτησία από τον ετήσιο προϋπολογισμό του Κράτους¹⁷². Δηλαδή, διαθέτουν τα δικά τους έσοδα και το δικό τους προϋπολογισμό και δεν είναι εξαρτημένοι από τα οικονομικά του Κράτους. Διαφορετικά, αν οι ΟΤΑ είχαν οικονομική εξάρτηση από το Κράτος, η οικονομική αυτή εξάρτηση συνεπάγεται την πλήρη υποταγή τους, όχι στα πλαίσια τήρησης της αρχής της νομιμότητας, αλλά της διεύθυνσης των τοπικών υποθέσεων από τη μεριά του Κράτους¹⁷³.

Ο προγραμματισμός του προϋπολογισμού είναι στοιχείο σημαντικό για τους ΟΤΑ, διότι είναι εργαλείο πολύτιμο για το βραχυπρόθεσμο και το μακροπρόθεσμο προγραμματισμό και έλεγχο ακόμη και στο δημόσιο τομέα, ιδίως στους Δήμους¹⁷⁴.

¹⁶⁹ Α. Κοκκίδου, ό.π., σσ. 67-68.

¹⁷⁰ Πιο συγκεκριμένα, αναγράφεται, ότι «το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης».

¹⁷¹ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σσ. 384-385.

¹⁷² Α. Κοκκίδου, ό.π., σσ. 68-69.

¹⁷³ Σ. Κτιστάκη, ό.π., σ. 69.

¹⁷⁴ Σ. Κλαρομένου, Οι δαπάνες των πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) ως αντικείμενο ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2017, σ. 6 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/20127/3/KlaroumenouStellaMsc2017.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Παράδειγμα αποτελεί η σύσταση του Οικονομικού Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ, ως αποτέλεσμα της σύνταξης πλασματικών προϋπολογισμών από τους Δήμους, το οποίο επιδιώκει τη σύνταξη ρεαλιστικών προϋπολογισμών και απολογισμών, καθώς και τη μηνιαία παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού των Δήμων, αλλά και των νομικών τους προσώπων, είτε είναι ΝΠΔΔ είτε ΝΠΙΔ¹⁷⁵.

Προκειμένου να βρίσκεται η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε θέση να αναλάβει επιτυχώς και αποτελεσματικά την παροχή δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών τοπικού επιπέδου, θα ήταν ωφέλιμο να έχει τους οικονομικούς πόρους οι οποίοι απαιτούνται και για την αποτελεσματική λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, θα πρέπει πολλά από τα έσοδά της να μην είναι εξαρτημένα από την κρατική εξουσία, αλλά να είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση βασισμένη σε ανεξάρτητες πηγές για τα έσοδά της¹⁷⁶. Επομένως, για την αύξηση της παραγωγικότητας του δημοσίου τομέα και για την παραγωγή ενός επιθυμητού επιπέδου των δημοσίων αγαθών, δεν θα πρέπει μόνο να διασαφηνιστεί ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και να δοθεί η δυνατότητα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης να ελέγχουν ένα μεγάλο μέρος των εσόδων συνολικά¹⁷⁷. Προκειμένου να ενισχυθεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία αποτελεί σημαντική εθνική ανάγκη, χρειάζεται οικονομική αρωγή από την κεντρική διοίκηση με κάθε μέσο και αυτή η αρωγή θα μπορούσε να είναι άμεση ή μέσω της δυνατότητας της επιβολής αυτοτελών φόρων από τους ΟΤΑ¹⁷⁸.

Ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων του Ν. 3463/2006 περιγράφει τα έσοδα των ΟΤΑ και τα διακρίνει σε τακτικά και έκτακτα¹⁷⁹. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 157 του παραπάνω Νόμου, τα τακτικά έσοδα πηγάζουν από: «α) θεσμοθετημένους υπέρ αυτών πόρους, β) τα εισοδήματα της κινητής και ακίνητης περιουσίας, γ) ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα, δ) φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές και ε) τοπικά δυνητικά τέλη, δικαιώματα και εισφορές», ενώ τα έκτακτα προέρχονται από: «α) δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα και κληρονομίες, β) διάθεση,

¹⁷⁵ Της ιδίας, ό.π., σ. 6.

¹⁷⁶ Ν. Τάσος, ό.π., σ. 29.

¹⁷⁷ Του ιδίου, ό.π., σ. 30.

¹⁷⁸ Α. Κοκκίδου, ό.π., σσ. 77-78.

¹⁷⁹ Μ. Πρίφτη, Χτίζοντας έναν σύγχρονο Ο.Τ.Α. – Η περίπτωση του Δήμος Σπάτων-Αρτέμιδος, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2023, σ. 41 (Διαθέσιμη σε: <https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/4342/%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%99%CE%91%20%CE%A0%CE%A1%CE%99%CE%A6%CE%A4%CE%97%2C%20%CE%94.%CE%94.%2C%20%CE%94.%CE%9C..pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

εκποίηση και εν γένει εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων, γ) συμμετοχή σε επιχειρηματική δραστηριότητα κατά τις ειδικότερες διατάξεις του παρόντος, δ) τα κάθε είδους πρόστιμα ή άλλες διοικητικές κυρώσεις και ε) κάθε άλλη πηγή».

Παρόλα αυτά, η οικονομική, αλλά και η δημοσιονομική αυτοτέλεια δεν σημαίνουν αυτομάτως την οικονομική και δημοσιονομική αυτονομία των ΟΤΑ, διότι η άσκηση της φορολογικής κυριαρχίας και της αυτόνομης εξουσίας νομοθετικής φύσεως ανήκει στη Βουλή¹⁸⁰. Όπως στην περίπτωση της διοικητικής αυτοτέλειας, έτσι και στην οικονομική αυτοτέλεια, οι ΟΤΑ υπόκεινται σε διοικητική εποπτεία¹⁸¹. Περαιτέρω, οι ΟΤΑ υπόκεινται σε εποπτεία και δημοσιονομικό έλεγχο, οργανωμένα σε μια διπλή δομή, η οποία περιλαμβάνει το Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕλΣυν) και τα περιφερειακά του όργανα και το Υπουργείο Εσωτερικών, μαζί με τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις του¹⁸². Είναι προφανές, ότι η αποστολή του ΕλΣυν είναι ο διοικητικός δημοσιονομικός έλεγχος της δημόσιας οικονομίας και αποτελεί επικουρικό όργανο της Διοίκησης, το οποίο ανήκει στο διοικητικό οργανισμό της κεντρικής διοίκησης, ενώ απολαύει ανεξαρτησίας, στοιχείο με το οποίο ενισχύεται η δυνατότητα επιτέλεσης των ελεγκτικών του καθηκόντων¹⁸³. Ο δημοσιονομικός έλεγχος από μεριάς του ΕλΣυν περιλαμβάνει προληπτικό, κατασταλτικό, αλλά και προσυμβατικό έλεγχο, όπως επίσης και έλεγχο για την είσπραξη των εσόδων¹⁸⁴. Επιπλέον, θα πρέπει να προστεθεί, ότι όσο αποτελεσματικότερος είναι ο δημοσιονομικός έλεγχος, τόσο πιο πιθανό είναι να περιοριστούν τόσο η διαφθορά, όσο και οι καταχρήσεις στις δημόσιες υπηρεσίες, να ενισχυθεί η προστασία των συναλλαγών και των συναλλασσόμενων από άδικες οικονομικές μεταχειρίσεις, αλλά και να αναβαθμιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται στους διοικούμενους¹⁸⁵.

Παρόλα αυτά, παρόλο που ασκείται η ως άνω εποπτεία με την παρέμβαση της κεντρικής διοίκησης, υπάρχουν όρια, τα οποία θέτουν σε κίνδυνο αφενός την

¹⁸⁰ Δ. Νάσαινα, Ο δημοσιονομικός έλεγχος στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2019, σ. 26 (Διαθέσιμη σε: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=45954&lang=el>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

¹⁸¹ Σ. Κτιστάκη, ό.π., σ. 70.

¹⁸² Ν. Κ. Χλέπας & Ν. Γετίμης, «Εποπτεία και Έλεγχος», Στο: Ν. Κ. Χλέπας & Π. Γετίμης, (επιμ.), «Δημοσιονομική Εξυγίανση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2018, σ. 67.

¹⁸³ Ε. Μπάλτα, Ο προληπτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2009, σ. 63.

¹⁸⁴ Ε. Μπέσιλα-Βήκα, ό.π., σ. 284.

¹⁸⁵ Α. Κοκκίδου, ό.π., σσ. 123-124.

οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ, αφετέρου την αποκέντρωση, σε περίπτωση μη-τήρησής τους¹⁸⁶.

Θα πρέπει να προστεθεί, ότι ο Νόμος για το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» επιχείρησε την καθιέρωση μιας «Ειδικής Υπηρεσίας», με ελεγκτές νομιμότητας, των οποίων καθήκον τους είναι η παρεμπόδιση της πολιτικοποίησης και η ενίσχυση της εποπτείας μέσω τεχνοκρατικών κριτηρίων, με την επιλογή του κατάλληλου και πιο καταρτισμένου προσωπικού, ύστερα από διαγωνισμούς, αλλά η εν λόγω μεταρρύθμιση δεν έχει τεθεί ακόμη σε εφαρμογή¹⁸⁷. Από την άλλη μεριά, ο δημοσιονομικός έλεγχος των ΟΤΑ από μεριάς του ΕλΣυν έχει ενισχυθεί τα τελευταία έτη¹⁸⁸.

Ωστόσο έχει διαπιστωθεί, ότι η Οικονομική Αυτοτέλεια της Τ.Α. παραμένει ακόμη ισχνή, παρά τις διαδοχικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες επικεντρώθηκαν στη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων και στο μεγαλύτερο μέγεθος των Δήμων, χωρίς την ύπαρξη αποκέντρωσης, ακόμη και στους αντίστοιχους οικονομικούς πόρους¹⁸⁹.

Οι ΟΤΑ στον ελλαδικό χώρο συγκαταλέγονται από τις λιγότερο οικονομικά αυτόνομες μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) τόσο στο πεδίο των δαπανών, όσο και στα έσοδα, ενώ ταυτόχρονα είναι και από τις χώρες με το μικρότερο αριθμό αρμοδιοτήτων, αλλά και με υψηλά ποσοστά γραφειοκρατίας και συγκεχυμένες διαδικασίες¹⁹⁰.

Επίσης, το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ), σε συνεργασία με το Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Πολιτικής Οικονομίας και Διακυβέρνησης (ΚεΔΕΠΟΔ), διεξήγαγαν έρευνα, αναφορικά με τα οικονομικά στοιχεία των Δήμων για το 2021 και διαπίστωσαν, ότι¹⁹¹:

- Οι Δήμοι δεν έχουν επαρκή οικονομική αυτοτέλεια, διότι τα έσοδά τους πηγάζουν κυρίως από επιχορηγήσεις του Κράτους. Κατά μέσο όρο, μόνο το 36% των συνολικών τους εσόδων προέρχονται από ίδια έσοδα.

¹⁸⁶ Ν. Τάσος, ό.π., σ. 32.

¹⁸⁷ Ν. Κ. Χλέπας & Ν. Γετίμης, ό.π., σ. 67.

¹⁸⁸ Των ιδίων, ό.π., σσ. 67-68.

¹⁸⁹ Ν. Χλέπας & Π. Γετίμης, «Τύπος τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομική αυτοτέλεια και μεταρρυθμίσεις», Στο: Ν. Κ. Χλέπας & Π. Γετίμης, (επιμ.), «Δημοσιονομική Εξυγίανση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2018, σ. 60.

¹⁹⁰ Η. Νικολαΐδης, ό.π.

¹⁹¹ Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (2023). Η οικονομική αποδοτικότητα των Δήμων. *Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών*, 4. Οκτώβριος.
<https://kefim.org/i-oikonomiki-apodotikotita-ton-dimon/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

- Το σύνολο των ληξιπρόθεσμων οφειλών όλων των Δήμων για το 2021 αντιστοιχεί στο 1,6% των δαπανών των τελευταίων, μειωμένες σημαντικά συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη.
- Το 2021, κανένας Δήμος δεν κατόρθωσε να τηρήσει τον προϋπολογισμό του σε ποσοστό άνω του 80%, ενώ μόνο το 27% κατάφερε να τον τηρήσει σε ποσοστό το οποίο υπερβαίνει το 50%. Μολαταύτα, τα ποσοστά αυτά δεν παρουσιάζουν σημαντικές διακυμάνσεις, τα τελευταία 5 έτη.
- Αναφορικά με τους προϋπολογισμούς επενδύσεων, το 2021 μόνο το 1% των Δήμων τούς τήρησαν σε ποσοστό άνω του 50%. Δεν υπάρχουν σημαντικές διακυμάνσεις στα εν λόγω ποσοστά, κατά την τελευταία πενταετία.
- Ο μέσος όρος επίδοσης στην οικονομική αποδοτικότητα των Δήμων είναι σε χαμηλά επίπεδα, ξεπερνώντας οριακά τη βάση.

2.4: Αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι κύριες αρμοδιότητες των Περιφερειών και των Δήμων έχουν υποστεί σημαντικές αλλαγές, με το πέρασμα του χρόνου, και αφορούν, κατά κύριο λόγο, τα απορρίμματα και την καθαριότητα, την κατασκευή και συντήρηση του δικτύου αποχέτευσης και ύδρευσης, των κοινόχρηστων χώρων, καθώς και τον ηλεκτροφωτισμό¹⁹².

Ως προς τη γεωγραφική έκταση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ, ενώ οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ, ήτοι οι Δήμοι, ασχολούνται με τις υποθέσεις εντός των ορίων των Δήμων, οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ δευτέρου βαθμού, δηλαδή των Περιφερειών, περιορίζονται στην Περιφέρεια. Επομένως, οι ΟΤΑ Β' Βαθμού ασχολούνται με ζητήματα τα οποία αφορούν μια μεγαλύτερη γεωγραφική έκταση, συγκριτικά με τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, των οποίων οι αρμοδιότητες δεν επεκτείνονται σε άλλους Δήμους, παρά μόνο σε ένα Δήμο.

Περαιτέρω, στο 4^ο άρθρο του Ν. 3852/2010, επισημαίνονται οι σχέσεις μεταξύ των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού, στους οποίους «δεν υφίστανται σχέσεις ελέγχου και

¹⁹² Α. Καπέλλου, Βιώσιμη ανάπτυξη στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Η περίπτωση του Δήμου Α. Δημητρίου, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 2022, σ. 24 (Διαθέσιμη σε: https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/14786/Kapellou_bio2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

ιεραρχίας, αλλά συνεργασίας και συναλληλίας, οι οποίες αναπτύσσονται βάσει του νόμου, κοινών συμφωνιών, καθώς και με το συντονισμό κοινών δράσεων». Επομένως, οι πρωτοβάθμιοι και οι δευτεροβάθμιοι ΟΤΑ συνεργάζονται μεταξύ τους, χωρίς να προβαίνουν σε ελέγχους και χωρίς να υπάρχει κάποια ιεραρχία μεταξύ τους.

2.4.1: Α' Βαθμού

Οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ στην Ελλάδα έχουν τριπλό ρόλο: α) έχουν πολιτικό ρόλο, μιας και οι ανώτατοι άρχοντές τους εκλέγονται απευθείας από τους δημότες, β) έχουν διοικητικό ρόλο, διότι λαμβάνουν συμμετοχή στο ενιαίο σύστημα διοίκησης στην ελληνική επικράτεια και γ) έχουν αναπτυξιακό ρόλο, αφού είναι αρμόδιοι για τη διαχείριση των πόρων και συμμετέχουν, έχοντας καθοριστικό ρόλο στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη¹⁹³.

Το νομοθετικό πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των Δήμων είναι εμφανές στο άρθρο 75 του Ν. 3463/2006 περί του Κώδικα Δήμου και Κοινοτήτων¹⁹⁴, ο οποίος τροποποιήθηκε με το άρθρο 36 του Ν. 5143/2024, και επίσης, στο Ν. 3852/2010, όπως αυτοί ισχύουν σήμερα, ύστερα από τις τροποποιήσεις και τις προσθήκες τις οποίες υπέστησαν ειδικότερα από το Νόμο 4555/2018 του Προγράμματος «Κλεισθένης Ι», ο οποίος υπέστη τροποποίηση με το Ν. 4804/2021¹⁹⁵.

Οι αρμοδιότητες οι οποίες ασκούσαν με βάση το Ν. 3463/2006, ασκούσαν μέχρι το 2010 από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και με το Ν. 3852/2010 και τη μετάβαση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων σε Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις, οι αρμοδιότητες αυτές μεταφέρθηκαν στους Δήμους, με αποτέλεσμα οι αρμοδιότητες της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης να γνωρίσουν αφενός μια ποσοτική αύξηση, ήτοι από 87 σε 267, αφετέρου μια ποιοτική αύξηση, ασκώντας αρμοδιότητες στους εξής τομείς: α) Ανάπτυξης, β) Περιβάλλοντος, γ) Ποιότητας ζωής των πολιτών και

¹⁹³ Η. Νικολαΐδης, ό.π.

¹⁹⁴ Η παράγραφος 1 του άρθρου 75 του Ν. 3463/2006 προβλέπει, ότι «οι δημοτικές και οι Κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας».

¹⁹⁵ Δ. Ορκοπούλου, Διάκριση των διοικητικών πράξεων των ΟΤΑ Α' βαθμού και ειδικά η παράλειψη ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους. Η εποπτεία των ΟΤΑ Α' βαθμού. Κριτική επισκόπηση και νομολογία, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 2023, σ. 55 (Διαθέσιμη σε: https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/15499/Orkopoulou_2139.pdf%20%282%29.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών, δ) Απασχόλησης, ε) Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, στ) Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, ζ) Πολιτικής Προστασίας και η) Αγροτικής Ανάπτυξης-Κτηνοτροφίας-Αλιείας και Κρατικών αρμοδιοτήτων¹⁹⁶.

Αναφορικά με τα όργανα των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, οι αρμοδιότητες για κάθε όργανο είναι ποικίλες.

Δημοτικό Συμβούλιο: Το άρθρο 65 του Ν. 3852/2010 περιγράφει τις αρμοδιότητές του.

Ειδικότερα, το Δημοτικό Συμβούλιο: α) αποφασίζει για όλα τα θέματα του Δήμου, εκτός από εκείνα τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του Δημάρχου ή κάποιου άλλου οργάνου του Δήμου ή το ίδιο το Δημοτικό Συμβούλιο μεταβίβασε σε επιτροπή του, β) εκφέρει τις απόψεις του σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος και γνωμοδοτεί, όποτε ζητηθεί η γνώμη του, γ) ορίζει τους φόρους, τα τέλη, τα δικαιώματα και τις εισφορές, δ) συντάσσει με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, τον κανονισμό λειτουργίας του Δήμου, ε) αποφασίζει αποκλειστικά για θέματα σχετικά με έκτακτες περιπτώσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, καθώς και για θέματα, αναφορικά με την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων και αυτές οι αποφάσεις λαμβάνονται ένα μήνα, προτού διεξαχθούν οι εκλογές και μέχρι να εγκαθιδρυθούν οι νέες δημοτικές αρχές και στ) απονέμει, ύστερα από απόφασή του, αρμοδιότητές του σχετικές με το αντικείμενό τους στη Δημοτική Επιτροπή¹⁹⁷.

Δημοτική Επιτροπή: Οι αρμοδιότητές της ρυθμίζονται με το άρθρο 74^A του Ν. 3852/2010, όπως υπέστη τροποποίηση με το άρθρο 9 του Ν. 5056/2023.

Πιο συγκεκριμένα, η Δημοτική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για: α) την υποβολή αιτημάτων για την πρόσληψη του προσωπικού πάσης φύσεως, συμπεριλαμβάνοντας τους δικηγόρους και τους νομικούς συμβούλους οι οποίοι έχουν συνάψει σχέση

¹⁹⁶ Της ιδίας, ό.π., σ. 56.

¹⁹⁷ MyOTA.gr (2023). Πώς συνεδριάζει και ποιές αρμοδιότητες έχει το Δημοτικό Συμβούλιο. MyOTA.gr, 25. Δεκέμβριος.

<https://www.myota.gr/2023/12/25/%CF%80%CF%8E%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

έμμισθης εντολής, καθώς και τους συμβασιούχους μίσθωσης έργου, αλλά και για την ύπαρξη αναγκαιότητας πρόσληψης του προσωπικού, σύμφωνα με τη νομοθεσία, β) τη διενέργεια τροποποίησης του φυσικού ή οικονομικού αντικειμένου των συμβάσεων, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας και την έγκριση του πρωτοκόλλου για την παραλαβή, με απόφαση εκ μέρους της Δημοτικής Επιτροπής, η οποία θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη, γ) την έγκριση των όρων και τη σύναψη όλων των ειδών των προγραμματικών συμβάσεων και συμβάσεων, βάσει όσων προβλέπονται στο άρθρο 12 του Ν. 4412/2016¹⁹⁸, δ) την πραγματοποίηση διαγραφών χρεών και την απαλλαγή από προσαυξήσεις μέχρι του χρηματικού ποσού το οποίο ανέρχεται στα 150.000 Ευρώ, ε) την επιστροφή από τη μεριά του Δήμου αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, στ) τη σύναψη μισθώσεων (ήτοι leasing) για μηχανολογικό εξοπλισμό και οχήματα τα οποία ανήκουν στο Δήμο και ζ) την πραγματοποίηση δωρεών εξοπλισμού, ειδών και οχημάτων σε λοιπούς πρωτοβάθμιους ΟΤΑ ή σε κοινωφελείς οργανισμούς.

Δήμαρχος: Το άρθρο 58 του Ν. 3852/2010 ρυθμίζει τις αρμοδιότητες του Δημάρχου. Σύμφωνα με την 1^η παράγραφο, ο Δήμαρχος έχει γενικώς ως καθήκον να υπερασπίζεται στο μέγιστο τα συμφέροντα του Δήμου, να κατευθύνει οποιαδήποτε ενέργεια του Δήμου για να υλοποιηθεί το σχέδιο ανάπτυξης, να διασφαλίζει την ενότητα των δημοτών μέσα στα όρια του Δήμου και να εκτελεί τα καθήκοντά του, λαμβάνοντας υπόψιν τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας.

2.4.2: Β' Βαθμού

Όπως διατυπώθηκε πιο πάνω, οι Περιφέρειες, οι οποίες αποτελούν τους δευτεροβάθμιους ΟΤΑ, ασκούν αρμοδιότητες μέσα στα εδαφικά όρια της Περιφέρειας. Δηλαδή, τα καθήκοντα των Περιφερειών περιορίζονται στις υποθέσεις της Περιφέρειας και δεν εμπλέκονται ούτε στις αρμοδιότητες των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, αλλά ούτε και στις αρμοδιότητες οι οποίες ανήκουν στην κεντρική διοίκηση.

Η παράγραφος 2 του άρθρου 3 του Ν. 3852/2010 αναφέρει, ότι «*οι περιφέρειες σχεδιάζουν, προγραμματίζουν και υλοποιούν πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις Αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της*

¹⁹⁸ Ν. 4412/2016, «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)», (ΦΕΚ 147/Α/2016).

κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές». Με αυτόν τον τρόπο, οι δευτεροβάθμιοι ΟΤΑ ασκούν αρμοδιότητες, οι οποίες όχι μόνο είναι περιφερειακού επιπέδου, αλλά και εναρμονίζονται με τις πολιτικές οι οποίες υλοποιούνται αφενός σε εθνικό, αφετέρου σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η συμμόρφωση των ΟΤΑ Β' Βαθμού στις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές συνεπάγεται ένα αναβαθμισμένο επίπεδο της δευτεροβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και συνεπώς, ένα επίπεδο το οποίο είναι το ίδιο με χώρες με υψηλό επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι αρμοδιότητες των Περιφερειών αναφέρονται επίσης στο άρθρο 186 του ίδιου Νόμου¹⁹⁹. Πιο συγκεκριμένα και βάσει όσων προβλέπονται στο άρθρο 186, τα όργανα των δευτεροβαθμίων ΟΤΑ ασκούν τις αρμοδιότητές τους, με βάση τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας και οι αρμοδιότητες οι οποίες ασκούνται αναγράφονται στις σχετικές διατάξεις των νόμων, καθώς και των κανονιστικών διατάξεων της Διοίκησης. Περαιτέρω, τα όργανα των ΟΤΑ Β' Βαθμού θα πρέπει να ασκούν αρμοδιότητες, οι οποίες: α) θα πρέπει να εναρμονίζονται και να συμμορφώνονται με τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές πολιτικές οι οποίες αφορούν τις αρμοδιότητες των ΟΤΑ Β' Βαθμού, β) καθιστούν εφικτή τη συνεργασία και το συντονισμό με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς, γ) λαμβάνουν υπόψιν τους διαθέσιμους πόρους, ώστε να καλυφθούν οι αρμοδιότητες, και την ανάγκη για την εξασφάλιση της επωφελούς και αποτελεσματικής χρήσης τους, καθώς και την ισορροπία στην κατανομή τους, δ) καθιστούν αναγκαία την οργάνωση των παρεχόμενων υπηρεσιών με τέτοιον τρόπο, αποσκοπώντας στη διασφάλιση της επάρκειας και της ποιότητάς τους, της διαφάνειας και της ισονομίας, με απώτερο σκοπό την αναβάθμιση της εξυπηρέτησης των πολιτών και ε) συμπεριλαμβάνουν την αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ως τομείς υψίστης σημασίας.

Επιπλέον, το άρθρο 186 περιγράφει τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι ΟΤΑ Β' Βαθμού. Οι αρμοδιότητες των τελευταίων περιορίζονται στους τομείς: α) Προγραμματισμού Ανάπτυξης, β) Γεωργίας – Κτηνοτροφίας – Αλιείας, ο οποίος απαρτίζεται από τους Υποτομείς Προγραμματισμού, Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Αλιείας, γ) Φυσικών Πόρων – Ενέργειας – Βιομηχανίας,

¹⁹⁹ Χ. Πεντεφούντα, ό.π., σ. 24.

ο οποίος περιέχει τους Υποτομείς Διαχείρισης Υδάτων, Ορυκτού Πλούτου, Ενέργειας, καθώς και Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας, δ) Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού, ε) Μεταφορών–Επικοινωνιών, στ) Έργων Χωροταξίας Περιβάλλοντος, ζ) Υγείας, η) Παιδείας – Πολιτισμού – Αθλητισμού και θ) Πολιτικής Προστασίας και Διοικητικής Μέριμνας. Οι Περιφέρειες ασκούν όλες τις αρμοδιότητες για κάθε παραπάνω τομέα, αρμοδιότητες οι οποίες ανήκουν στην Περιφέρεια και τις οποίες η Περιφέρεια καλείται να ασκήσει.

Ως προς τις αρμοδιότητες των διοικητικών οργάνων των ΟΤΑ Β' Βαθμού:

- Το Περιφερειακό Συμβούλιο «ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που ανήκουν στην περιφέρεια, εκτός από εκείνες που έχουν ανατεθεί με ρητή διάταξη σε άλλο όργανο της περιφέρειας ή έχουν μεταβιβαστεί από το ίδιο το συμβούλιο σε επιτροπή του», με βάση το άρθρο 163 § 1 του Ν. 3852/2010. Είναι επιφορτισμένο με ποικίλες αρμοδιότητες και σε αυτές τις αρμοδιότητες, συγκαταλέγονται οι αρμοδιότητες οι οποίες αφορούν τα επιχειρησιακά και τα αναπτυξιακά προγράμματα για την παρακολούθηση και την έγκρισή τους (εδάφια α' και β').
- Οι αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές του Περιφερειακού Συμβουλίου ασκούν αρμοδιότητες, οι οποίες ανατίθενται από το Περιφερειακό Συμβούλιο για ορισμένους τομείς πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο. Βάσει του άρθρου 164 § 2 του Ν. 3852/2010, όπως υπέστη τροποποίηση με το άρθρο 13 § 2 του Ν. 5056/2023, «πρόεδρος της κάθε επιτροπής είναι ο αρμόδιος σχετικά με το αντικείμενο της επιτροπής αντιπεριφερειάρχης. Αντιπρόεδρος εκλέγεται στην πρώτη συνεδρίαση ένα από τα μέλη της επιτροπής που προέρχεται από τη μειοψηφία». Επομένως, κάθε επιτροπή διαθέτει τον πρόεδρό της.

Περαιτέρω, αξίζει να επισημανθεί, ότι πέραν από τις αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές του Περιφερειακού Συμβουλίου, υπάρχουν οι γνωμοδοτικού χαρακτήρα επιτροπές επίσης του Περιφερειακού Συμβουλίου, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 164^A του Ν. 3852/2010, όπως υπέστη τροποποίηση με το άρθρο 97 του Ν. 4555/2018. Με βάση την 1^η παράγραφο του δεύτερου Νόμου, οι επιτροπές συγκροτούνται από το Περιφερειακό Συμβούλιο, κατόπιν πρότασης του προέδρου του. Μάλιστα, η σύσταση τέτοιων επιτροπών αποσκοπεί στη μελέτη και την

εισήγηση ποικίλων θεμάτων, αναφορικά με τις υποθέσεις της Περιφέρειας²⁰⁰. Η επόμενη παράγραφος, αναφέρει, ότι πρόεδρος των εν λόγω επιτροπών είναι Περιφερειακός Σύμβουλος, ο οποίος ορίζεται, μέσω της απόφασης εκ μέρους της συγκρότησης.

- Ο *Περιφερειάρχης* προΐσταται όλων των υπηρεσιών της Περιφέρειας, βάσει του άρθρου 159 § 1, εδάφιο ε'. Ειδικότερα, οι αρμοδιότητές του αναγράφονται στην πρώτη παράγραφο στο άρθρο 159 και περιορίζονται, βάσει της παραγράφου 1, στην προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, στην κατεύθυνση της υλοποίησης του σχεδίου ανάπτυξης της Περιφέρειας και στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του, λαμβάνοντας υπόψιν τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας.
- Η *Περιφερειακή Επιτροπή*, η οποία αντικατέστησε την Οικονομική Επιτροπή και την Εκτελεστική Επιτροπή και σύμφωνα με το άρθρο 20 § 2 του Ν. 5056/2023, με την αντικατάσταση του άρθρου 175^A § 2 του Ν. 3852/2010, ασκεί αρμοδιότητες, όπως η σύναψη μισθώσεων (leasing) για μηχανολογικούς εξοπλισμούς και οχήματα, για «λογαριασμό» της Περιφέρειας.

²⁰⁰ Της ιδίας, ό.π., σ. 29.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας

Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας αποτελούν κείμενο, το οποίο συντάσσεται αφενός από όργανα των Δήμων, αφετέρου από όργανα των Περιφερειών. Επομένως, οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι επιτακτικοί για αμφότερους τους βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και συντάσσονται από άτομα ειδικά για αυτόν το σκοπό και τα οποία κατέχουν επαρκείς γνώσεις για τη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας.

Για την ύπαρξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας και συγκεκριμένα, των ορθώς διατυπωμένων Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, απαιτείται μια συγκεκριμένη διαδικασία, η οποία απαιτεί προσήλωση, καλή προετοιμασία, επαρκείς γνώσεις περί της σύνταξης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας από τους συντάκτες τους, όπως επίσης και σωστό προγραμματισμό. Η διαδικασία εκκινεί με τη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, εξελίσσεται και ολοκληρώνεται με την ψήφιση και την έγκριση των τελευταίων και ενδέχεται να υπάρξουν τροποποιήσεις σε αυτούς, με το πέρασμα των χρόνων, οι οποίες αφορούν αναθεωρήσεις, προσθήκες ή / και καταργήσεις.

Με την ψήφιση του Ν. 3852/2010, οι νεοσύστατοι και ισχυρότεροι πλέον καλλικρατικοί Δήμοι όφειλαν να συντάξουν νέους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, ενώ το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Αποκέντρωσης, προκειμένου να συμβάλει ενεργά σε αυτήν την απαιτητική διαδικασία, υπέγραψε μαζί με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) μνημόνιο συνεργασίας, κατά το οποίο η Ε.Ε.Τ.Α.Α. έγινε αρμόδια για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου μετάβασης σε νέα εποχή για την Αυτοδιοίκηση και την αποκέντρωση²⁰¹.

²⁰¹ Μ. Πρίφτη, ό.π., σ. 44.

3.1: Ορισμός

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ) αποτελούν κείμενο, το οποίο συντάσσεται από ορισμένα όργανα στους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού.

Πιο συγκεκριμένα, οι ΟΕΥ αποτελούν το θεσμικό κείμενο, στο οποίο απεικονίζεται ο τρόπος οργάνωσης και διαμόρφωσης της δομής κάποιας υπηρεσίας και για να υπάρξει εγκυρότητα στο περιεχόμενο των ΟΕΥ, θα πρέπει αυτό να βασίζεται στις νομοθεσίες, δηλαδή να έχει λάβει τη μορφή ενός κειμένου θεσμικής φύσεως²⁰². Επομένως γίνεται αντιληπτό, ότι οι ΟΕΥ δεν πρέπει απλά να συνταχθούν, ώστε να αποτελέσουν μέρος των ΟΤΑ, αλλά και θα πρέπει να έχουν έρεισμα στη νομιμότητα.

Η σύνταξη των ΟΕΥ δεν επιδέχεται παρεμβάσεις από την κρατική διοίκηση, με συνέπεια να είναι οι ΟΤΑ οι μοναδικοί συντάκτες των πρώτων.

3.2: Αποστολή

Αποστολή των ΟΕΥ είναι να θέσει ορισμένα κριτήρια ως προς την οργάνωση και τη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με άλλα λόγια, ένας Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας επιδιώκει τη σαφή κατανομή των αρμοδιοτήτων κάθε οργάνου ενός ΟΤΑ και τη διασαφήνιση της ακριβούς θέσης την οποία κατέχει το κάθε όργανο, αλλά και τη σαφή και την πλήρη καταγραφή του τρόπου λειτουργίας μιας υπηρεσίας, η οποία ανήκει στους ΟΤΑ.

3.3: Σκοπός

Μέσω της διασαφήνισης και της ρητής καταγραφής του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας των ΟΤΑ, η σύνταξη και η ύπαρξη των ΟΕΥ αποσκοπούν:

α) Στην καλύτερη οργάνωση των Δήμων και των Περιφερειών. Με τα όργανα των ΟΤΑ να έχουν αρμοδιότητες της ειδικότητάς τους, επιτυγχάνονται η καλύτερη και

²⁰² Α. Βερεντζιώτη, Τυπική Δομή και Οργάνωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού – Συγκριτική Μελέτη Περιπτώσεων, Τελική Εργασία, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα, 2007, σ. 40 (Διαθέσιμη σε: https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T1/028/10061.pdf, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

η γρηγορότερη διεκπεραίωση των καθηκόντων, η πλήρης επίγνωση των καθηκόντων από τα όργανα και η εξασθένιση του συγκεντρωτικού χαρακτήρα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με την ομοιόμορφη και αποδοτική ανάθεση των καθηκόντων σε όλα τα όργανα και σε όλες τις βαθμίδες διοίκησης.

β) Στην αναβάθμιση του τρόπου οργάνωσης των ΟΤΑ, καθώς τα όργανα των ΟΤΑ έχουν αρμοδιότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στην ειδικότητά τους. Με άλλα λόγια, με τις επαρκείς γνώσεις του προσωπικού μιας υπηρεσίας, υπάρχει επακολούθως καλύτερο επίπεδο διοίκησης.

γ) Σε έναν ποιοτικότερο τρόπο διοίκησης από μεριάς των ΟΤΑ. Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας έχουν έναν καταλυτικό ρόλο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς η τελευταία με την ενσωμάτωσή τους, καθίσταται ικανή να ανταπεξέρχεται στις εκάστοτε αλλαγές του εσωτερικού περιβάλλοντος και μπορεί να είναι συγκρίσιμη με ΟΤΑ άλλων χωρών, ιδίως των χωρών των οποίων η Τοπική Αυτοδιοίκηση βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα και είναι αποδοτική.

3.4: Νομοθετικό πλαίσιο

Αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, υπάρχουν διάφορα νομοθετήματα, τα οποία αναφέρουν τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας.

Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας καθιερώνονται για πρώτη φορά στην ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση, με το άρθρο 12 του Ν. 1188/1981^{203, 204}.

Το πιο πρόσφατο νομοθέτημα για τους ΟΕΥ αποτελεί το άρθρο 27 § 2, εδάφιο δ' του Ν. 5056/2023, σύμφωνα με το οποίο *«εντός έξι (6) μηνών από την κατάργηση των ως άνω νομικών προσώπων, οι οικείοι δήμοι τροποποιούν τον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας τους σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων [ν. 3584/2007 (Α' 143)]»*. Αξίζει να προστεθεί, ότι με τον ως άνω Νόμο, ενσωματώνονται στους Δήμους οι λειτουργίες των ΝΠΔΔ,

²⁰³ Ν. 1188/1981, «Περί κυρώσεως του Κώδικος “περί καταστάσεως προσωπικού οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως”», (ΦΕΚ 204/Α/1981).

²⁰⁴ Α. Βερεντζιώτη, ό.π., σ. 40.

των επιχειρήσεων κοινωφελούς χαρακτήρα και των σχολικών επιτροπών και μέχρι τις 30 Ιουνίου 2024, όλοι οι Δήμοι όφειλαν να τροποποιήσουν τους ΟΕΥ τους²⁰⁵.

Ένα νομοθέτημα το οποίο αναφέρει τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι το άρθρο 45 του Ν. 5003/2022²⁰⁶. Το εν λόγω άρθρο πραγματοποιεί ρητή αναφορά για τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας και αποτελείται από 5 παραγράφους.

Ένας παλαιότερος Νόμος, ο οποίος επίσης αναφέρει με άμεσο τρόπο τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, είναι ο Ν. 3584/2007²⁰⁷ και μάλιστα, το άρθρο 10 αυτού, στο οποίο παρατηρείται, ότι δεν καθίσταται μόνο αναφορά για τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, αλλά και για τη συγκρότηση των υπηρεσιών, με την εφαρμογή των Οργανισμών αυτών. Ως προς το περιεχόμενο του άρθρου 10 του ως άνω αναφερθέντος Νόμου, εκείνο περιέχει 8 παραγράφους, στις οποίες αναλύονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη των ΟΕΥ, αλλά και διάφορα θέματα τα οποία αφορούν αυτούς.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι προκειμένου να υποστηριχθούν οι νεοσύστατοι Δήμοι από το Ν. 3852/2010, η Ε.Ε.Τ.Α.Α. συνέταξε 10 πρότυπους ΟΕΥ για οποιαδήποτε κατηγορία Δήμων, αλλά παρά τις πρωτοβουλίες της Ε.Ε.Τ.Α.Α., χρειάζονται τροποποιήσεις και βελτιώσεις, λόγω της εμπειρίας η οποία έχει αποκομιστεί και των σημαντικών εξελίξεων στη νομοθεσία το διάστημα, μετά την ψήφιση του Προγράμματος «Καλλικράτης» το 2010²⁰⁸.

3.5: Περιεχόμενο

Σύμφωνα με το άρθρο 45 § 1 του Νόμου 5003/2022, *«με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας καθορίζονται ιδίως η εσωτερική διάρθρωση των υπηρεσιών, οι αρμοδιότητες κάθε οργανικής μονάδας, οι θέσεις κατά κατηγορίες, κλάδους και ειδικότητες προσωπικού, καθώς και οι κατηγορίες και οι κλάδοι των οποίων οι*

²⁰⁵ Ε.Ε.Τ.Α.Α. (χ.χ.). Οδηγός σύνταξης Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των δήμων. Ε.Ε.Τ.Α.Α., <https://www.eetaa.gr/odigos-syntaxis-organismon-esoterikis-ypiresias-o-e-y-ton-dimon/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁰⁶ Ν. 5003/2022, «Δημοτική Αστυνομία, Φορείς Λαϊκών Αγορών, απλούστευση διαδικασιών μεταξύ Ο.Τ.Α. και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, ρυθμίσεις εξομάλυνσης της εκλογικής διαδικασίας κατοίκων εξωτερικού και λοιπές ρυθμίσεις», (ΦΕΚ 230/Α/2022).

²⁰⁷ Ν. 3584/2007, «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων», (ΦΕΚ 143/Α/2007).

²⁰⁸ Ε.Ε.Τ.Α.Α., ό.π.

υπάλληλοι κρίνονται για την κάλυψη θέσεων προϊσταμένων, ανάλογα με την ειδικότητα του κλάδου και το αντικείμενο των συγκεκριμένων οργανικών μονάδων». Επομένως, οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας περιέχουν: α) τη διάρθρωση της κάθε υπηρεσίας με τις αρμοδιότητες για κάθε οργανική μονάδα, β) τις θέσεις, οι οποίες μπορεί να είναι η σύσταση οργανικών θέσεων και οι ειδικές θέσεις, γ) τις κατηγορίες και τους κλάδους του προσωπικού και δ) τις κατηγορίες και τους κλάδους για τους προϊσταμένους.

α) *Διάρθρωση των υπηρεσιών*: Σύμφωνα με εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών²⁰⁹, οι υπηρεσίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούνται από: αα) το «Αυτοτελές Γραφείο», με αριθμό τακτικών θέσεων υπαλλήλων από 6 έως 8, αβ) το «Τμήμα», σε περιπτώσεις που ο αριθμός τακτικών θέσεων ανέρχεται από τις 9 μέχρι τις 13 και τέλος, αγ) τη «Διεύθυνση», εάν οι τακτικές θέσεις είναι άνω των 14²¹⁰. Επομένως, η διάρθρωση των υπηρεσιών των ΟΤΑ πραγματοποιείται, ανάλογα με τον αριθμό των τακτικών θέσεων από υπαλλήλους, σύμφωνα με τις ανάγκες, καθώς και το επίπεδο δυσκολίας και το εύρος των αρμοδιοτήτων.

Αξίζει να επισημανθεί, ότι προκειμένου να έχουν οι υπηρεσίες την ως άνω διάρθρωση, λαμβάνονται υπόψη όλες οι οργανικές θέσεις των μονίμων υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένων των θέσεων προσωρινού και προσωποπαγούς χαρακτήρα, ενώ δεν λαμβάνονται υπόψη οι οργανικές θέσεις αορίστου χρόνου, καθώς και οι θέσεις ΔΕ 14 Ελεγκτών εσόδων - εξόδων και ΔΕ 15 Εισπρακτόρων, οι οποίες είχαν καθιερωθεί είτε από τον Νομάρχη είτε από τον Περιφερειακό Διευθυντή²¹¹.

β) *Θέσεις*: Αρχικά, προβλέπεται σύσταση οργανικών θέσεων κατά κατηγορίες και κλάδους²¹², τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 10 § 3 του Ν. 3584/2007, σύμφωνα με την οποία «η σύσταση θέσεων προσωπικού με τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των Ο.Τ.Α. γίνεται μετά από εκτίμηση των υπηρεσιακών αναγκών και με την προϋπόθεση ότι για τη σύσταση κάθε νέας οργανικής θέσης θα πρέπει ο μέσος όρος των τακτικών εσόδων των δύο τελευταίων ετών να είναι διπλάσιος του ποσού στο οποίο

²⁰⁹ Εγκύκλιος ΥΠΕΣ 59/Αριθμός Πρωτοκόλλου 53560/1986.

²¹⁰ Ε. Παρασκευούδη, Διοικητική Οργάνωση των Δημοτικών και Κοινοτικών Υπηρεσιών – Θεσμικά Ζητήματα Στελέχωσης των Ο.Τ.Α. Το Παράδειγμα του Δήμου Λαρισαίων, Πτυχιακή Εργασία, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα, 2004, σ. 14 (Διαθέσιμη σε: http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/14826/SDO_DMTA_00376_Medium.pdf?sequence=1, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

²¹¹ Της ιδίας, ό.π., σ. 14.

²¹² Της ιδίας, ό.π., σ. 11.

ανέρχεται η ετήσια δαπάνη του βασικού μισθού του καταληκτικού κλιμακίου των προτεινόμενων νέων θέσεων πολλαπλασιαζόμενης της δαπάνης αυτής επί δύο».

Στο άρθρο 10 του Ν. 1476/84²¹³, η σύσταση οργανικών θέσεων τεχνικού και βοηθητικού προσωπικού με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου στους ΟΤΑ δεν είναι εφικτή, αλλά είναι επιτρεπτή η σύσταση οργανικών θέσεων μερικής απασχόλησης με σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου, για προσωπικό το οποίο ασχολείται με την καθαριότητα και λοιπό βοηθητικό προσωπικό και προϋπόθεση αποτελεί το μέγιστο όριο των τριών ωρών σε ημερήσια βάση, στη σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης²¹⁴.

Επιπλέον στις θέσεις, συμπεριλαμβάνεται η περιγραφή του Προσωπικού των Ειδικών Θέσεων, το οποίο περιέχει: α) τους Γενικούς Γραμματείς Δήμων, β) τους Ιδιαίτερους Γραμματείς Δημάρχων, γ) τους Ειδικούς Συμβούλους, τους Επιστημονικούς Συνεργάτες και τους Ειδικούς Συνεργάτες ΟΤΑ, δ) τους Δικηγόρους και ε) τους Εξωτερικούς Συνεργάτες²¹⁵.

γ) *Κατηγορίες και κλάδοι προσωπικού:* Με βάση το άρθρο 52 § 1 του Ν. 4830/2021²¹⁶, ορίζονται για όλους ή μερικούς φορείς του δημοσίου τομέα με Προεδρικό Διάταγμα, ύστερα από πρόταση του ΥΠΕΣ, «*οι κατηγορίες, οι κλάδοι και οι ειδικότητες, τα τυπικά προσόντα, κύρια, πρόσθετα ή επικουρικά, διορισμού ή πρόσληψης σε θέσεις κάθε κλάδου ή ειδικότητας του μόνιμου ή με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου προσωπικού τους. Με το διάταγμα του πρώτου εδαφίου δύναται να αντιστοιχίζονται οι υφιστάμενοι κλάδοι και ειδικότητες των ως άνω φορέων με τους νέους κλάδους και ειδικότητες και να καθορίζεται η διαδικασία αντιστοίχισης των υφιστάμενων κλάδων και ειδικοτήτων για τους φορείς της παρ. 3*».

²¹³ Ν. 1476/1984, «Διορισμός σε μόνιμες θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ, των ΟΤΑ και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 136/Α/1984).

²¹⁴ Ε. Παρασκευούδη, ό.π., σσ. 11-12.

²¹⁵ Α. Βερεντζιώτη, ό.π., σσ. 52-54.

²¹⁶ Ν. 4830/2021, «Νέο πλαίσιο για την ευζωία των ζώων συντροφιάς Πρόγραμμα «ΑΡΓΟΣ» και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 169/Α/2021).

Το Π.Δ. 85 του 2022²¹⁷ αναλύει τις κατηγορίες, ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο του κάθε υπαλλήλου.

Πιο συγκεκριμένα:

Το άρθρο 3 και πιο συγκεκριμένα, η παράγραφος 1 αυτού, αναφέρει, ότι η κατηγορία «Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση» (ΠΕ) είναι οι θέσεις *«για τις οποίες ως τυπικό προσόν διορισμού ή πρόσληψης ορίζεται το πτυχίο ή δίπλωμα τμήματος ή σχολής πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ακαδημαϊκά ισοδύναμος ή ισότιμος τίτλος αντίστοιχης ειδικότητας σχολών της αλλοδαπής»*.

Παρακάτω, το άρθρο 4 περιγράφει την κατηγορία «Τεχνολογική Εκπαίδευση» (ΤΕ) και την κατέχουν οι υπάλληλοι, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει κατά την πρώτη παράγραφο, *«πτυχίο ή δίπλωμα τμήματος ή σχολής τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης ή Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) της ημεδαπής ή ισότιμος τίτλος αντίστοιχης ειδικότητας σχολών της ημεδαπής ή της αλλοδαπής»*. Επομένως σε αυτήν την κατηγορία, ανήκουν οι απόφοιτοι των Τ.Ε.Ι.

Στη συνέχεια, στο 5^ο άρθρο και στην πρώτη παράγραφό του, αναλύεται η κατηγορία των υπαλλήλων με κατηγορία «Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (ΔΕ), ενώ πρέπει να υπάρχει στην κατοχή τους *«πτυχίο ή δίπλωμα ή απολυτήριο τίτλος δευτεροβάθμιας ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμος τίτλος αντίστοιχης ειδικότητας εκπαιδευτικών δομών της αλλοδαπής»*.

Τέλος, το άρθρο 6 αφορά στους υπαλλήλους με Υποχρεωτική Εκπαίδευση (ΥΕ), η οποία κατά την παράγραφο 1, αποτελεί το απολυτήριο υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ήτοι απολυτήριο τριταξίου γυμνασίου ή για υποψήφιους οι οποίοι αποφοίτησαν έως το 1980, απολυτήριο δημοτικού σχολείου. Επίσης, η κατηγορία της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης περιλαμβάνει το απολυτήριο έγγραφο του Γυμνασίου Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας, τον απολυτήριο τίτλο Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, το πτυχίο Κατώτερης Τεχνικής Σχολής, το πτυχίο Κατωτέρας Τεχνικής Σχολής Μαθητείας του ΟΑΕΔ, όπως επίσης και άλλον ισότιμο από όλα τα ως άνω αναφερθέντα τίτλο από χώρες της αλλοδαπής.

²¹⁷ Π.Δ. 85/2022, «Καθορισμός προσόντων διορισμού σε φορείς του Δημοσίου (Προσωντολόγιο-Κλαδολόγιο)», (ΦΕΚ 232/Α/2022).

Σχετικά με τους κλάδους, το άρθρο 52 § 3 του Ν. 4830/2021 προβλέπει, ότι εντός του χρονικού ορίου των 2 μηνών από τη θέση σε ισχύ της παραγράφου 1, οι φορείς οφείλουν να προβούν σε αντιστοίχιση των κλάδων και ειδικοτήτων των Οργανισμών και των Εσωτερικών Κανονισμών Λειτουργίας τους, όπως επίσης και σε αναπροσαρμογή των ψηφιακών οργανογραμμάτων. Αυτό σημαίνει, ότι οι φορείς θα πρέπει να τοποθετήσουν τους υπαλλήλους σε θέσεις οι οποίες αντιστοιχούν στον κλάδο τους.

δ) *Κατηγορίες και Κλάδοι για τους προϊστάμενους*: Η παράγραφος 1 του άρθρου 8 του Ν. 3260/2004²¹⁸ προβλέπει, ότι «*προϊστάμενοι όλων των οργανικών μονάδων τοποθετούνται υπάλληλοι με βαθμό Α` των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ, σύμφωνα με όσα ορίζονται στις επόμενες παραγράφους. Ως οργανικές μονάδες της παραγράφου αυτής νοούνται η γενική διεύθυνση, η διεύθυνση, το τμήμα, το γραφείο, το αυτοτελές τμήμα, το αυτοτελές γραφείο, καθώς και τυχόν ενδιάμεσα επίπεδα διοίκησης, όπως αυτό προβλέπονται από τις οικείες οργανικές διατάξεις*». Οι κατηγορίες και οι κλάδοι των προϊσταμένων ρυθμίζονται από το Δημοτικό ή το Κοινοτικό Συμβούλιο, χωρίς όμως αυτή η ρύθμιση να σημαίνει, ότι οι προϊστάμενοι αναμένεται να προέλθουν από όλες τις κατηγορίες ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ, διότι ο υποψήφιος προϊστάμενος ενδέχεται να προέρχεται από μια κατηγορία, η οποία έχει ήδη επιλεγεί²¹⁹.

Περαιτέρω, αξίζει να σημειωθεί, ότι οι υπάλληλοι οι οποίοι έχουν συνάψει εργασία ιδιωτικού δικαίου, δεν είναι δυνατόν να τοποθετηθούν προϊστάμενοι οργανικών μονάδων²²⁰. Δηλαδή, δεν μπορούν να γίνουν προϊστάμενοι.

3.5.1: Συμμετέχοντες στη σύνταξή τους

Σύμφωνα με το άρθρο 10 § 2 του Ν. 3584/2007, οι ΟΕΥ των Δήμων, των Κοινοτήτων, των Δημοτικών και Κοινοτικών ΝΠΔΔ, των Ιδρυμάτων και Συνδέσμων Δήμων και των Δήμων και Κοινοτήτων αντιστοίχως, καταρτίζονται και ψηφίζονται, με την απόφαση του Δημοτικού ή του Κοινοτικού ή του Διοικητικού Συμβουλίου²²¹. Άρα,

²¹⁸ Ν. 3260/2004, «Ρυθμίσεις του συστήματος προσλήψεων και θεμάτων δημόσιας διοίκησης», (ΦΕΚ 151/Α/2004).

²¹⁹ Ε. Παρασκευούδη, ό.π., σ. 17.

²²⁰ Της ιδίας, ό.π., σ. 17.

²²¹ Α. Βερεντζιώτη, ό.π., σ. 41.

οι ΟΕΥ συντάσσονται από συλλογικά όργανα, τα οποία είναι προορισμένα για τη σύνταξή τους, αλλά και για την ψήφισή τους.

Αξίζει να προστεθεί, ότι με το άρθρο 18 § 2 του Ν. 2539/1997, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 13 του Ν. 2672/1998²²², προβλέπεται, ότι «εντός τεσσάρων (4) μηνών από την ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων των νέων Δημοτικών και Κοινοτικών Αρχών, καταρτίζονται οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των νέων Ο.Τ.Α.»²²³. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι ΟΤΑ οι οποίοι έχουν συσταθεί οφείλουν μέσα στο χρονικό όριο των 4 μηνών να συντάξουν νέους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας.

3.5.2: Διαδικασία σύνταξης

Για τη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ακολουθούν συγκεκριμένες διαδικασίες, προκειμένου να είναι οι πρώτοι καλά διατυπωμένοι, με επακόλουθο τη βελτιωμένη Τοπική Αυτοδιοίκηση στην ελληνική επικράτεια.

Σύμφωνα με τον οδηγό της Ε.Ε.Τ.Α.Α. για τη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας²²⁴, η διαδικασία η οποία πρέπει να πραγματοποιηθεί, δηλαδή τα βήματα τα οποία οφείλουν οι ΟΤΑ να ακολουθήσουν, είναι τα εξής:

Βήμα 1^ο: Είναι επιτακτική η συγκρότηση μιας ομάδας εργασίας, η οποία είναι εξειδικευμένη για τα ζητήματα τα οποία αφορούν τους ΟΕΥ και εν προκειμένω, για τη σύνταξή τους. Μέσω της ομάδας εργασίας, οι πιθανότητες για έναν σωστά καταρτισμένο Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι υψηλές.

Βήμα 2^ο: Αποτυπώνεται η κατάσταση η οποία επικρατεί. Με αυτόν τον τρόπο, καθίσταται σαφές το επίπεδο στο οποίο βρίσκεται ένας Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

²²² Ν. 2672/1998, «Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 290/Α/1998).

²²³ Α. Βερεντζιώτη, ό.π., σ. 41.

²²⁴ Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2024). Οδηγίες για τη σύνταξη του Ο.Ε.Υ. Ε.Ε.Τ.Α.Α., σ. 5, Ιανουάριος. https://www.eetaa.gr/wp-content/uploads/2024/03/kef_2.docx [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Βήμα 3^ο: Αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση, λαμβάνοντας υπόψιν τα κρίσιμα ζητήματα. Έτσι, επισημαίνονται οι τομείς στους οποίους οι ΟΤΑ χρειάζεται να βελτιωθούν και οι τομείς στους οποίους οι ΟΤΑ βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Βήμα 4^ο: Διασαφηνίζονται οι προτεραιότητες της δημοτικής αρχής. Με αυτόν τον τρόπο, οι τομείς οι οποίοι έχουν τη μεγαλύτερη προτεραιότητα λαμβάνονται περισσότερο υπόψιν και συνήθως, εκτελούνται πρώτες.

Βήμα 5^ο: Διατυπώνονται προτάσεις για την αναδιοργάνωση των υπηρεσιών του Δήμου και συντάσσεται το αρχικό σχέδιο του Ο.Ε.Υ. Οι πολλαπλές προτάσεις δεν συμβάλλουν ενεργά μόνο στη διασφάλιση των στοιχείων τα οποία διακρίνουν ένα δημοκρατικό πολίτευμα, αλλά και σε μια πιο συμμετοχική Τοπική Αυτοδιοίκηση, στην οποία όλοι συμμετέχουν χωρίς αποκλεισμούς.

Βήμα 6^ο: Συγκεντρώνονται παρατηρήσεις για το αρχικό σχέδιο του ΟΕΥ από το προσωπικό, τους προϊσταμένους των υπηρεσιών, το σύλλογο εργαζομένων και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, αλλά και από τους πολίτες, δια μέσου μιας ευρύτερης διαβούλευσης. Η συμμετοχή των πολιτών στη διατύπωση άποψης για τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι επίσης ένα στοιχείο σημαντικό για την καλύτερη δομή των ΟΕΥ, καθώς με αυτόν τον τρόπο, οι ΟΤΑ λαμβάνουν υπόψιν τις απόψεις του κάθε πολίτη και οι πολίτες όχι μόνο ενδιαφέρονται περισσότερο για τις τοπικές υποθέσεις, αλλά και διευρύνουν τον πνευματικό τους ορίζοντα στον τομέα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και πιο συγκεκριμένα, στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, με την αποκόμιση γνώσεων στους εν λόγω τομείς.

Βήμα 7^ο: Οριστικοποιείται το σχέδιο ΟΕΥ, καταρτίζεται εισηγητική έκθεση και τέλος, υπάρχουν τροποποιήσεις στα περιγράμματα θέσεων εργασίας. Αυτό αποτελεί το τελευταίο στάδιο σύνταξης του ΟΕΥ. Με την περάτωση του βήματος αυτού και της διαδικασίας σύνταξης, γενικότερα, εκκινεί η πορεία ισχύος και εφαρμογής του ΟΕΥ.

3.5.3: Έγκριση

Αναφορικά με την έγκριση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, το άρθρο 45 § 2 του Ν. 5003/2022 αναφέρει, ότι «η σχετική απόφαση εγκρίνεται με πράξη του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Η απόφαση αφορά στην ψήφιση των Οργανισμών Εσωτερικής

Υπηρεσίας από μεριάς του Δημοτικού ή του Κοινοτικού Συμβουλίου και η έγκριση ανήκει στην κυριότητα του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Με την έγκριση του ΟΕΥ, η εγκεκριμένη αυτή απόφαση επισημοποιείται, καθώς δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3.5.4: Τροποποίηση

Κατά τη Βερεντζιώτη²²⁵, οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ τροποποιούν τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, με την ίδια διαδικασία κατά την κατάρτισή τους, ενώ αναφορικά με την τροποποίηση των ΟΕΥ των ΝΠΔΔ και των Ιδρυμάτων, απαιτείται σύμφωνη γνώμη του Δημοτικού ή του Κοινοτικού Συμβουλίου, με βάση αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 10 § 7 του Ν. 3584/2007.

Παρόλα αυτά, η τροποποίηση των ΟΕΥ δεν είναι πάντοτε επιτρεπτή. Συνεπώς, υπάρχουν εξαιρέσεις, αναφορικά με τις προϋποθέσεις τροποποίησής τους. Ειδικότερα, το άρθρο 45 § 5 του Ν. 5003/2022 αναφέρει, ότι *«δεν επιτρέπεται τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας κατά το τελευταίο εξάμηνο της θητείας των αιρετών οργάνων της οικείας Περιφέρειας»*. Έτσι, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να προβούν σε τροποποίηση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας 6 μήνες, προτού λήξει η διάρκεια της θητείας των οργάνων της αντίστοιχης Περιφέρειας.

Ως προς τη χρονική περίοδο, παλαιότερες νομοθεσίες δεν καθιστούσαν επιτρεπτή την τροποποίηση, πριν τη συμπλήρωση δύο ετών από την κατάρτισή τους ή από κάποια προηγούμενη τροποποίηση²²⁶.

Η τροποποίηση των ΟΕΥ σημαίνει, ότι αναμένεται να υπάρξουν αλλαγές στον ισχύοντα ΟΕΥ και ως προς το περιεχόμενο της τροποποίησης των ΟΕΥ, καθίσταται αναφορά στις νέες οργανικές θέσεις, ενώ θα πρέπει να τηρούνται οι απαιτούμενες οικονομικές προϋποθέσεις κατά τη διάρκεια τροποποίησής τους, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 10 § 3 του Ν. 3584/2007²²⁷.

²²⁵ Α. Βερεντζιώτη, ό.π., σ. 55.

²²⁶ Της ιδίας, ό.π., σ. 55.

²²⁷ Της ιδίας, ό.π., σ. 55.

Οι τροποποιήσεις των ΟΕΥ, κατά την Ε.Ε.Τ.Α.Α.²²⁸, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: α) μερικές, οι οποίες αφορούν στο Ν. 5056/2023, με τον οποίο ενσωματώνονται στους Δήμους οι λειτουργίες των ΝΠΔΔ, των κοινωφελών επιχειρήσεων, όπως επίσης και των σχολικών επιτροπών και β) συνολικές, οι οποίες σχετίζονται με γενικότερης φύσεως αναδιοργάνωση των δημοτικών υπηρεσιών.

Ένα πρόσφατο περιστατικό το οποίο αφορά την τροποποίηση των ΟΕΥ αποτελεί η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής, η οποία επιτάσσει στους ΟΤΑ της Αττικής να εφαρμόσουν την παράγραφο 2 των άρθρων 27 και 29 του Ν. 5056/2023, ήτοι την τροποποίηση των ΟΕΥ τους, με την ταυτόχρονη ενσωμάτωση των κατηργημένων Νομικών Προσώπων, και τονίζει, ότι οι Δήμοι μέσα στο χρονικό διάστημα των 6 μηνών οφείλουν να ολοκληρώσουν την τροποποίηση για τις συγκεκριμένες μόνο τροποποιήσεις και οποιαδήποτε άλλη τροποποίηση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ξεχωριστά και μεταγενέστερα²²⁹.

²²⁸ Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2024), *ό.π.*, σ. 5.

²²⁹ MyOTA.gr (2024). Για την Τροποποίηση Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας δήμων υπενθυμίζει η Αποκεντρωμένη της Αττικής. *MyOTA.gr*, 4. Φεβρουάριος.

<https://www.myota.gr/2024/02/04/%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ύπαρξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Δήμους και στις Περιφέρειες δεν αποτελούν απλώς ένα κείμενο, το οποίο περιλαμβάνει τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας για κάθε υπηρεσία. Είναι ένα κείμενο, το οποίο είναι δυνατόν να ασκήσει από ελάχιστη έως και τεράστια επιρροή στους Δήμους και στις Περιφέρειες σε οργανωτικό επίπεδο και σε επίπεδο λειτουργίας. Επεξηγώντας το, οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας, μέσω του κειμένου το οποίο αποτελεί μάλιστα επίσημο έγγραφο, καθώς δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, διαθέτουν τη δύναμη να προκαλέσουν ακόμη και μεγάλου μεγέθους μεταβολές στους ΟΤΑ, με αποτέλεσμα οι ΟΕΥ να αποτελέσουν το «μοχλό» ριζικής αναδιάρθρωσης των ΟΤΑ είτε προς τη θετική πορεία είτε προς την αντίθετη κατεύθυνση. Δηλαδή μέσω των ΟΕΥ, οι αλλαγές τις οποίες υφίστανται οι ΟΤΑ μπορούν να έχουν θετική ή αρνητική κλίση. Η κλίση αυτή είναι εξαρτώμενη από το περιεχόμενο των ΟΕΥ μέχρι και το ποσοστό εφαρμογής τους από μεριάς των οργάνων τα οποία συγκροτούν τους ΟΤΑ.

Κάθε Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας ενός δημοσίου φορέα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα, σχετικά με: α) την επιχειρησιακή ικανότητα του φορέα, β) το ποσοστό αποτελεσματικότητάς του, γ) το κόστος λειτουργίας, δ) το ποσοστό αξιοποίησης των δυνατοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού του φορέα, ε) την ποιότητα του παρεχόμενου έργου και τα επίπεδα ικανοποίησης των αναγκών των πολιτών, αλλά και των κοινωνικών εταίρων και στ) την ικανότητα για την προσαρμογή σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο λειτουργικό, τεχνολογικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον²³⁰.

Η συμβολή της ύπαρξης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι υψίστης σημασίας, καθώς οι πρώτοι αποτελούν εργαλείο για την οργάνωση και την εύρυθμη λειτουργία των ΟΤΑ, όπως επίσης και μέσο διακυβέρνησης για την ενίσχυση και την ανέλιξη της τοπικής

²³⁰ Ν. Ταμπακίδης (2022). Σύγχρονοι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.). *Η Ναυτεμπορική*, 25. Ιούνιος. <https://www.naftemporiki.gr/opinion/1345820/syγχronoi-organismoi-esoterikis-ypiresias-o-e-y/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

κοινωνίας²³¹. Πέραν ταύτα, πέραν από τα οφέλη από τα οποία επωφελείται ένας ΟΤΑ, όπως για παράδειγμα η σαφέστερη και η πληρέστερη διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων για κάθε υπηρεσία των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού, υπάρχουν ακόμη και αρνητικά χαρακτηριστικά της ύπαρξης των ΟΕΥ, λόγω διαφόρων δυσλειτουργιών, αναφορικά κυρίως με την πλήρη υλοποίηση των ΟΕΥ και εξαιτίας αυτών των δυσλειτουργιών, οι ΟΤΑ καλούνται να ενισχύσουν την εφαρμογή των ΟΕΥ, μέσω διαφόρων μεθόδων, ή να προβούν σε διορθώσεις των ΟΕΥ, μέσω των τροποποιήσεων.

4.1: Πλεονεκτήματα

Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας αποτελούν ένα κείμενο καθοριστικής σημασίας για ένα Δήμο ή / και για μια Περιφέρεια.

Η σημασία των Οργανισμών αυτών οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στα πλεονεκτήματα τα οποία διαθέτει η ύπαρξή τους. Δηλαδή, στα οφέλη τα οποία προσφέρουν οι Οργανισμοί σε έναν Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

4.1.1: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης 1^{ου} βαθμού, ήτοι οι Δήμοι, μπορούν να επωφεληθούν από την ύπαρξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας. Πιο συγκεκριμένα:

α) Οι ΟΕΥ θεωρούνται χρήσιμος οδηγός και ενδεχομένως, το πιο στοιχειώδες εργαλείο το οποίο θα συμβάλει στην ταχύτερη διαδικασία των αλλαγών στους Δήμους, ξεπερνώντας τις δυσλειτουργίες, οι οποίες προκαλούνται από τη γραφειοκρατία²³². Είναι αληθές, ότι το φαινόμενο της γραφειοκρατίας έχει συνοδευτεί από ορισμένες αδυναμίες, δυσλειτουργίες, ακόμη και παθογένειες, με αποτέλεσμα να αλλοτριωθούν τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της και σε αυτά τα κακά χαρακτηριστικά τα οποία

²³¹ Β. Μπαλαζή, Η ηγεσία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' και Β' Βαθμού του Νομού Θεσσαλονίκης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2022, σ. 37 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/26914/1/BalaxiVasilikiMsc2022.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

²³² Χ. Ράπτης (2024). Η σημασία των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας για τους δήμους. *in*, 24. Μάιος. <https://www.in.gr/2024/05/24/politics/aftodioikisi/simasia-ton-organismon-esoterikis-ypiresias-gia-tous-dimous/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

αλλοιώνουν το περιεχόμενο της γραφειοκρατίας, συγκαταλέγονται η δυσκαμψία, η αυστηρή τυπολατρία και ο νομικισμός, η εγγραφοκρατία, καθώς και η ανεπαρκής ευελιξία²³³.

Αξίζει να προστεθεί, ότι πέραν από την Ελλάδα, ακόμη και στις διοικητικά σύγχρονες χώρες έχουν παρουσιαστεί προβλήματα, λόγω του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, ειδικά λόγω των προηγμένων πληροφοριακών ταχυτήτων, όπως επίσης και λόγω της ύπαρξης σύγχυσης των ορίων μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα²³⁴.

Επακολούθως, οι ΟΕΥ καλούνται μέσω του περιεχομένου τους και σαφώς, της εφαρμογής τους από τα όργανα των ΟΤΑ, όχι μόνο να διορθώσουν τις αδυναμίες, εξαιτίας των αδυναμιών της γραφειοκρατίας, αλλά και να διορθώσουν τις αδυναμίες οι οποίες επήλθαν, με αποτέλεσμα την κακή διατύπωση της έννοιας της γραφειοκρατίας.

β) Κάθε ΟΕΥ διαδραματίζει τεράστιο ρόλο στον τρόπο διάρθρωσης των υπηρεσιών των ΟΤΑ, διότι έτσι, επιτυγχάνονται οι επιθυμητές αλλαγές. Οι ΟΕΥ αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση για μια πιο οργανωμένη και αποτελεσματικότερη λειτουργία των Δήμων, καθώς με τον Οργανισμό, καθορίζονται οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών του Δήμου, η οργάνωση και ο τρόπος διοίκησής του, καθώς και η στελέχωσή του²³⁵.

Επομένως, ο ΟΕΥ μπορεί να συμβάλει σε σαφέστερη δομή και επομένως, στη διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων, με τις οποίες είναι επιφορτισμένοι οι υπάλληλοι κάθε υπηρεσίας των ΟΤΑ. Η καλύτερη διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ Α' Βαθμού έχει ως επακόλουθο τα όργανα τα οποία ανήκουν σε αυτούς να έχουν καλύτερη επίγνωση των αρμοδιοτήτων τους. Η καλύτερη επίγνωση των αρμοδιοτήτων συνεπάγεται την καλύτερη λειτουργία των υπηρεσιών των ΟΤΑ σε όλα τα επίπεδα. Η καλύτερη λειτουργία των ΟΤΑ Α' Βαθμού έχει ως συνέπεια μια ανανεωμένη ελληνική πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία θα μπορούσε να συγκαταλεχθεί ανάμεσα στα καλύτερα συστήματα στο θεσμό της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης παγκοσμίως.

²³³ Σ. Κτιστάκη, Εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009, σ. 75.

²³⁴ Ι. Τσιβάκου, Το γραφειοκρατικό σκότος, 1^η έκδ., Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2013, σσ. 127-128.

²³⁵ Χ. Ράπτης, *ό.π.*

Αξίζει να επισημανθεί, ότι με την καλύτερη διασαφήνιση των αρμοδιοτήτων, επιτυγχάνεται η ενεργότερη συμμετοχή όλου του ανθρώπινου δυναμικού μιας υπηρεσίας. Με τη συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού στη λήψη των αποφάσεων μιας υπηρεσίας, επιδιώκεται η αποτελεσματικότητα σε διοικητικό επίπεδο²³⁶.

γ) Οι ΟΕΥ, μέσω της αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών των Δήμων, διαθέτουν σημαντικό ρόλο στην αναβάθμιση των υπηρεσιών, κυρίως αυτών οι οποίες είναι ουσιώδεις, λόγω των αναγκών της τοπικής κοινωνίας ή / και λόγω των τελευταίων εξελίξεων του εξωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου (όπως η αύξηση των τιμών σε ορισμένα προϊόντα). Επίσης μέσω των ΟΕΥ, μπορούν να καταργούνται υπηρεσίες ή να συνενώνονται με άλλες υπηρεσίες. Οι αυξομειώσεις αυτές των υπηρεσιών των Δήμων έχουν ως απόρροια όχι μόνο τη διευκόλυνση για την καλύτερη οργάνωσή τους, αλλά και την αποτροπή των επιπρόσθετων δαπανών για τις υπηρεσίες και συνεπώς, τα έσοδα των Δήμων αυξάνονται. Έτσι, οι Δήμοι διαθέτουν την ευχέρεια όχι μόνο να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τα έσοδά τους, αλλά και να επενδύουν τα έσοδά τους σε ολοένα και περισσότερους τομείς, στους οποίους είναι αναγκαίο να υπάρξουν επενδύσεις.

Αξίζει να επισημανθεί, ότι αναφορικά με τις καταργήσεις και τις συγχωνεύσεις των δημοσίων φορέων, υπάρχει η αντίστοιχη νομοθεσία και πιο συγκεκριμένα, ο Ν. 3895/2010²³⁷.

δ) Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Περιφερειακής Ένωσης των Δήμων Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΕΔΚΜ) και Δήμαρχο Πυλαίας – Χορτιάτη Ιγνάτιο Καϊτεζίδη, ένας ΟΕΥ επηρεάζει θετικά όλους τους Δήμους, αναφορικά με το στρατηγικό σχεδιασμό ανάπτυξης, το εργασιακό περιβάλλον και την αποτελεσματική λειτουργία τους²³⁸. Ο ΟΕΥ θα μπορούσε να επιφέρει μεταβολές όχι μόνο στις συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Δήμων, αλλά και στους στρατηγικούς σχεδιασμούς για την ανέλιξη των Δήμων.

ε) Όλοι οι Δήμοι καλούνται να συντάξουν Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας. Έτσι, οι Δήμοι εφόσον διαθέτουν ΟΕΥ, επηρεάζονται από το περιεχόμενο

²³⁶ J.-E. Lane, *The public sector*, 3rd ed., SAGE Publications, London-Thousand Oaks-New Delhi, 2000, p. 6.

²³⁷ Ν. 3895/2010, «Κατάργηση και συγχώνευση υπηρεσιών, οργανισμών και φορέων του δημόσιου τομέα», (ΦΕΚ 206/Α/2010).

²³⁸ Χ. Ράπτης, *ό.π.*

των τελευταίων. Αξίζει να προστεθεί, ότι οι Δήμοι θα πρέπει να τροποποιούν ανά τακτά χρονικά διαστήματα τους ΟΕΥ. Δηλαδή, θα πρέπει να τους αναθεωρούν, διότι οι ΟΕΥ θα πρέπει να συμβαδίζουν με τα τελευταία δεδομένα και τις τελευταίες εξελίξεις. Μέσω των τροποποιήσεων αυτών, οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ έχουν τη δυνατότητα να εκσυγχρονίζονται, με αποτέλεσμα να επιτευχθούν μια αναβαθμισμένη οργάνωση και λειτουργία τους.

Ένα από τα αίτια για την αναθεώρηση του περιεχομένου των ΟΕΥ αποτελεί η ανάγκη για τη δημιουργία και την εξέλιξη των έξυπνων πόλεων, οι οποίες διαμορφώνονται διαρκώς και καθίστανται ολοένα και εξυπνότερες, χάρη στη ραγδαία εξάπλωση της τεχνολογίας²³⁹. Επομένως, λόγω της εξάπλωσης και της εξέλιξης της τεχνολογίας και συνεπώς, της έλευσης των νέων δεδομένων, οι ΟΕΥ θα πρέπει να αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα, προκειμένου εκείνοι όχι μόνο να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του κάθε δημότη, αλλά και να συμβαδίζουν με τις τελευταίες εξελίξεις του εξωτερικού περιβάλλοντος και επομένως, να προσαρμόζονται ανάλογα με την επικρατούσα κατάσταση στο εξωτερικό περιβάλλον ενός Δήμου. Είναι προφανές, ότι πέραν των ΤΠΕ, η καινοτομία θα μπορούσε επίσης να ενεργήσει ως ένα εργαλείο αστικής ανάπτυξης, επιδιώκοντας την αναβάθμιση σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής, όπως επίσης και της παραγωγικότητας²⁴⁰. Μέσω των αναβαθμίσεων αυτών, επιτυγχάνονται τα επιθυμητά αποτελέσματα για τη δημιουργία ή την εξέλιξη μιας έξυπνης πόλης.

Περαιτέρω, μια πόλη οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, με απώτερο σκοπό την ευκολότερη κάλυψη των αναγκών των πολιτών και την ενίσχυση της ευημερίας τους, χωρίς να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον ή χωρίς να διατρέχουν κίνδυνοι στη διαβίωση των άλλων ανθρώπων και η έξυπνη ανάπτυξη των πόλεων θα μπορούσε να περιέχει την αποτελεσματική διαχείριση της γης, μια ποιοτικότερη οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, τη διασφάλιση επιθυμητών επιπέδων συγκοινωνιών, τη δημιουργία υποδομών και μέγιστη αξιοποίηση

²³⁹ S. Joshi, S. Saxena, T. Godbole & Shreya, “Developing Smart Cities: An Integrated Framework”, 6th International Conference on Advances in Computing & Communications, ICACC 2016, 6-8 September 2016, Science Direct (*Procedia Computer Science*), Elsevier, Vol. 93, 2016, pp. 902-909, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050916315022>, <https://doi.org/10.1016/j.procs.2016.07.258> [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

²⁴⁰ Ε. Κελαϊδή, Έξυπνες Πόλεις, Ψηφιακές Συνεργασίες και Επιχειρηματικότητα, Διπλωματική Εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, 2020, σ. 15 (Διαθέσιμη σε: https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/51797/diplomatiki_ekelaidi.pdf?sequence=2, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

των υπαρχόντων, καθώς και τη συμπαγή ανάπτυξη των πόλεων, και δίνει έμφαση στις ήπιες μεταφορές²⁴¹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ανάπτυξης μιας πόλης μέσω των ΟΕΥ αποτελεί η ανακατασκευή του παραπλεύρου της Λεωφόρου Μεσογείων δρόμου και πεζοδρομίων στο Δήμο Χολαργού, η οποία ήταν αναγκαία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και ο Δήμος Χολαργού, ως η πόλη του Περικλή, θα έπρεπε να αποκτήσει τη μορφή η οποία ήταν ανάλογη της ιστορικής της σημασίας²⁴². Ένα άλλο παράδειγμα είναι οι χώροι πρασίνου, οι οποίοι επιδρούν στην ποιότητα ζωής των κατοίκων των πόλεων και ένα από τα αποτελέσματα της ύπαρξης των χώρων πρασίνου αποτελούν οι δενδροφυτεύσεις²⁴³.

4.1.2: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Βαθμού

Οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας δεν ασκούν επιρροή μόνο στους πρωτοβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η επιρροή μπορεί να ασκηθεί ακόμη και στους δευτεροβάθμιους ΟΤΑ, στις Περιφέρειες δηλαδή.

Η επιρροή η οποία ασκείται στους ΟΤΑ Β' Βαθμού είναι σημαντική για την ανέλιξή τους σε οποιοδήποτε τομέα και αυτή η επιρροή αφορά τους δευτεροβάθμιους ΟΤΑ, όχι τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ. Επομένως, η εν λόγω επιρροή σε αυτήν την περίπτωση, ασκείται σε περιφερειακό επίπεδο και όχι σε τοπικό και συνεπώς, η επιρροή αφορά μια μεγαλύτερη και συνάμα, συγκεκριμένη εδαφική έκταση.

Τα πλεονεκτήματα από τα οποία επωφελούνται οι Περιφέρειες δεν διαφέρουν με αυτά των Δήμων. Ειδικότερα,

α) οι ΟΕΥ μπορούν να συμβάλουν στην ελαχιστοποίηση ή στην εξάλειψη των αδυναμιών των υπηρεσιών των Περιφερειών, οι οποίες προκαλούνται από τις

²⁴¹ Χ. Γιαννόπουλος, Έξυπνες Πόλεις: Διερεύνηση Λύσεων για τη Μετατροπή μιας Πόλης σε Έξυπνο και Βιώσιμο Τόπο Διαβίωσης, Μεταπτυχιακή Εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο / Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2018, σ. 19 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/46911/%ce%a7%cf%81.%20%ce%93%ce%b9%ce%b1%ce%bd%ce%bd%cf%8c%cf%80%ce%b1%cf%85%ce%bb%ce%bf%cf%82%20-%20%ce%9c%ce%b5%cf%84%ce%b1%cf%80%cf%84%cf%85%cf%87%ce%b9%ce%b1%ce%ba%ce%ae%20%ce%95%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1%20Athens%20MBA%20-%20%ce%88%ce%be%cf%85%cf%80%ce%bd%ce%b5%cf%82%20%ce%a0%cf%8c%ce%bb%ce%b5%ce%b9%cf%82%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

²⁴² Ε. Μπέσιλα-Βήκα, Τοπική Αυτοδιοίκηση, 4^η έκδ., Τόμ. Β', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, σ. 51.

²⁴³ Της ιδίας, ό.π., 2011, σσ. 51-52.

στρεβλώσεις της γραφειοκρατίας, με αποτέλεσμα την καλύτερη δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία λειτουργεί αμεσότερα και αποδοτικότερα,

β) υπάρχει σαφέστερη κατανομή των αρμοδιοτήτων όλων των οργάνων, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια βελτιωμένη επιτέλεση των καθηκόντων και συνεπώς, καλύτερη λειτουργία των Περιφερειών συνολικά,

γ) υπάρχει μεγαλύτερη οικονομική ευρωστία, λόγω των μεταβολών στις υπηρεσίες, κυρίως λόγω των καταργήσεων ή / και των συγχωνεύσεων τους σε άλλες υπηρεσίες,

δ) οι συνθήκες εργασίας στους δευτεροβάθμιους ΟΤΑ καθίστανται βελτιωμένες και εκσυγχρονισμένες και

ε) ακόμη και οι Περιφέρειες οφείλουν να συντάσσουν ή / και να τροποποιούν τακτικά τους ΟΕΥ τους, με αποτέλεσμα την προσαρμογή τους στα τελευταία δεδομένα και στις πιο πρόσφατες εξελίξεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο εξωτερικό περιβάλλον τους.

4.2: Μειονεκτήματα

Η ύπαρξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας δύναται να επιφέρει τις επιθυμητές συνέπειες τόσο στους πρωτοβάθμιους, όσο και στους δευτεροβάθμιους ΟΤΑ.

Παρόλα αυτά, οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας δεν μπορούν πάντοτε να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα στους ΟΤΑ.

4.2.1: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού

Στους ΟΤΑ Α' Βαθμού, οι αδυναμίες των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας μπορούν να θεωρηθούν επιζήμιες για τους πρώτους. Σε αυτό το σημείο, παρατηρούνται οι εξής αδυναμίες:

α) Παρόλο που η υποχρεωτική σύνταξη και η τροποποίηση των ΟΕΥ είναι επωφελείς για τους Δήμους, για τη σύνταξη και την τροποποίηση των ΟΕΥ, δεν απαιτείται μόνο να ακολουθηθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία, η οποία ενδέχεται να

είναι μακροχρόνια, αλλά και απαιτείται να πραγματοποιείται τακτικά. Παρόλο που η τακτική αναθεώρηση των ΟΕΥ οφείλεται στην προσαρμογή της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα πιο πρόσφατα δεδομένα, η αναθεώρηση αυτή, σε συνδυασμό με τις χρονοβόρες διαδικασίες της, μπορεί να αποθαρρύνει την ομαλή προσαρμογή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα εν λόγω δεδομένα, διότι ενδέχεται να προκύψουν επιπρόσθετες αλλαγές στα δεδομένα. Αλλαγές, τις οποίες οι συντάκτες των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι πιθανόν να μην λαμβάνουν υπόψιν.

β) Οι ΟΕΥ παρέχουν τη δυνατότητα στους Δήμους για την πληρέστερη εφαρμογή των πρώτων. Όμως σε πολλές περιπτώσεις, δεν εφαρμόζονται και επομένως, οι ΟΕΥ οι οποίοι τίθενται σε ισχύ αποτελούν απλά ένα έγγραφο και όχι περαιτέρω έναυσμα για την εφαρμογή τους. Η ελλιπής ή η μη-εφαρμογή τους όχι μόνο καθιστά τις υπηρεσίες των Δήμων ανήμπορες να προβούν στις επιθυμητές μεταβολές, αλλά και ευνοεί την εμφάνιση διαφόρων φαινομένων, τα οποία υποβαθμίζουν την ελληνική πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση και κατ' επέκτασιν, την ελληνική Δημόσια Διοίκηση.

Παρόλα αυτά, προκειμένου να αποφευχθούν τέτοια περιστατικά, το νέο ΕΣΠΑ, ήτοι το ΕΣΠΑ 2021-2027, έχει αναλάβει τη χρηματοδότηση των Δήμων, οι κατευθύνσεις των πολιτικών του στηρίζονται στην πράσινη ανάπτυξη, στην ψηφιακή μετάβαση, στην κοινωνική και διασυνδεδεμένη με βιώσιμες υποδομές Ευρώπη, η οποία ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κάθε πολίτη και οι εν λόγω πολιτικές είναι εξειδικευμένες, λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιαιτερότητες σε εθνικό, περιφερειακό, αλλά και σε τοπικό επίπεδο²⁴⁴. Οι χρηματοδοτικές δυνατότητες τις οποίες προσφέρει το νέο ΕΣΠΑ συμβάλλουν στη δημιουργία κινήτρων για την Τ.Α., προκειμένου να αναπτυχθεί οικονομικά, με την εφαρμογή στρατηγικών για την περιφερειακή, την τοπική και την αστική ανάπτυξη, με την ποιοτική αναβάθμιση υποδομών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, με τη δημιουργία ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και με την προώθηση της καινοτομίας²⁴⁵.

²⁴⁴ MyOTA.gr (2023). Χρηματοδοτήσεις δήμων από το ΕΣΠΑ 2021-2027. *MyOTA.gr*, 24. Οκτώβριος. <https://www.myota.gr/2023/10/24/%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%83%CF%80%CE%B1-2021-2027/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁴⁵ Του ιδίου (2023), Χρηματοδοτήσεις δήμων από το ΕΣΠΑ 2021-2027, *ό.π.*

Επομένως, δια μέσου των χρηματοδοτικών παροχών από μεριάς του ΕΣΠΑ και συνεπώς της οικονομικής διασφάλισης των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ για την επιτέλεση του έργου τους, εκείνοι διαθέτουν περισσότερες ευκαιρίες, προκειμένου να επιτευχθεί η αποδοτικότητα των ΟΕΥ, μέσω της ορθότερης εφαρμογής τους.

Τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027 διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

Τομεακά Προγράμματα: Ασχολούνται με έναν ή περισσότερους τομείς του οικονομικού και κοινωνικού βίου και εφαρμόζονται σε όλη τη χώρα²⁴⁶. Για το ΕΣΠΑ 2021-2027, υπάρχουν 9 Τομεακά Προγράμματα, τα οποία είναι: α) Ανταγωνιστικότητα, β) Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή, γ) Ψηφιακός Μετασχηματισμός, δ) Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή, ε) Μεταφορές, στ) Πολιτική Προστασία, ζ) Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση, η) Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων και θ) Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα²⁴⁷.

Περιφερειακά Προγράμματα: Αποτελούν Προγράμματα, κατά τα οποία κάθε Περιφέρεια της Ελλάδας αποτελεί αντικείμενο κάποιου Περιφερειακού Προγράμματος το οποίο διαθέτει έργα και δράσεις σε περιφερειακό επίπεδο και αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα τοπικού επιπέδου²⁴⁸. Διατίθενται δεκατρία Περιφερειακά Προγράμματα, τα οποία είναι οι ίδιες οι Περιφέρειες²⁴⁹.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα είναι ενεργοί στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ και η συμμετοχή τους εξαρτάται από το Πρόγραμμα αν είναι Τομεακό ή Περιφερειακό, καθώς και από τις δυνατότητες των ΟΤΑ, δηλαδή οι δυνατότητες διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος του κάθε Δήμου²⁵⁰. Παράλληλα, η συμμετοχή των ΟΤΑ στα Προγράμματα ενισχύθηκε με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), των οποίων αφετηρία υπήρξε η προηγούμενη Προγραμματική Περίοδος, ήτοι η Περίοδος 2014-2020, και ενισχύθηκαν ακόμη περισσότερο, κατά την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027²⁵¹.

²⁴⁶ ΕΣΠΑ 2021-2027 (2023). Τομεακά Προγράμματα. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 2. Οκτώβριος. <https://www.espa.gr/el/pages/staticSectoralProgrammes.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁴⁷ Του ιδίου (2023), Τομεακά Προγράμματα, *ό.π.*

²⁴⁸ Του ιδίου (2023). Περιφερειακά Προγράμματα. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 3. Μάιος. <https://www.espa.gr/el/pages/staticRegionalProgrammes.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁴⁹ Του ιδίου (2023), Περιφερειακά Προγράμματα, *ό.π.*

²⁵⁰ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2021). Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολιτική Συνοχής. *Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, σ. 48, Μάιος. https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/symmetoxi-kai-rolos-dimon-neo-espa-ITA-meleti.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁵¹ Του ιδίου, *ό.π.*, σ. 48.

γ) Οι μεταβολές στη διάρθρωση των υπηρεσιών των Δήμων μπορούν να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα αφενός στην οικονομική διαχείρισή τους, αφετέρου στην έκταση των εσόδων τους. Ωστόσο, η μεταβολή των υπηρεσιών δεν επιφέρει πάντα τις κατάλληλες συνέπειες. Για παράδειγμα, κατά την εποχή της Οικονομικής Κρίσης στην Ελλάδα, η επιτακτική ανάγκη αφενός για τη μείωση των δημόσιων δαπανών και αφετέρου, για την αύξηση των εσόδων είχε ως αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις και ανατροπές ακόμη και στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης και της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης²⁵².

Πιο συγκεκριμένα, αναμορφώθηκαν υπάρχοντες θεσμοί, οι οποίοι ρύθμιζαν ζητήματα υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων και για πρώτη φορά έγινε αντιληπτό, ότι παρόλο που η μονιμότητα ήταν συνταγματικά κατοχυρωμένη, επιτρεπόταν η κατάργηση φορέων του δημοσίου ή η κατάργηση ειδικοτήτων και οργανικών θέσεων, με αποτέλεσμα να μην υπάρξει μόνο η υποχρεωτική κινητικότητα, αλλά και οι απολύσεις αρκετών δημοσίων υπαλλήλων²⁵³. Επομένως, μέσω της οργανωτικής μεταβολής των δομών των ΟΤΑ Α' Βαθμού, είναι δυνατόν να επέλθουν επιζήμιες συνέπειες για το εργασιακό μέλλον των υπαλλήλων.

δ) Με την ύπαρξη των ΟΕΥ, δεν υπάρχουν πάντοτε οι επιθυμητές αλλαγές, διότι το περιεχόμενό τους πολλές φορές, δεν συντάσσεται, με κύριο σκοπό την αναβάθμιση των υπηρεσιών των Δήμων. Πιο συγκεκριμένα για το περιεχόμενο των ΟΕΥ, έχει διαπιστωθεί, ότι υπάρχουν: δα) καθορισμός Διευθύνσεων, Τμημάτων και Γραφείων, με αυθαίρετους τρόπους, δβ) απαρχαιωμένες αντιλήψεις για τη μονοσήμαντη αρμοδιότητα, δγ) η σε υπερβολικό βαθμό εξειδίκευση των προβλεπόμενων ειδικοτήτων και δδ) η ανυπαρξία οργανικών θέσεων οι οποίες υπέστησαν αναγωγή²⁵⁴.

²⁵² Θ. Παπασημακοπούλου, Οι επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στη στελέχωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης: προσλήψεις, αποχωρήσεις, διαμόρφωση Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2022, σ. 41 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6552/Papasimakopoulou_8085202001028.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

²⁵³ Α. Βασιλείου, Τα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων και η προστασία τους, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα, 2020, σ. 92 (Διαθέσιμη σε: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/54598/22035.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

²⁵⁴ Ν. Ταμπακίδης, *ό.π.*

4.2.2: Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Βαθμού

Πέραν από τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, οι δευτέρου βαθμού Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν παραμένουν ανεπηρέαστοι από τα αρνητικά χαρακτηριστικά των ΟΕΥ.

Αυτά τα χαρακτηριστικά τα οποία έχουν αρνητική επίδραση στις Περιφέρειες είναι τα εξής:

α) Οι Περιφέρειες επίσης θα πρέπει να προβαίνουν σε τακτικές τροποποιήσεις των ΟΕΥ, για τις οποίες απαιτείται να ακολουθηθούν συγκεκριμένα βήματα και η διαδικασία μέχρι την έγκριση του ΟΕΥ είναι πολλές φορές χρονοβόρα.

β) Στις Περιφέρειες, δεν εφαρμόζεται ορθώς και πλήρως ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας τους και αυτά τα κενά στην εφαρμογή αποτελούν τεράστιο πλήγμα ακόμη και για την ελληνική δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση.

γ) Ακόμη και οι δευτεροβάθμιοι ΟΤΑ, και πιο συγκεκριμένα, τα όργανά τους επηρεάζονται από τις αλλαγές σε οργανωτικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να υπάρξουν μεταβολές ακόμη και στο ανθρώπινο δυναμικό των ΟΤΑ αυτών.

δ) Το περιεχόμενο των ΟΕΥ μπορεί να μην αποσκοπεί σε κάτι καλύτερο στους τομείς των ΟΤΑ Β' Βαθμού, με αποτέλεσμα να υπάρχει σωρεία προβλημάτων στις υπηρεσίες των τελευταίων.

Περαιτέρω ο ΟΕΥ, μέσω της σύνταξης και της τροποποίησής του, ενδέχεται να μην πληροί τις προϋποθέσεις νομιμότητας. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί ο νέος ΟΕΥ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ο οποίος περιείχε, κατά την Ομοσπονδία Συλλόγων Υπαλλήλων Αιρετών Περιφερειών Ελλάδας (ΟΣΥΑΠΕ), *«απαράδεκτες ρυθμίσεις, νομοθετικές καταστρατηγήσεις, νομικές υπερβάσεις και σκόπιμες ασάφειες»* και επομένως, ζητήθηκαν η απόσυρση του Σχεδίου του νέου ΟΕΥ και η μετέπειτα διόρθωσή του²⁵⁵.

²⁵⁵ Αυτοδιοίκηση (2024). ΟΣΥΑΠΕ: Παράνομος ο νέος ΟΕΥ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. *Αυτοδιοίκηση*, 27. Ιούνιος.
<https://www.aftodioikisi.gr/ota/perifereies/osyape-paranom-os-neos-oy-tis-perifereias-notioy-aigaioy/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ (Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ο Δήμος Χαλανδρίου γενικά

Το Χαλάνδρι δεν αποτελεί νεοσύστατη περιοχή. Με άλλα λόγια, δεν είναι μια περιοχή η οποία δημιουργήθηκε πρόσφατα, καθώς υπήρχε ακόμη και πριν από πολλά χρόνια. Επομένως, αποτελεί μια περιοχή με μακρά ιστορία.

Με το πέρασμα των χρόνων, ο Δήμος Χαλανδρίου (ο Δήμος Φλύας, με την παλαιότερή του ονομασία) έχει υποστεί πλήθος αλλαγών και σήμερα, είναι Δήμος, ο οποίος διαθέτει τη δική του διοίκηση, δίχως να υπάγεται σε άλλο Δήμο ή σε άλλους Δήμους. Ο Δήμος, όπως οι υπόλοιποι Δήμοι της ελληνικής επικράτειας, ανήκει στους ΟΤΑ Α΄ Βαθμού.

Αναφορικά με τη δομή του Δήμου, η δομή είναι βασισμένη στην ιεραρχία. Δηλαδή υπάρχει όργανο, το οποίο ανήκει στην κορυφή της δομής των υπηρεσιών του Δήμου και στο όργανο το οποίο ηγείται της δομής, υπάγονται όργανα και υπηρεσίες, τα οποία ακολουθούν την ιεραρχία της δομής και επομένως, είναι υφιστάμενα όργανα στο ανώτερο ιεραρχικά όργανο.

Ο Δήμος Χαλανδρίου διαθέτει Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας, ο οποίος υπέστη αρκετές τροποποιήσεις, με το πέρασμα των χρόνων. Ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαλανδρίου είναι διαμορφωμένος σε Κεφάλαια, με κάθε Κεφάλαιο να διαθέτει συγκεκριμένη θεματολογία, αναφορικά με τη δομή του Δήμου. Η κατανομή του ΟΕΥ αυτού σε Κεφάλαια καθιστά ευκολότερη όχι μόνο την κατανόησή του, αλλά και τη σωστή εφαρμογή του από τα όργανα του Δήμου. Ο ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου δεν περιγράφει μόνο τη δομή των υπηρεσιών του Δήμου, αλλά και τον τρόπο λειτουργία τους, τονίζοντας παράλληλα το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο

συγκροτεί τις υπηρεσίες και ασκεί τις αρμοδιότητες, ανάλογα με το αντικείμενο της κάθε υπηρεσίας.

5.1: Ιστορική αναδρομή της διοικητικής δομής του

Ο Δήμος Χαλανδρίου βρίσκεται στο Νομό Αττικής και ανήκει στο βόρειο μέρος του Νομού.

Για την ετυμολογική ονομασία του Χαλανδρίου, έχει διατυπωθεί ένας σημαντικός αριθμός θεωριών, αλλά γλωσσολογικά, η λέξη «Χαλάνδρι» (χαλάδρι<χαράδρι) πηγάζει από το υποκοριστικό της λέξης «χαράδρα» και οφείλεται στην αρχική μορφή του εδάφους στην περιοχή αυτή²⁵⁶. Σύμφωνα με μια θεωρία για την ονομασία του Χαλανδρίου, η ονομασία έχει τις ρίζες της είτε στη Μεσαιωνική περίοδο είτε στην Τουρκοκρατία και οφείλεται στον Τούρκο μεγαλογαιοκτήμονα της περιοχής, τον Χαλά, ενώ κατά άλλους, η ονομασία του Χαλανδρίου ανάγεται στην εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και σημαίνει κλίνη, κρεβάτι, μοναχικός κοιτώνας, ή μοναχική καλύβα και αυτό οφείλεται στην ύπαρξη του ίδιου ονόματος ακόμη και σε άλλα μέρη της χώρας²⁵⁷.

Το Χαλάνδρι δεν αποτελεί περιοχή η οποία δημιουργήθηκε πρόσφατα. Μάλιστα, παρουσιάζονται ενδείξεις εποίκισμού, κατά την περίοδο της Χαλκοκρατίας (ήτοι 2600 π.Χ.-2.000 π.Χ.) και την περίοδο της Υστεροελλαδικής εποχής (1550 π.Χ.-1100 π.Χ.)²⁵⁸. Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, η περιοχή του Δήμου Χαλανδρίου ήταν κατοικημένη από την αρχαιότητα, καταλάμβανε τμήμα του δήμου Φλύας, αρχαίου Δήμου της Αττικής, και ο Δήμος εκτεινόταν στο γεωγραφικό χώρο, ο οποίος περιείχε το σημερινό Χαλάνδρι, τα Βριλήσσια, την Αγία Παρασκευή, τον Χολαργό και τους όμορους συνοικισμούς²⁵⁹. Κατά την αρχαιότητα, το Χαλάνδρι ονομαζόταν «Φλύα» και αυτή η ονομασία, κατά τον λεξικογράφο Ησύχιο, προέρχεται από τη λέξη «φλεί», το οποίο σημαίνει, ότι η περιοχή ευκαρπεί, γέμει, πολυκαρπεί και επομένως, η

²⁵⁶ Δ. Ζιούλας (2019). Χαλάνδρι: Η πατρίδα του Ευριπίδη. *MAXMAG*, 20. Ιούνιος. <https://maxmag.gr/agnosti-ellada/chalandri-i-patrida-toy-eyripidi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁵⁷ Δήμος Χαλανδρίου (χ.χ.). Η Ιστορία. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/h-istoria/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁵⁸ Του ιδίου, *ό.π.*

²⁵⁹ Του ιδίου, *ό.π.*

εννοιολογική σημασία της περιοχής «Φλύα» ενδεχομένως σημαίνει ότι η περιοχή αυτή έχει εύκαρπη γη, πλούσια σε βλάστηση²⁶⁰.

Κατά τη διάρκεια των βυζαντινών χρόνων και της Τουρκοκρατίας, αλλά και κατά τα πρώτα χρόνια του σύγχρονου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, δεν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις και ακριβή στοιχεία για την περιοχή του Χαλανδρίου, κάτι το οποίο υποδηλώνει, ότι βίωνε μια μακριά περίοδο υποβάθμισης και ενδεχομένως ερήμωσης, ακολουθώντας την τύχη της Αθήνας, η οποία απαρτιζόταν από 8.000 κατοίκους, την εποχή εκείνη²⁶¹.

Κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, ο Δήμος Χαλανδρίου έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές ως προς τη δομή του.

Μέχρι το 1925, το Χαλάνδρι υπαγόταν διοικητικά στο Δήμο Αθηναίων, ενώ από το 1910, εφαρμόζεται το πρώτο σχέδιο πόλεως και εν τέλει το 1925, αναγνωρίζεται ως αυτόνομη Κοινότητα, με την απόσπασή του από το Δήμο Αθηναίων²⁶².

Από την απόσπαση του 1925 έως το 1940, το Χαλάνδρι αποκτά μια στοιχειώδη διοικητική οργάνωση και πραγματοποιούνται ορισμένα βασικά έργα υποδομής, όπως η διάνοιξη δρόμων, η απαλλοτρίωση χώρων, ο υποτυπώδης ηλεκτρισμός και έργα ύδρευσης, ενώ στα τέλη του 1944 και με τη λήξη της γερμανικής κατοχής, το Χαλάνδρι ανακηρύσσεται Δήμος και στις αρχές του 1945, το Χαλάνδρι ως Δήμος αποτελεί πραγματικότητα²⁶³.

Σήμερα, ο Δήμος Χαλανδρίου συγκαταλέγεται στους μεγαλύτερους Δήμους της Αττικής και παρέμεινε αυτούσιος όχι μόνο μετά από την εφαρμογή του Προγράμματος «Καποδίστριας» το 1997, αλλά και έπειτα από την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» το 2010²⁶⁴.

Ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα του Βορείου Τομέα Αθηνών, είναι τοποθετημένος στα βορειοανατολικά του μητροπολιτικού πολεοδομικού συγκροτήματος των Αθηνών και συνορεύει βόρεια με το Μαρούσι, βορειοανατολικά

²⁶⁰ Του ιδίου, *ό.π.*

²⁶¹ Του ιδίου, *ό.π.*

²⁶² Δ. Ζιούλας, *ό.π.*

²⁶³ Δήμος Χαλανδρίου (χ.χ.). «Φλύα» Η ιστορία του Χαλανδρίου. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/istoria/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁶⁴ Του ιδίου (χ.χ.). Το Σήμερα. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/to-simera/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

με τα Βριλήσσια, νότια με τον Χολαργό, νοτιοανατολικά με την Αγία Παρασκευή, δυτικά με το Ψυχικό και τη Φιλοθέη και ανατολικά με τον Γέρακα²⁶⁵.

5.2: Οργανόγραμμα υπηρεσιών

Ο Δήμος Χαλανδρίου είναι δομημένος ιεραρχικά και απαρτίζεται από τις υπηρεσίες, οι οποίες αναγράφονται στο οργανόγραμμα του Δήμου το 2017²⁶⁶.

Αρχικά, το όργανο το οποίο βρίσκεται στην κορυφή της ιεραρχίας της διοικητικής-οργανωσιακής δομής είναι ο Δήμαρχος.

Τα όργανα τα οποία είναι υφιστάμενα του Δημάρχου είναι: α) οι Αντιδήμαρχοι, β) το Δημοτικό Συμβούλιο, γ) ο Γενικός Διευθυντής, δ) ο Γενικός Γραμματέας και ε) οι Ειδικοί Συνεργάτες και οι Ειδικοί Σύμβουλοι.

Επιπρόσθετα, τον Δήμαρχο υφίστανται ακόμη και υπηρεσίες, ήτοι: α) το Τμήμα Δημοτικής Αστυνομίας, β) το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Γραμματείας Δημάρχου, γ) το Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας και τέλος, δ) το Αυτοτελές Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης.

Στον Γενικό Διευθυντή, ο οποίος όπως αναφέρθηκε, υπάγεται στον Δήμαρχο, υφίστανται οι Υπηρεσίες Υγιεινής και Ασφάλειας.

Πέραν από τις Υπηρεσίες Υγιεινής και Ασφάλειας, υφίστανται στον Γενικό Διευθυντή ακόμη και Διευθύνσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τα Τμήματα, ανάλογα με το αντικείμενο των αρμοδιοτήτων για κάθε Διεύθυνση. Οι Διευθύνσεις αυτές είναι 11 σε αριθμό και είναι οι ακόλουθες:

α) *Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών & Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού*. Απαρτίζεται από τα Τμήματα: αα) Διοικητικών Διαδικασιών, αβ) Υποστήριξης Δημοτικών Οργάνων, αγ) Δημοτικής & Αστικής Κατάστασης, αδ) Ληξιαρχείου, αε) Διαχείρισης Μόνιμου Προσωπικού, αστ) Διαχείρισης Προσωπικού Ιδιωτικού Δικαίου και αζ) Μισθοδοσίας.

²⁶⁵ Του ιδίου (χ.χ.), Το Σήμερα, ό.π.

²⁶⁶ Του ιδίου (χ.χ.). Η Δομή του δήμου. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/dmh-dhmou/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

β) *Διεύθυνση Προγραμματισμού, Οργάνωσης & Πληροφορικής*. Περιέχει τα Τμήματα: βα) Προγραμματισμού & Ανάπτυξης, ββ) Ποιότητας & Οργάνωσης και βγ) Πληροφορικής & Νέων Τεχνολογιών.

γ) *Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης*. Περιλαμβάνει τα Τμήματα: γα) Λογιστηρίου, γβ) Εισπράξεων & Πληρωμών, γγ) Εσόδων, γδ) Προμηθειών & Διαχείρισης Υλικού και γε) Αδειών Εμπορικών Δραστηριοτήτων.

δ) *Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών*. Αποτελείται από τα Τμήματα: δα) Διοικητικών Διαδικασιών Ανάθεσης Έργων & Μελετών, δβ) Μελετών Τεχνικών Έργων, δγ) Έργων, δδ) Αυτεπιστασίας & Τεχνικών Συνεργείων, δε) Σχεδίου Πόλης και δστ) Συγκοινωνιών & Κυκλοφορίας.

ε) *Διεύθυνση Διαχείρισης Απορριμμάτων & Ανακύκλωσης*. Περιέχει τα Τμήματα: εα) Διοικητικής Υποστήριξης, εβ) Αποκομιδής Απορριμμάτων & Καθαρισμού Κοινοχρήστων Χώρων, εγ) Διαχείρισης Ανακυκλώσιμων Υλικών και εδ) Κίνησης, Επισκευής & Συντήρησης Οχημάτων & Μηχανημάτων.

στ) *Διεύθυνση Περιβάλλοντος*. Έχει τα εξής Τμήματα: στα) Τμήμα Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, σtb) Τμήμα Ανάπλασης & Συντήρησης Πρασίνου, σtg) Τμήμα Δημοτικού Κοιμητηρίου και σtδ) Τμήμα Πολιτικής Προστασίας.

ζ) *Διεύθυνση Πολιτισμού και «Αετοπουλείου» Πολιτιστικού Κέντρου*. Η Διεύθυνση αυτή περιβάλλεται από τα Τμήματα: ζα) Σχεδιασμού Πολιτιστικών Δράσεων και Φροντίδας του «Αετοπουλείου» ως Χώρου Πολιτισμού, ζβ) Δημοτικής Βιβλιοθήκης και ζγ) Δημοτικής Φιλαρμονικής & Μουσικής Εκπαίδευσης.

η) *Διεύθυνση Παιδείας Αθλητισμού & Νέας Γενιάς*. Η Διεύθυνση αυτή απαρτίζεται από τα ακόλουθα Τμήματα: ηα) Τμήμα Παιδείας & Φροντίδας Σχολικών Μονάδων, ηβ) Τμήμα Προγραμματισμού Δραστηριοτήτων Αθλητισμού & Νέας Γενιάς και ηγ) Τμήμα Φροντίδας Αθλητικών Εγκαταστάσεων.

θ) *Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας*. Περιέχει τα Τμήματα: θα) Κοινωνικής Πρόνοιας, Εποπτείας, Εθελοντισμού & Πολιτικών Ισότητας των δύο Φύλων, θβ) Λειτουργίας των Κέντρων Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων ΚΑΠΗ και θγ) Προληπτικής Ιατρικής.

ι) *Διεύθυνση Προσχολικής Αγωγής*. Αποτελείται από τα εξής Τμήματα: ια) 1^ο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής, ιβ) 2^ο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής, ιγ) 3^ο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής, ιδ) 4^ο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής, ιε) 5^ο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και ιστ) 6^ο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής.

ια) *Διεύθυνση Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών – ΚΕΠ*. Η εν λόγω Διεύθυνση συγκροτείται από τα Τμήματα: ιαα) Εξυπηρέτησης Πολιτών Κεντρικού ΚΕΠ, ιαβ) Εσωτερικής Ανταπόκρισης Κεντρικού ΚΕΠ, ιαγ) Λειτουργίας Παραρτήματος ΚΕΠ στο Μετρό και ιαδ) Λειτουργίας Παραρτήματος ΚΕΠ στο Κάτω Χαλάνδρι.

5.3: Η διαμόρφωση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας

Ο Δήμος Χαλανδρίου, ως Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού, διαθέτει Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας, του οποίου η πιο πρόσφατη τροποποίηση γνωστοποιήθηκε στον αριθμό φύλλου 3131 του ΦΕΚ το 2017²⁶⁷ και ο οποίος αποτελείται από 5 Κεφάλαια, 26 άρθρα, αλλά και ένα ακροτελεύτιο άρθρο²⁶⁸.

Ο ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου έχει διαρθρωθεί με την εξής μορφή:

Κεφάλαιο Α': Αφορά στη διάρθρωση των υπηρεσιών και αποτελεί το οργανόγραμμα των υπηρεσιών του εν λόγω Δήμου, το οποίο αναλύθηκε στην προηγούμενη Ενότητα. Στο Κεφάλαιο αυτό, αναγράφεται, ότι οι δραστηριότητες των υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου κατανέμονται σε διοικητικές ενότητες, οι οποίες αποτελούν το οργανόγραμμα των υπηρεσιών το οποίο αναλύθηκε πιο πάνω και είναι:

- Οι *Υπηρεσίες* οι οποίες *υπάγονται απευθείας στο Δήμαρχο*, στις οποίες υπάγονται: α) το Αυτοτελές Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας, β) το Αυτοτελές Γραφείο Διοικητικής Βοήθειας, γ) το Αυτοτελές Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Γραμματείας Δημάρχου, το οποίο περιλαμβάνει το Γραφείο Δημάρχου, το Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων και το Γραφείο Τύπου, όπως επίσης και δ) το Αυτοτελές Τμήμα Δημοτικής Αστυνομίας.

²⁶⁷ Αριθμ. οίκ. 70651/25883, (ΦΕΚ 3131/Β/2017).

²⁶⁸ Δήμος Χαλανδρίου (χ.χ.). Οργανισμός εσωτερικής υπηρεσίας. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/domh-dhmou/organismos-eswterikhs-yphresias/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

- Η Γενική Διεύθυνση, η οποία περιλαμβάνει τις εξής οργανικές μονάδες: το Αντικείμενο Υπηρεσιών Υγιεινής και Ασφάλειας, με αρμοδιότητες Επόπτη Δημόσιας Υγείας, με αρμοδιότητες Ιατρού Ασφαλείας και με αρμοδιότητες Τεχνικού Ασφαλείας.

Περαιτέρω, στη διάρθρωση των υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου, υπάρχουν οι ακόλουθες Διευθύνσεις: α) η Διεύθυνση Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής, β) η Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, γ) η Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης, δ) η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, ε) η Διεύθυνση Διαχείρισης Απορριμμάτων και Ανακύκλωσης, στ) η Διεύθυνση Περιβάλλοντος, ζ) η Διεύθυνση Πολιτισμού και «Αετοπουλείου» Πολιτιστικού Κέντρου, η) η Διεύθυνση Παιδείας Αθλητισμού και Νέας Γενιάς, θ) η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας, ι) η Διεύθυνση Προσχολικής Αγωγής και ια) η Διεύθυνση Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ). Αξίζει να επισημανθεί, ότι κάθε αναφερθείσα Διεύθυνση περιέχει τα αντίστοιχα με το αντικείμενο της κάθε Διεύθυνσης Τμήματα.

Κεφάλαιο Β΄: Προβλέπει το αντικείμενο και τις αρμοδιότητες της κάθε υπηρεσίας.

Πιο συγκεκριμένα, στα άρθρα 2 έως 4 και στο άρθρο 6, περιγράφονται το αντικείμενο και οι αρμοδιότητες των Υπηρεσιών (πλην του Αυτοτελούς Τμήματος Δημοτικής Αστυνομίας), οι οποίες υπάγονται απευθείας στον Δήμαρχο (άρθρα 2 έως 4), καθώς και του Γενικού Διευθυντή. Επίσης στο άρθρο 5, γίνεται αναφορά στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση του έργου των Αυτοτελών Διοικητικών Μονάδων, καθώς και στην αξιολόγηση του ανθρώπινου δυναμικού το οποίο συγκροτεί τις τελευταίες. Επίσης, το άρθρο 5 επισημαίνει την αναφορά του ανθρώπινου δυναμικού για θέματα τα οποία αφορούν άδειες και ελέγχους παρουσιών στο αντίστοιχο τμήμα το οποίο είναι αρμόδιο για τα εν λόγω ζητήματα.

Στα άρθρα 7 έως 17, περιγράφονται το αντικείμενο και οι αρμοδιότητες για κάθε Διεύθυνση του Δήμου Χαλανδρίου, με όλες τις Διευθύνσεις να αποτελούνται από τα αντίστοιχα Τμήματα, ανάλογα με το αντικείμενο των αρμοδιοτήτων της κάθε Διεύθυνσης ξεχωριστά και τα Τμήματα αυτά είναι επιφορτισμένα με τις αρμοδιότητες του αντικειμένου τους.

Τέλος, το άρθρο 18 περιγράφει τις αρμοδιότητες με τις οποίες είναι επιφορτισμένοι οι Προϊστάμενοι Διοικητικών Ενοτήτων, με ειδικές αρμοδιότητες για τον Προϊστάμενο Διεύθυνσης (§ 1) και για τον Προϊστάμενο Τμήματος (§ 2).

Κεφάλαιο Γ': Σχετίζεται με τα συντονιστικά όργανα και τους κανονισμούς λειτουργίας των Υπηρεσιών.

Το άρθρο 19 αναφέρει τα συντονιστικά υπηρεσιακά όργανα, τα οποία είναι: το Συντονιστικό Συμβούλιο Υπηρεσιών (Σ.Σ.Υ.) (§ 1), το Συντονιστικό Συμβούλιο Τμημάτων (Σ.Σ.Τ.) (§ 2), οι Ολομέλειες Τμημάτων (Ο.Τ.) (§ 3) και τέλος, οι Συντονιστικές Δια-τμηματικές Ομάδες Εργασίας (Σ.Δ.Ο.Ε.) (§ 4).

Στο άρθρο 20, προβλέπονται οι κανονισμοί λειτουργίας των Υπηρεσιών, των οποίων η αρμοδιότητα για την κατάρτισή τους ανήκει στον Προϊστάμενο Τμήματος και προκειμένου να εφαρμοστούν, απαιτείται να υπάρξει σύμφωνη γνώμη του Δημάρχου.

Κεφάλαιο Δ': Σε αυτό το Κεφάλαιο, περιγράφεται η Στελέχωση των Υπηρεσιών. Δηλαδή, τα άτομα τα οποία απαρτίζουν μια Υπηρεσία ενός Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το άρθρο 21 αναφέρεται στον Ορισμό Κατηγοριών και Κλάδων Προσωπικού Επιλογής Προϊσταμένων Διευθύνσεων, Τμημάτων, καθώς και Αυτοτελών Γραφείων. Το Άρθρο απαρτίζεται από 15 παραγράφους, οι οποίες αναφέρουν τις ειδικότητες για κάθε οργανική μονάδα.

Το 22^ο άρθρο περιγράφει τις Οργανικές Θέσεις Υπηρετούντων, με Σχέση Εργασίας Δημοσίου Δικαίου. Περιλαμβάνει 8 παραγράφους, οι οποίες αφορούν τις Θέσεις: Διοικητικού Προσωπικού (§ 1), Τεχνικού Προσωπικού (§ 2), Υγειονομικού Προσωπικού (§ 3), Γεωτεχνικού Προσωπικού (§ 4), Παιδαγωγικού Προσωπικού και Βοηθητικού Προσωπικού Παιδικών Σταθμών (§ 5), Αθλητικού Προσωπικού (§ 6), Θέσεις Προσωρινές που κατέχονται από Μόνιμους Υπαλλήλους που καταργούνται όταν κενωθούν (§ 7) και Επιπλέον Θέσεις Προσωπικού Ανταποδοτικού Χαρακτήρα Καθαριότητας (§ 8).

Στον αντίποδα, το άρθρο 23 περιγράφει τις Θέσεις Προσωπικού Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου, όπου περιλαμβάνονται οι Οργανικές Θέσεις (§ 1) και οι Θέσεις Προσωρινές και Προσωποπαγείς, οι οποίες καταργούνται όταν κενωθούν (§ 2).

Πέραν από τις Θέσεις Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου, υπάρχουν επίσης οι Θέσεις Ιδιωτικού Δικαίου, αλλά με σύμβαση Ορισμένου Χρόνου. Αυτές οι θέσεις περιγράφονται στο άρθρο 24, σύμφωνα με το οποίο προβλέπονται 180 θέσεις προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου για ποικίλες ειδικότητες, ώστε να αντιμετωπιστούν εποχικές ή άλλες περιοδικές ή παροδικές ανάγκες, αλλά και να καλυφθούν ανάγκες ανταποδοτικού χαρακτήρα.

Τέλος το άρθρο 25 περιγράφει τις Ειδικές Θέσεις. Όλες οι ειδικές θέσεις έχουν μια θέση η καθεμία. Οι ειδικές αυτές θέσεις είναι ο Γενικός Γραμματέας, ο Επιστημονικός Συνεργάτης, ο Ειδικός Συνεργάτης και ο Ειδικός Σύμβουλος. Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι αρμοδιότητες και ο τρόπος πρόσληψης του προσωπικού για τις ειδικές θέσεις καθορίζονται από τις νομοθεσίες και τις σχετικές ισχύουσες διατάξεις.

Κεφάλαιο Ε': Αποτελεί το τελευταίο Κεφάλαιο των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαλανδρίου. Αφορά στη Σύσταση Αυτοτελούς Τμήματος Δημοτικής Αστυνομίας και αναλύονται οι αρμοδιότητές του, ο Ορισμός Κατηγοριών και Κλάδων Προσωπικού Επιλογής Προϊσταμένων για αυτό το Τμήμα και οι Οργανικές Θέσεις Υπηρετούντων κατά κλάδο, οι οποίες είναι: α) μια θέση, η θέση ΤΕ Δημοτικής Αστυνομίας και β) τέσσερις θέσεις, η θέση ΔΕ Δημοτικής Αστυνομίας.

Το άρθρο 26 αφορά τελικές διατάξεις.

Στον ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου, όπως αναφέρθηκε, υπάρχει ένα ακροτελεύτιο άρθρο, το οποίο πραγματεύεται την κάλυψη δαπάνης.

Με την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, κάθε πόλη είναι σημαντική για την παραγωγή, την ανάπτυξη και την καινοτομία, παρόλο που προκύπτουν διάφορες προκλήσεις, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός²⁶⁹. Επίσης μέσω της Προγραμματικής Περιόδου, παρέχεται η δυνατότητα στους ΟΤΑ να την αξιοποιήσουν με το βέλτιστο τρόπο και για την αξιοποίηση αυτή, χρειάζεται να υπάρξουν παρέμβαση, προετοιμασία και σχεδιασμό όχι μόνο από τους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού, αλλά και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, την ΚΕΔΕ και την Ένωση Περιφερειών Ελλάδος (ΕΝΠΕ)²⁷⁰.

Η συνεχής οικονομική ύφεση και οι συνέπειες τις οποίες επέφερε καθιστούν επιτακτική αφενός τη θεσμική, αφετέρου τη συνταγματική ενίσχυση της Περιφέρειας,

²⁶⁹ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, *ό.π.*, σ. 72.

²⁷⁰ Του ιδίου, *ό.π.*, σ. 72.

ως αυτοδιοικούμενης μονάδας διοίκησης, καθώς και ως φορέα για την άσκηση της περιφερειακής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η ενίσχυση αυτή επιτυγχάνεται με τη θεσμική ενίσχυση των περιφερειακών δομών, αναθέτοντας περισσότερες αρμοδιότητες, αλλά και με την υιοθέτηση ενός στρατηγικού σχεδιασμού αποκέντρωσης, με δομές αποκεντρωτικής διοίκησης ανεξάρτητες από την κεντρική διοίκηση και με σταθερή συνεργασία με τους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού²⁷¹. Προκειμένου για την αποτελεσματικότητα των ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου, ο Δήμος Χαλανδρίου συνεργάζεται με την Περιφέρεια Αττικής, στα πλαίσια των αναπτυξιακών προγραμμάτων και στο σημείο αυτό, συνδράμουν και διάφορα ταμεία της Ε.Ε. Η Περιφέρεια Αττικής διαχειρίζεται τα αναπτυξιακά αυτά προγράμματα σε ένα πρόγραμμα, το οποίο ονομάζεται «Αττική 2021-2027». Το Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027» αποσκοπεί σε έναν πιο αναβαθμισμένο ρόλο της Περιφέρειας σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο, στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική της διάσταση, με αναπτυξιακούς συντελεστές την παραγωγή και εισαγωγή της καινοτομίας, την προώθηση της πολιτιστικής ταυτότητας, το τοπικό παραγωγικό κεφάλαιο, τη νέα και «ανοιχτή» επιχειρηματικότητα, την κοινωνική συνοχή, καθώς και την ενσωμάτωση και την ευημερία για όλα τα άτομα²⁷². Ο συνολικός προϋπολογισμός του Προγράμματος «Αττική 2021-2027» ως προς τη δημόσια δαπάνη είναι 1.616.995.496,00 € και στα πλαίσια κοινοτικής συνδρομής, ανέρχεται σε 808.497.748,00 €, ενώ οι εννέα προτεραιότητες του προγράμματος είναι οι εξής: «1) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, 2Α) Προώθηση της μετάβασης σε μια πράσινη περιφερειακή οικονομία, 2Β) Προώθηση βιώσιμης και πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, 3) Ενίσχυση της περιφερειακής διασύνδεσης, 4Α) Προώθηση της περιφερειακής κοινωνικής συνοχής μέσα από την ενίσχυση μηχανισμών και υποδομών, 4Β) Προώθηση της περιφερειακής κοινωνικής συνοχής μέσα από την ενίσχυση μηχανισμών και υπηρεσιών, 5) Ενίσχυση χωρικής, οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και συνοχής, 6Α) Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ και 6Β) Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+»²⁷³. Παρόλο που το Περιφερειακό Πρόγραμμα

²⁷¹ Α. Λιγωμένου, Α. Παπάζογλου-Μητροπούλου & Λ. Μπαμπαλιούτας, «Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Ελλάδα - Η Διαλεκτική της Σχέσης με τη Διοικητική Αποκέντρωση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση», *Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης*, Ελληνική Ένωση Περιφερειολόγων Επιστημόνων, Τόμ. Ζ', Αριθμός 1, Δεκέμβριος 2016, σσ. 99-110, https://www.rsijournal.eu/Foreign/Greek/KPE_Dec_2016.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁷² ΕΣΠΑ 2021-2027 (2023). Αττική. ΕΣΠΑ 2021-2027, 4. Μάιος. <https://www.espa.gr/el/Pages/staticPAAttica.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁷³ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2024). Η συμμετοχή των Δήμων στο ΕΣΠΑ 2021-2027 στα πρώτα 4 χρόνια υλοποίησης. *Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, σ. 408, Αύγουστος.

«Αττική», όπως τα υπόλοιπα Περιφερειακά Προγράμματα, είναι ο κύριος φορέας για τη χρηματοδότηση των Δήμων με γνώμονα το ΕΣΠΑ, οι Δήμοι θα πρέπει να λάβουν την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη για τις νέες ενέργειες, από την έναρξη της ωρίμανσης και εξειδίκευσής τους έως και την υλοποίησή τους, με σκοπό τη διεκδίκηση της μέγιστης χρηματοδότησης από τις προσκλήσεις οι οποίες αφορούν τα Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ²⁷⁴. Ως προς τις εντάξεις με δικαιούχους τους Δήμους, το Περιφερειακό Πρόγραμμα «Αττική» σημείωσε το χαμηλότερο ποσοστό, με ποσοστό μόλις 5%²⁷⁵.

Το 2023, η Περιφέρεια Αττικής ενέταξε αναπτυξιακά προγράμματα για το Δήμο Χαλανδρίου, για το Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». Ορισμένα από αυτά τα αναπτυξιακά προγράμματα είναι:

α) Η Πράξη «Ενεργειακές Παρεμβάσεις Κτιρίων Δ. Χαλανδρίου». Πιο συγκεκριμένα²⁷⁶:

Η Πράξη αυτή εντάχθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 2023, με απόφαση του Περιφερειάρχη Αττικής, με στόχο πολιτικής μια Ευρώπη πιο πράσινη και πιο ανθεκτική. Ειδικότερα, ο Δήμος Χαλανδρίου ολοκλήρωσε το 2019 Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια και το Κλίμα. Μεταξύ άλλων, το Σχέδιο αυτό του Δήμου Χαλανδρίου προτείνει δράσεις, με απώτερο σκοπό τη μέγιστη εξοικονόμηση ενέργειας στα δημοτικά του κτίρια, οι οποίες είναι η αναβάθμιση της ενέργειας σε ορισμένα μόνο δημοτικά κτίρια έως το 2022 και παρεμβάσεις αναφορικά με την εξοικονόμηση ενέργειας στα δημοτικά κτήρια συνολικά, μέχρι το 2030. Περαιτέρω, ο Δήμος Χαλανδρίου επικεντρώνεται στην ενεργειακή αναβάθμιση των σχολικών κτιρίων τα οποία έχουν χτιστεί εδώ και πολλές δεκαετίες, των οποίων η ενεργειακή τους κατανάλωση είναι υψηλή και συνεπώς, δεν εξασφαλίζουν συνθήκες, προκειμένου να

https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7%CE%99%CE%A4%CE%91%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%CE%94%CE%AE%CE%BC%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%95%CE%A3%CE%A0%CE%91%2021-2027.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁷⁴ Του ιδίου (2024), ό.π., σ. 515.

²⁷⁵ Του ιδίου (2024), ό.π., σ. 514.

²⁷⁶ Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» (2023). Ένταξη της Πράξης «Ενεργειακές Παρεμβάσεις Κτιρίων Δ. Χαλανδρίου» με Κωδικό ΟΠΣ 6000809 και ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». *Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»*, 28. Σεπτέμβριος.

<https://www.pepattikis.gr/apofaseis-entaxis/entaxi-tis-praxis-energeiakes-parembaseis-ktirion-d-halandrioy-me-kodiko-ops>, https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/apofasi_entaxis/2024-02/3.%20%CE%91%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%88%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82%206000809_%CE%A8%CE%A8%CE%9F47%CE%9B7-8%CE%94%CE%A4.pdf [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

θερμαίνονται οι χρήστες των εν λόγω κτιρίων, ήτοι οι μαθητευόμενοι και το προσωπικό των σχολικών μονάδων, κατά κύριο λόγο. Η Πράξη αυτή αφορά σε τέσσερις σχολικές μονάδες του Δήμου Χαλανδρίου και ανάμεσα σε αυτά τα δεκατέσσερα σχολικά κτίρια των σχολικών αυτών μονάδων τα οποία υπέστησαν ενεργειακό έλεγχο, τα εννέα εξ αυτών προκρίθηκαν στην ενεργειακή βελτίωσή τους, μέσω υποέργων τα οποία αφορούν στην ανακαίνιση των κτιρίων, καθώς και στην ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση των ατόμων, αναφορικά με ζητήματα εξοικονόμησης ενέργειας.

Η Πράξη έχει διάρκεια 9 έτη. Πιο συγκεκριμένα, η Πράξη ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2021 και λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2029, χωρίς να υπάρχει προθεσμία για την ανάληψη της υποχρέωσης υποέργων κρίσιμου επιπέδου.

Η Πράξη χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη της Πράξης ανέρχεται σε 787.200,00 €, ενώ το συνολικό κόστος Πράξης είναι 1.285.932,26 €, χωρίς να υπάρχουν δαπάνες από ιδιωτική συμμετοχή και από το μη-ενισχυόμενο προϋπολογισμό.

Ο ρόλος του ΕΤΠΑ είναι σημαντικός, διότι χάρη στο άρθρο 176 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αναβαθμίστηκαν ο θεσμικός ρόλος του και ο ρόλος του για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στην Ε.Ε., με τη χρηματοδότηση των δράσεων και των προγραμμάτων, με σκοπό τη διαρθρωτική αναπροσαρμογή των περιοχών οι οποίες αναπτύσσονται με αργούς ρυθμούς, καθώς και την αναμόρφωση των βιομηχανικών περιοχών οι οποίες παρακμάζουν²⁷⁷.

Ο Δήμος Χαλανδρίου λαμβάνοντας υπόψιν τις μεταβολές των κλιματικών συνθηκών, έχει αναθέσει στο Τμήμα Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος την ευθύνη για το ως άνω αναπτυξιακό πρόγραμμα.

Είναι επίσης προφανές, ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση αναλαμβάνει ευθύνες σημαντικές για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και τη σύνδεσή της με την αναπτυξιακή πολιτική και προκειμένου να στεφθεί η αναπτυξιακή πολιτική με επιτυχία, η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να σχεδιάσει και να θέσει σε εφαρμογή πολιτικές, οι οποίες αφορούν το περιβάλλον, με σκοπό να δώσει το «παράδειγμα» στον τομέα αυτό²⁷⁸.

²⁷⁷ Λ. Μπαμπαλιούτας, *ό.π.*, 2023.

²⁷⁸ Κ. Μαυρέλης, «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αναπτυξιακή Πολιτική», Επιστημονικό Συνέδριο: «Περιφερειακή Ανάπτυξη, Χωροταξία και Περιβάλλον στο Πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης», 15-16

β) Η Πράξη «ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ». Αναλυτικότερα²⁷⁹:

Η ένταξη της Πράξης πραγματοποιήθηκε από τον Περιφερειάρχη Αττικής στις 19 Οκτωβρίου 2023 και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ του Προγράμματος «Αττική-2021-2027», με στόχο πολιτικής την πιο Κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη. Το Κέντρο Κοινότητας με Παράρτημα Ρομά περιέχει: βα) την υποδοχή, την παροχή ενημέρωσης και υποστήριξης προς τους δημότες, ββ) τη σύναψη σχέσεων με διάφορες υπηρεσίες και δομές και βγ) τις υπηρεσίες οι οποίες πρόκειται να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής των ωφελούμενων και θα τους διασφαλίζουν διαρκώς την ένταξή τους στην κοινωνία.

Με τη λειτουργία του υπάρχοντος Παραρτήματος Ρομά ή / και δημιουργία νέου Παραρτήματος Ρομά, οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι εξειδικευμένες, σε αναλογία με τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων των Ρομά ατόμων, επιδιώκοντας την υλοποίηση ορισμένων ενεργειών για την ένταξή τους, σε τοπικό επίπεδο, με ιδιαίτερη βαρύτητα στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγείας, της προστασίας και της πρόνοιας, της κοινωνικής ασφάλισης, της ισότητας, της προώθησης της συμμετοχής των Ρομά στις κοινωνικές και οικονομικές υποθέσεις, καθώς και της διαμεσολάβησης. Το Παράρτημα Ρομά επικεντρώνεται στην παροχή υπηρεσιών, δια μέσου μιας εξατομικευμένης και μακροπρόθεσμης προσέγγισης στα ωφελούμενα άτομα, τα Ρομά.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες του είναι δωρεάν για όλους, σύμφωνα με την επίτευξη της καθολικής κάλυψης, σε αναλογία με τις αρμοδιότητες του Δήμου Χαλανδρίου, στα πλαίσια της παροχής κοινωνικής πρόνοιας σε αυτά τα άτομα του Δήμου. Η κοινωνική πρόνοια μπορεί να θεωρηθεί αυτοτελές κοινωνικό δικαίωμα και επομένως, θα ήταν ωφέλιμο να παρέχεται, με σκοπό την ουσιαστική βοήθεια στις ομάδες οι οποίες έχουν

Δεκεμβρίου 1995, Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων / ΤΟΠΟΣ, Επιθεώρηση αστικών και περιφερειακών μελετών, Τόμ. Γ' (Πολιτικές του Περιβάλλοντος και Ανάπτυξη), χ.χ., σσ. 127-133, <https://docs.google.com/file/d/0B0tFPGmKmNbTeWFpSjE5UVE1ODg/edit?resourcekey=0--iT10WDBbUHEPb9YEZdmOw> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁷⁹ Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» (2023). Ένταξη της Πράξης «ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ» με Κωδικό ΟΠΣ 6002516 και ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». *Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»*, 19. Οκτώβριος.

<https://www.pepattikis.gr/apofaseis-entaxis/entaxi-tis-praxis-synehisi-leitoyrgias-kentroy-koinotitas-dimoy-halandrioy-me>, https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/apofasi_entaxis/2024-04/%CE%A8%CE%9A1%CE%A57%CE%9B7-%CE%91%CE%913.pdf [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

ανάγκη αυτήν τη βοήθεια²⁸⁰. Οι υπηρεσίες οι οποίες απαρτίζουν την κοινωνική πρόνοια παρέχονται είτε σε άτομα είτε σε ομάδες, επιδιώκοντας την πρόληψη, τη μείωση ή την επανόρθωση των επιπτώσεων μερικών βασικών αναγκών οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως²⁸¹.

Το συνολικό κόστος για την Πράξη είναι 843.356,45 €, ενώ για την ιδιωτική συμμετοχή και για το μη-ενισχυόμενο προϋπολογισμό, το κόστος είναι μηδενικό.

Η Πράξη έχει τεθεί σε ισχύ από τη 1 Ιανουαρίου 2023 και λήγει στις 30 Ιουνίου 2026, ενώ δεν αναγράφεται κάποια προθεσμία για την ανάληψη της υποχρέωσης κρίσιμων υποέργων.

Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί ευθύνη του Τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας, Εποπτείας, Εθελοντισμού & Πολιτικών Ισότητας των δύο Φύλων, το οποίο υπάγεται στη Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας του Δήμου Χαλανδρίου.

γ) Η Πράξη «Συνέχιση λειτουργίας Συμβουλευτικού Κέντρου στο Δήμο Χαλανδρίου». Πιο αναλυτικά²⁸²:

Η ένταξη της Πράξης αυτής στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027» αποτέλεσε αρμοδιότητα του Περιφερειάρχη Αττικής και πραγματοποιήθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 2023. Αποστολή της είναι η εξακολούθηση της λειτουργίας του Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης για τις γυναίκες οι οποίες αποτελούν θύματα βίας, κατά την Προγραμματική Περίοδο ΕΣΠΑ 2021 – 2027 στο Δήμο Χαλανδρίου, Κέντρο το οποίο χρηματοδοτείτο ακόμη και κατά την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο ΕΣΠΑ 2014-2020, με γνώμονα το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αττική 2014-2020». Στόχος πολιτικής της είναι η πιο Κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη. Επίσης, η χρηματοδότησή της αναμένεται να συνεχιστεί από μεριάς του νέου Προγράμματος «Αττική 2021-2027» για 36 μήνες. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η βελτιωμένη λειτουργία των Δικτύου Δομών για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών

²⁸⁰ Α. Ρομπόκου-Καραγιάννη, Το Δημογραφικό ως το Θεμελιώδες Κοινωνικό Πρόβλημα της Ελλάδος, 1^η έκδ., Εκδ. Εριφύλη, Αθήναι, 2000, σ. 54.

²⁸¹ Της ίδιας, ό.π., σ. 54.

²⁸² Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» (2023). Ένταξη της Πράξης «Συνέχιση λειτουργίας Συμβουλευτικού Κέντρου στο Δήμο Χαλανδρίου» με Κωδικό ΟΠΣ 6002545 και ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». *Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»*, 27. Δεκέμβριος.

<https://www.pepattikis.gr/apofaseis-entaxis/entaxi-tis-praxis-synehisi-leitoyrgias-symboyleytikoy-kentroy-sto-dimo-halandrioy>.

https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/apofasi_entaxis/2024-04/91%CE%94%CE%A57%CE%9B7-3%CE%99%CE%96.pdf [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

αποτελεί καθήκον για την Ελλάδα, σύμφωνα με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, για να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν η βία κατά των γυναικών, αλλά και η ενδοοικογενειακή βία.

Η συνέχιση της λειτουργίας του Συμβουλευτικού Κέντρου Γυναικών στο Δήμο Χαλανδρίου χαρακτηρίζεται ως υπηρεσία πρώτης γραμμής, με την κάλυψη των αναγκών για την παροχή υπηρεσιών άμεσης βοήθειας προς τις γυναίκες οι οποίες έχουν υπάρξει θύματα έμφυλης βίας, με την ταυτόχρονη υλοποίηση ενεργειών πρόληψης, αλλά και ευαισθητοποίησης υψίστης σημασίας, προκειμένου να αναδεικνύονται ζητήματα όλων των μορφών της έμφυλης βίας στο Χαλάνδρι. Οι υπηρεσίες είναι δωρεάν για όλες τις ωφελούμενες, με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής πρόνοιας σε επιβαρυνμένους δημότες του Δήμου Χαλανδρίου. Περαιτέρω, περιλαμβάνεται η συνέχιση ή / και η ανάπτυξη δράσεων για την υποστήριξη και αρωγή, αναφορικά με το φύλο, οι οποίες είναι: γα) οι δράσεις για την ψυχοκοινωνική και τη νομική υποστήριξη, γβ) οι υπηρεσίες Νομικής Βοήθειας, οι οποίες είναι δωρεάν και συνεργάζονται με τους Δικηγορικούς Συλλόγους, γγ) οι δράσεις για την εργασιακή συμβουλευτική, με σκοπό την ώθηση στην απασχόληση, γδ) οι δράσεις για τη δικτύωση με τοπικούς φορείς και οργανισμούς, ακόμη και ανάμεσα στις δομές του δικτύου, γε) οι δράσεις για την παροχή ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και γστ) οι υπηρεσίες για τη διερμηνεία σε γυναίκες ωφελούμενες-θύματα όλων των μορφών βίας ή / και διακρίσεων, όπως οι μετανάστριες και οι γυναίκες πρόσφυγες.

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ και το συνολικό κόστος της ανέρχεται σε 287.520,00 €, με μηδενική την ιδιωτική συμμετοχή και μηδενικό το μη-ενισχυόμενο προϋπολογισμό.

Η Πράξη ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2023 και λήγει στις 30 Ιουνίου 2026, ενώ δεν προβλέπεται προθεσμία για την ανάληψη της υποχρέωσης για τα κρίσιμα υπόεργα.

Για αυτό το αναπτυξιακό πρόγραμμα, υπεύθυνο είναι το Τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας, Εποπτείας, Εθελοντισμού & Πολιτικών Ισότητας των δύο Φύλων από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας επίσης του Δήμου Χαλανδρίου.

Από τα ως άνω προγράμματα, παρατηρείται, ότι ο Δήμος Χαλανδρίου έχει ενεργή συμμετοχή στα προγράμματα της Περιφέρειας Αττικής και η ολοκλήρωση των προγραμμάτων αυτών, όχι μόνο καθιστά αποτελεσματικούς τους ΟΕΥ του εν λόγω

Δήμου, αλλά και συμβάλλει στην ενίσχυση της συνεργασίας και των σχέσεων της Περιφέρειας Αττικής και του Δήμου.

Ωστόσο, ως προς την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, παρόλο που έχει σημειωθεί πρόοδος, υπάρχουν ενέργειες της Δημόσιας Διοίκησης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από αυθαιρεσία, αδιαφορία, μεροληψία και ατιμωρησία, καθώς και οι ενέργειες εκ μέρους των φορέων της εξουσίας είναι ελλιπείς και αυτά τα χαρακτηριστικά τα επωμίζονται κυρίως οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, με αποτέλεσμα την παραβίαση και όχι την πλήρη προστασία των δικαιωμάτων τους²⁸³.

²⁸³ Α. Παπάζογλου-Μητροπούλου, «Συνήγορος του Πολίτη και Ατομικά Δικαιώματα», Στο: Ε. Μπέσιλα-Μακρίδη, Σ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Α. Ρομπόκου-Καραγιάννη & Α. Παπάζογλου-Μητροπούλου, (επιμ.), «Ο Έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση και ο Συνήγορος του Πολίτη», ό.π., σ. 51.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ποιοτική Έρευνα

Η έρευνα είναι σημαντική στο χώρο της επιστημονικής κοινότητας, διότι με αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται η θετική εξέλιξη όχι μόνο σε όλους τους τομείς της ζωής, αλλά και στην ακαδημαϊκή κοινότητα γενικώς, καθώς όσο υπάρχει η έρευνα, η κατάσταση αυτή δίνει ώθηση σε νέους ερευνητές να διεξαγάγουν έρευνα και συνεπώς, υπάρχει αύξηση των μελετών, με αποτέλεσμα όχι μόνο να υπάρξουν περισσότερες πηγές για μια συγκεκριμένη έρευνα, αλλά και να υπάρξουν ποιοτικότερες μελέτες στο μέλλον, καθώς θα έχουν αντληθεί ολόένα και περισσότερες πληροφορίες από έρευνες, οι οποίες διεξήχθησαν στο παρελθόν, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των ζητουμένων των εκάστοτε ερευνών.

Η έρευνα πραγματοποιείται από ερευνητές και οι μορφές έρευνας είναι ποικίλες. Υπάρχουν επίσης αρκετά εργαλεία, προκειμένου για τη διεξαγωγή της έρευνας. Στην έρευνα, υπάρχει η δυνατότητα να συμμετάσχουν είτε ένα είτε πολλά άτομα.

Η διαδικασία της έρευνας μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε ταυτόχρονα, δηλαδή όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμμετέχουν στην έρευνα την ίδια χρονική περίοδο, είτε τμηματικά, δηλαδή δεν συμμετέχουν όλοι οι συμμετέχοντες της έρευνας την ίδια χρονική περίοδο και συμμετέχουν είτε ανά ομάδες είτε ατομικά. Η διάρκεια της έρευνας ποικίλει. Δηλαδή, η έρευνα διαρκεί είτε μια ημέρα είτε περισσότερες από μια ημέρες. Η διάρκεια της έρευνας καθορίζεται, ανάλογα με την έκταση της έρευνας, με τον αριθμό των ατόμων της έρευνας, τη διαθεσιμότητα των ατόμων για τη συμμετοχή στην έρευνα, τη μέθοδο της έρευνας, καθώς και τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνται στην έρευνα. Περαιτέρω, η έρευνα περιλαμβάνει την ανάλυση των δεδομένων, με σκοπό την κατανόηση των δοσμένων απαντήσεων των ζητουμένων της έρευνας, με αποτέλεσμα να εξαχθούν τα αντίστοιχα συμπεράσματα. Ωστόσο, υπάρχει το ενδεχόμενο να υπάρξουν περιορισμοί, κατά τη διαδικασία της έρευνας. Με άλλα λόγια, ενδέχεται να υπάρξουν εμπόδια, προκειμένου να αποθαρρυνθούν ή / και να επιβραδυνθούν η ομαλή διαδικασία και η διεργασία της εκάστοτε έρευνας.

6.1: Σκοπός της έρευνας

Η έρευνα αυτή έχει ως απώτερο σκοπό να διερευνήσει την υπάρχουσα κατάσταση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου, με βάση την τελευταία τροποποίηση του ΟΕΥ του Δήμου αυτού, το 2017. Πιο συγκεκριμένα, διερευνάται η απόδοση των ΟΕΥ στο Δήμο Χαλανδρίου. Δηλαδή διερευνώνται οι θετικές, αλλά και οι αρνητικές συνέπειες τις οποίες επέφερε η τελευταία τροποποίηση του ΟΕΥ. Οι συνέπειες αυτές δεν αφορούν μόνο τον τρόπο διατύπωσης του ΟΕΥ, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν και είναι οργανωμένες όλες οι υπηρεσίες του Δήμου Χαλανδρίου.

Επίσης, πέραν από τα αποτελέσματα του ΟΕΥ στο Δήμο Χαλανδρίου, επιδιώκεται η διερεύνηση των πιθανών μελλοντικών προθέσεων για μια νέα τροποποίηση του ΟΕΥ, με αποτέλεσμα εκείνος να συμβαδίζει με τα πιο πρόσφατα δεδομένα και με τις τελευταίες εξελίξεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο εξωτερικό περιβάλλον των υπηρεσιών του Δήμου.

6.2: Έννοιες και λειτουργικοί ορισμοί

Στο σημείο αυτό, θα ήταν πρόπον να αποδοθούν ορισμένες έννοιες, αναφορικά με το περιεχόμενο της έρευνας.

Δήμος: Αποτελεί τη διοικητική περιφέρεια της κρατικής διοίκησης²⁸⁴. Με άλλα λόγια, ο Δήμος αφορά ένα κομμάτι του Κράτους. Επίσης θα πρέπει να υπενθυμιστεί, ότι κάθε Δήμος στην Ελλάδα αποτελεί πρωτοβάθμιος Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας: Όπως αναλύθηκε πιο πάνω, οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι συνταγμένοι σε κείμενο, από τα όργανα των πρωτοβάθμιων και των δευτεροβάθμιων ΟΤΑ, τα οποία είναι γνώστες της σύνταξης των ΟΕΥ. Προκειμένου να υπάρξει ΟΕΥ, θα πρέπει να ακολουθηθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία.

²⁸⁴ Λεξικό ορθογραφικό-ετυμολογικό-ερμηνευτικό (2008), 1^η έκδ., Εκδ. Έννοια, Αθήνα.

Τροποποίηση: Καλείται η διενέργεια ελαφρών αλλαγών, οι μεταβολές, και μπορεί να έχει επίσης την έννοια των μεταρρυθμίσεων²⁸⁵.

Οργάνωση: Νοείται η τακτοποίηση των μερών τα οποία απαρτίζουν ένα σύνολο, αλλά και η προετοιμασία²⁸⁶. Με την οργάνωση, επιδιώκεται η καλύτερη συγκρότηση των συνόλων, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του συνόλου αυτού. Δηλαδή, η οργάνωση στοχεύει στην ποιοτικότερη διάρθρωση ενός ορισμένου συνόλου.

Λειτουργία: Αναφορικά με την έννοια της λειτουργίας, έχουν διατυπωθεί αρκετές έννοιες, οι οποίες διαφέρουν ως προς τη σημασία της απόδοσης της λέξης αυτής. Μια σημασία η οποία σχετίζεται με την παρούσα έρευνα, αποτελεί το σύνολο των δραστηριοτήτων, ενεργειών ή διαδικασιών, οι οποίες ενώ είναι ενταγμένες σε ένα θεσμικό πλαίσιο, είναι δυνατόν να παράγουν κάποιο έργο και εκπληρώνουν το σκοπό για τον οποίο πραγματοποιούνται αυτές²⁸⁷. Έτσι, ενώ με όλες αυτές τις δραστηριότητες, τις ενέργειες και τις διαδικασίες, μπορεί να υπάρξει κάποιο αποτέλεσμα, αυτό σημαίνει ότι μια υπηρεσία λειτουργεί.

6.3: Μέθοδος έρευνας

Η μέθοδος η οποία ακολουθήθηκε στην έρευνα είναι η ποιοτική έρευνα.

Μέσω της ποιοτικής έρευνας, ο ερευνητής διαθέτει το προνόμιο να διεξαγάγει ποικίλα είδη ερευνών, όπως η παρατήρηση, η συνέντευξη, οι ομάδες εστίασης, η μελέτη περίπτωσης και η προφορική ιστορία²⁸⁸. Με αυτόν τον τρόπο, ο ερευνητής διαθέτει την ευελιξία για την επιλογή των κατάλληλων εργαλείων της έρευνας την οποία διεξάγει, προκειμένου όχι μόνο να υπάρξουν τα επιθυμητά αποτελέσματα σε ερευνητικό επίπεδο, αλλά και να υπάρξει καλύτερη κατανόηση από μεριάς του

²⁸⁵ Του ιδίου, ό.π.

²⁸⁶ Του ιδίου, ό.π.

²⁸⁷ Πύλη για την ελληνική γλώσσα (χ.χ.). Πύλη για την ελληνική γλώσσα, https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1+&dq= [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

²⁸⁸ CE.A.R.S. (2022). Ποιοτική Έρευνα VS Ποσοτική Έρευνα. CE.A.R.S., 15. Δεκέμβριος. <https://cears.edu.gr/posotiki-vs-poiotiki/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

ερευνητή, αναφορικά με την υπάρχουσα κατάσταση στην υπηρεσία στην οποία διεξάγεται η έρευνα.

6.4: Εργαλεία έρευνας

Η μορφή η οποία επιλέχθηκε, προκειμένου για τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας, είναι η δομημένη προφορική συνέντευξη και έτσι, πραγματοποιήθηκε μια προφορική συνέντευξη.

Με τη συνέντευξη, επιτυγχάνεται η καλύτερη κατανόηση του αντικειμένου της έρευνας, καθώς οι ερωτώμενοι, ήτοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα και εν προκειμένω, στη συνέντευξη, προσδίδουν μια σαφέστερη, αναλυτικότερη και πληρέστερη περιγραφή για τα ζητούμενα της έρευνας, με αποτέλεσμα οι χρήστες της έρευνας να αξιοποιήσουν τα δεδομένα ευκολότερα και καλύτερα.

Επιπλέον, η συνέντευξη ενδεχομένως αποτελεί τη βασικότερη μέθοδο της ποιοτικής έρευνας, καθώς δημιουργείται μια σχέση μεταξύ του συνεντευκτή και του συνεντευζομένου και επομένως ο ερευνητής, ήτοι ο συνεντευκτής, θα πρέπει να είναι αρκετά καλά προετοιμασμένος, καθώς μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, αναμένεται να δεχθεί πληθώρα πληροφοριών²⁸⁹.

6.5: Συμμετέχουσα στην έρευνα

Όπως αναλύθηκε πιο πάνω, η έρευνα διεξήχθη μέσω της προφορικής συνέντευξης.

Στην παρούσα έρευνα, συμμετείχε μόνο ένα άτομο στη συνέντευξη. Οπότε, υπήρξε ένα άτομο το οποίο έλαβε συμμετοχή στην έρευνα για τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας και επομένως, τα δεδομένα για την έρευνα αντλήθηκαν από ένα άτομο.

Το άτομο το οποίο συμμετείχε στη συνέντευξη είναι ένα ανώτατο διοικητικό όργανο του Δήμου Χαλανδρίου και είναι η κυρία Αγγελική Βλάχου, η οποία είναι επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα του σχεδιασμού του ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου

²⁸⁹ Του ιδίου, *ό.π.*

και αυτός ήταν ο λόγος, για τον οποίο επιλέχθηκε για τη συμμετοχή της στην έρευνα και κατ' επέκτασιν, στη συνέντευξη.

6.6: Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Όπως αναλύθηκε πιο πάνω, η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της προφορικής συνέντευξης, η οποία ήταν δομημένη. Η συνέντευξη περιείχε ένα συγκεκριμένο αριθμό ερωτήσεων, προκειμένου όχι μόνο να πραγματοποιηθεί η έρευνα, αλλά και να καταστεί σαφέστερη και πληρέστερη η κατάσταση η οποία επικρατεί στις δομές του Δήμου Χαλανδρίου, μέσω της τελευταίας τροποποίησης του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του εν λόγω Δήμου.

Οι ερωτήσεις απαντώνται αποκλειστικά από τη συμμετέχουσα της παρούσης έρευνας. Επομένως, δεν υπάρχουν περισσότερα από ένα άτομα τα οποία λαμβάνουν μέρος στην έρευνα και συνεπώς, τα άτομα αυτά δεν έχουν ερωτηθεί για την υπάρχουσα κατάσταση των υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου από τον τελευταίο ΟΕΥ.

Αξίζει να επισημανθεί, ότι οι ερωτήσεις έχουν ετοιμαστεί από την ερευνήτρια, πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης. Επομένως καθίσταται αντιληπτό, ότι δεν επρόκειτο για ελεύθερο διάλογο ή για περιγραφή του ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου από τη συμμετέχουσα στην έρευνα, χωρίς την ύπαρξη ερωτήσεων, αλλά πρόκειται για ερωτήσεις, οι οποίες ήταν συγκεκριμένες και σχετικές με το αντικείμενο της έρευνας και στις οποίες η συμμετέχουσα στην έρευνα καλούταν να απαντήσει.

6.7: Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της προφορικής συνέντευξης, η οποία ηχογραφήθηκε μέσω κινητού τηλεφώνου.

Η ηχογράφηση της συνέντευξης πραγματοποιήθηκε, προκειμένου να αναλυθούν οι πληροφορίες, αναφορικά με την έρευνα και να καταγραφούν οι πληροφορίες οι οποίες έχουν ληφθεί στην παρούσα εργασία, με σκοπό τη διασαφήνιση της υπάρχουσας κατάστασης των δομών του Δήμου Χαλανδρίου, καθώς και των συνεπειών οι οποίες επήλθαν από την τελευταία τροποποίηση του ΟΕΥ του Δήμου,

αφενός ως προς το οργανωσιακό επίπεδο των υπηρεσιών του Δήμου, αφετέρου ως προς το επίπεδο λειτουργίας τους.

6.8: Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η συνέντευξη έλαβε χώρα στο Γραφείο της συμμετέχουσας της έρευνας και διήρκεσε μια μέρα. Με άλλα λόγια, τα δεδομένα δεν έχουν συλλεχθεί για περισσότερες ημέρες.

Περαιτέρω, η συνέντευξη είχε διάρκεια 15 λεπτών και 20 δευτερολέπτων και αφορούσαν ερωτήσεις, αναφορικά με το ρόλο των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω.

Αξίζει να προστεθεί, ότι προτού διεξαχθεί η συνέντευξη και κατ' επέκτασιν, η έρευνα, προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ της ερευνήτριας και της συμμετέχουσας στην έρευνα. Η τηλεφωνική επικοινωνία κατέστη απαραίτητη, προκειμένου να είναι η συμμετέχουσα ενήμερη όχι μόνο για τη συμμετοχή της στην έρευνα τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο την οποία επρόκειτο να διεξαχθεί η έρευνα, αλλά και για τη μετέπειτα προετοιμασία της για την εν λόγω έρευνα, πριν από το στάδιο της συνέντευξης.

6.9: Περιορισμοί στην έρευνα

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, επειδή υπήρχε μόνο ένα όργανο το οποίο ήταν αρμόδιο για το σχεδιασμό των ΟΕΥ στο Δήμο Χαλανδρίου, δεν υπήρξε η δυνατότητα να λάβουν συμμετοχή στην εν λόγω έρευνα άλλα άτομα. Επομένως, δεδομένου ότι στην έρευνα συμμετείχε μόνο ένα όργανο, υπάρχει το ενδεχόμενο να μην υπάρξει μια πληρέστερη «εικόνα» για το αντικείμενο της έρευνας, διότι όσο περισσότερα άτομα διαθέτουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στην έρευνα, τόσο πιο κατανοητό θα γίνει το αντικείμενο της έρευνας, καθώς θα υπάρξουν περισσότερες τοποθετήσεις, αναφορικά με τα ζητούμενα της έρευνας.

Περαιτέρω, η έρευνα πραγματοποιήθηκε από ορισμένες ερωτήσεις. Στην έρευνα, τέθηκαν συγκεκριμένα ερωτήματα, αναφορικά με το αντικείμενο της έρευνας, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των δοσμένων απαντήσεων, όπως επίσης και την

κάλυψη όλων των ζητούμενων της έρευνας. Με αυτόν τον τρόπο, η συμμετέχουσα στην έρευνα είχε τη δυνατότητα να απαντήσει μόνο σε συγκεκριμένα ερωτήματα, τα οποία είχαν ήδη προετοιμαστεί από την ερευνήτρια.

6.10: Περιεχόμενο της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω συνέντευξης, η οποία περιείχε ορισμένες ερωτήσεις απευθυνόμενες προς τη συμμετέχουσα της έρευνας.

Σε αυτή τη συνέντευξη, έχουν διατυπωθεί 7 ερωτήσεις. Πιο συγκεκριμένα:

Η πρώτη ερώτηση αφορά στην πορεία την οποία ακολούθησε ο ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου, από την πρώτη τροποποίηση η οποία πραγματοποιήθηκε το 2014 έως την τελευταία του τροποποίηση το 2017. Με αυτόν τον τρόπο, διαπιστώνονται οι αλλαγές οι οποίες έχουν επέλθει μεταξύ αυτού του διαστήματος, σε επίπεδο μορφής του τελευταίου ΟΕΥ, με την τελευταία τροποποίησή του.

Η δεύτερη ερώτηση πραγματεύεται το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο διήρκεσε η τελευταία τροποποίηση του ΟΕΥ του Δήμου.

Η ερώτηση 3 αφορά στα τυχόν εμπόδια τα οποία έχουν συναντηθεί, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας. Δηλαδή, διερευνάται, αν έχουν υπάρξει περιπτώσεις, λόγω των οποίων ο σχεδιασμός του ΟΕΥ του Δήμου υπέστη δύσκολες συνθήκες.

Η 4^η ερώτηση αφορά σε μια συγκριτική ανάλυση, σχετικά με τη χρονολογία τροποποίησης του τελευταίου ΟΕΥ, δηλαδή το 2017, και τη σημερινή εποχή. Πιο συγκεκριμένα, διερευνάται ποιοι είναι οι τομείς, οι οποίοι έχουν υποστεί τη μεγαλύτερη πρόοδο στο Δήμο Χαλανδρίου, πραγματοποιώντας μια σύγκριση ανάμεσα στην κατάσταση των τομέων τη χρονολογία της τελευταίας τροποποίησης του ΟΕΥ και στην υπάρχουσα κατάσταση 7 χρόνια, ύστερα από την τελευταία τροποποίηση.

Το 5^ο ερώτημα αποτελεί την αντίθετη περίπτωση του 4^{ου} ερωτήματος. Ειδικότερα, ερωτάται ποιοι άλλοι τομείς στο Δήμο Χαλανδρίου θα πρέπει να υποστούν τις απαραίτητες βελτιώσεις, λαμβάνοντας υπόψιν τις τελευταίες εξελίξεις του εξωτερικού περιβάλλοντος των υπηρεσιών του Δήμου, προκειμένου να υπάρξει

καλύτερη ανταπόκριση εκ μέρους των υπηρεσιών του Δήμου, στις ανάγκες και στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας.

Η ερώτηση 6 σχετίζεται με το οργανωτικό επίπεδο στις υπηρεσίες του Δήμου. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνονται οι συνέπειες οι οποίες επήλθαν στη διάρθρωση των υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου, λόγω της τελευταίας τροποποίησης του ΟΕΥ του Δήμου.

Η έρευνα ολοκληρώνεται με την 7^η ερώτηση. Η ερώτηση αυτή αναφέρεται στην εκτιμώμενη χρονική περίοδο διεκπεραίωσης της τροποποίησης του νέου Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Χαλανδρίου. Με άλλα λόγια, η ερώτηση αυτή καθιστά κατανοητή την εκ νέου τροποποίηση του ΟΕΥ στο Δήμο Χαλανδρίου και τίθεται το ερώτημα πότε πρόκειται να ολοκληρωθούν οι διεργασίες τροποποίησης του νέου ΟΕΥ.

6.11: Αποτελέσματα έρευνας

Η έρευνα, με την πραγματοποίησή της και την ολοκλήρωσή της, έχει παραγάγει τα αντίστοιχα αποτελέσματα.

Αναφορικά με την πρώτη ερώτηση, απαντήθηκε ότι κατά το διάστημα μεταξύ του 2014 και του 2017, έχουν πραγματοποιηθεί 2 βασικές τροποποιήσεις. Η πρώτη τροποποίηση αφορούσε το περιουσιακό κομμάτι του Δήμου. Δηλαδή, θα έπρεπε να καταγραφόταν η περιουσία του Δήμου. Η δεύτερη τροποποίηση σχετιζόταν με τη δημιουργία Οργανικών Θέσεων για τους υπαλλήλους καθαριότητας.

Στη δεύτερη ερώτηση, αναλύθηκαν η διαδικασία με την οποία συντάσσεται και εγκρίνεται ο ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου και το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο ο ΟΕΥ υφίσταται τροποποίηση, λαμβάνει χώρα μερικούς μήνες. Επίσης, επισημάνθηκαν η πρόθεση και διαδικασία για νέα τροποποίηση του ΟΕΥ του Δήμου.

Η απάντηση της 3^{ης} ερώτησης ήταν, ότι το Συμβούλιο κατά την ψήφιση του ΟΕΥ, καθώς και οι υπάλληλοι αποτελούν τους κύριους παράγοντες, για τους οποίους η διαδικασία της τελευταίας τροποποίησης του ΟΕΥ παρουσίασε δυσλειτουργίες.

Στην ερώτηση 4, διαπιστώθηκε, ότι έχουν υπάρξει διάφορες υπηρεσίες (όπως η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου), οι οποίες ήταν αυτοτελείς μονάδες, δηλαδή μονάδες οι

οποίες ήταν υπαγόμενες στον Δήμαρχο. Παρόλα αυτά, αναφέρθηκαν ορισμένοι τομείς, οι οποίοι χρήζουν βελτιώσεων, λόγω των τελευταίων εξελίξεων του εξωτερικού περιβάλλοντος (όπως η εξέλιξη της τεχνολογίας). Δηλαδή, αναφέρθηκε σε ποια σημεία θα πρέπει να υπάρξουν οι απαιτούμενες ενέργειες, προκειμένου οι υπηρεσίες του Δήμου να συμβαδίζουν με τις τελευταίες αυτές εξελίξεις.

Στην 5^η ερώτηση, η οποία αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης, απαντήθηκε, ότι παρόλο που ένας Οργανισμός εμφανίζει στοιχεία αποδοτικότητας, δεν είναι δυνατόν να επιλυθεί εντελώς κάποιο συγκριμένο πρόβλημα και σημασία έχει το ποσοστό ανταπόκρισης του Δήμου σε κάθε πρόβλημα. Επίσης, αναφέρθηκε, ότι ο Οργανισμός αποτελεί μέσο, μέσω του οποίου ο Δήμος ασκεί τα καθήκοντά του, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των δημοτών. Τέλος, έχοντας λάβει υπόψιν τις συνθήκες του περιβάλλοντος, ερευνώνται και λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα για το αν ο Δήμος είναι ανθεκτικός στις νέες συνθήκες.

Στην 6^η ερώτηση απαντήθηκε, ότι σε επίπεδο οργάνωσης των υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου, υπάρχει επικάλυψη των αρμοδιοτήτων και ότι με την επερχόμενη νέα τροποποίηση του ΟΕΥ, αυτές οι δυσλειτουργίες θα ήταν πρόπον να επιλυθούν.

Στην έβδομη και τελευταία απάντηση της ερώτησης της έρευνας, επισημαίνεται, ότι η διαδικασία τροποποίησης του νέου ΟΕΥ του Δήμου αναμένεται να ολοκληρωθεί στο πρώτο εξάμηνο του 2025.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Προς επίρρωση όλων όσων έχουν αναλυθεί στην παρούσα Διπλωματική Εργασία, θα ήταν ωφέλιμο να αναφερθεί, ότι ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης αποτελεί θεσμό, ο οποίος είναι ανεξάρτητος από την κεντρική διοίκηση, δηλαδή από το Κράτος. Ο θεσμός αυτός διακρίνεται από το συγκεντρωτικό και το αποκεντρωτικό σύστημα, καθώς αυτά τα δύο συστήματα έχουν τη βάση τους στην κεντρική διοίκηση. Δηλαδή, τα όργανα τα οποία διοικούν στα δύο συστήματα σχετίζονται με την κεντρική διοίκηση.

Υπάρχει από την εποχή της Αρχαιότητας και διαθέτει αυτήν τη μορφή την οποία έχει σήμερα, μέσω των ποικίλων νομοθετικών ρυθμίσεων, καθώς και της συνταγματικής του κατοχύρωσης. Πρόσφατο παράδειγμα νομοθετικών ρυθμίσεων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί ο Ν. 3852/2010, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως μια σημαντική ρύθμιση, καθώς με αυτόν τον τρόπο, υπάρχουν σημαντικές αλλαγές όχι μόνο στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, αλλά και στους δευτεροβάθμιους, με την κατάργηση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Οι αλλαγές αυτές έχουν επηρεάσει τον τρόπο διάρθρωσης των ΟΤΑ, όπως επίσης και τη λειτουργία τους. Στο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος, το Σύνταγμα του 1844 ήταν το πρώτο Σύνταγμα, το οποίο αναγνώρισε το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και έκτοτε, έχουν υπάρξει βελτιώσεις ως προς την αναφορά του θεσμού αυτού στα Συντάγματα τα οποία ακολούθησαν.

Στην ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση, υπάρχουν ποικίλες ευκαιρίες, προκειμένου να βελτιωθεί εκείνη ποιοτικά, όπως η αξιοποίηση της ΤΠΕ ή η συμμετοχή σε χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ από την άλλη μεριά, υπάρχουν απειλές οι οποίες διακυβεύουν την ακεραιότητα της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως η εμφάνιση του φαινομένου “Scissors Effect”, το οποίο αφορά στη μείωση των εσόδων, με την παράλληλη αύξηση των δαπανών. Οι φορείς της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλουν να αξιοποιήσουν στο μέγιστο γεγονότα τα οποία συμβαίνουν στο εξωτερικό περιβάλλον. Οι φορείς αυτοί θα πρέπει αφενός να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες οι οποίες δημιουργούνται, αφετέρου να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τις προκλήσεις και τις απειλές οι οποίες προκύπτουν. Με την επίτευξη των δύο παραπάνω στοιχείων, επιτυγχάνονται υψηλότερα επίπεδα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Επίσης μελετήθηκε, ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με νομική προσωπικότητα, τα οποία ασκούν τις αρμοδιότητές τους, ανάλογα με την εδαφική τους έκταση και απαρτίζονται από τους ΟΤΑ Α' Βαθμού (τους Δήμους) και Β' Βαθμού (τις Περιφέρειες), οι οποίοι έχουν διαφορετική οργανωτική δομή μεταξύ τους. Δηλαδή, οι δομές των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού δεν συγκροτούνται από τα ίδια όργανα, παρόλο που τα όργανα αυτά δεν ορίζονται από το Κράτος και επομένως, οι ΟΤΑ των δύο βαθμών διοικούνται από δικά τους και μόνο όργανα.

Στη συνέχεια παρατηρήθηκε, ότι παρόλο που οι ΟΤΑ διαθέτουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, στοιχεία τα οποία τους ξεχωρίζουν από τη δράση της κεντρικής διοίκησης, υφίστανται από την τελευταία εποπτεία, η οποία στηρίζεται στη νομιμότητα, ενώ παράλληλα υπάρχουν ακόμη και αδύναμα σημεία, αναφορικά με τη διασφάλιση της διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειάς τους, όπως το φαινόμενο της πολυνομίας.

Οι αρμοδιότητες των οργάνων των Δήμων και των Περιφερειών διαφέρουν όχι μόνο από γεωγραφική άποψη, ήτοι λόγω της εδαφικής έκτασης άσκησης των καθηκόντων, αλλά και ως προς το αντικείμενό τους. Πιο συγκεκριμένα, μελετήθηκε ότι οι ΟΤΑ Α' Βαθμού ασκούν τις αρμοδιότητές τους, βάσει του Ν. 3463/2006 και μετέπειτα, του Ν. 3852/2010, ενώ οι δραστηριότητες των δευτεροβάθμιων ΟΤΑ στηρίζονται κατά κύριο λόγο, στο άρθρο 186 του Ν. 3852/2010. Οι αρμοδιότητες με τις οποίες είναι επιφορτισμένοι οι ΟΤΑ αφορούν επίσης ορισμένους τομείς και οι τομείς αυτοί έχουν ξεχωριστές αρμοδιότητες, ανάλογα με το βαθμό του ΟΤΑ.

Έπειτα διαπιστώθηκε, ότι οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας αποτελούν ένα κείμενο για μια πρότυπη οργάνωση και λειτουργία των Δήμων και των Περιφερειών και δεν αρκεί απλώς η σύνταξη, αλλά και θα πρέπει να υπάρξει έρεισμα στη νομιμότητα. Αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο, ο πρώτος Νόμος ο οποίος θεσπίστηκε για τους ΟΕΥ ήταν ο Ν. 1188/1981, ο οποίος αφορούσε το προσωπικό των ΟΤΑ, ενώ ο πιο πρόσφατος είναι ο Ν. 5056/2023. Στην εργασία, αναλύθηκε το περιεχόμενο των ΟΕΥ, το οποίο αφορά κυρίως την οργάνωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και το οποίο ρυθμίζεται στο Ν. 5003/2022, μέσω του άρθρου 45 § 1. Οι συμμετέχοντες στην κατάρτιση των ΟΕΥ αποτελούν συλλογικά όργανα, τα οποία δεν είναι μόνο αρμόδια για την κατάρτισή τους, αλλά και για την ψήφισή τους.

Αναφορικά με τη διαδικασία της ψήφισης των νέων ΟΕΥ, έχουν καταγραφεί επτά βήματα. Παρατηρήθηκε, ότι για την έγκριση των ΟΕΥ, αρμόδιος είναι ο Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης και με την έγκρισή τους, η εγκεκριμένη απόφαση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Τέλος για την περίπτωση της τροποποίησης, ακολουθείται η ίδια διαδικασία με τη σύνταξη των ΟΕΥ. Παρόλα αυτά, η τροποποίηση ενός ΟΕΥ δεν είναι πάντα επιτρεπτή, καθώς τροποποίηση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί 6 μήνες, πριν τη λήξη της διάρκειας της θητείας των οργάνων της αντίστοιχης Περιφέρειας. Επίσης περιεγράφηκε, ότι οι τροποποιήσεις του ΟΕΥ διακρίνονται σε μερικές και συνολικές.

Εν συνεχεία, διαπιστώθηκε ότι παρά τα οφέλη τα οποία προσφέρουν οι ΟΕΥ στους πρωτοβάθμιους και τους δευτεροβάθμιους ΟΤΑ, όπως οι καλύτερες συνθήκες εργασίας ή η επακριβής κατανομή των αρμοδιοτήτων, υπάρχουν κίνδυνοι οι οποίοι ελλοχεύουν, όπως για παράδειγμα, η απόλυση των εργαζομένων, λόγω των μεταβολών των υπηρεσιών των ΟΤΑ. Δηλαδή, ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζουν οι ΟΕΥ στους ΟΤΑ είναι καθοριστικός για την εύρυθμη λειτουργία των τελευταίων, ενώ σημαντικό στοιχείο αποτελεί η σαφής, λεπτομερής και τακτική σύνταξη των ΟΕΥ, προκειμένου να καταστούν οι τελευταίοι αποτελεσματικοί, σε μια χρονική περίοδο, η οποία βρίθεται από διαρκείς και ριζικές μεταβολές και σε μια κοινωνία, η οποία έχει επηρεαστεί και εξακολουθεί να επηρεάζεται από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης.

Περαιτέρω στην εργασία, διερευνήθηκε ο Δήμος Χαλανδρίου ως προς την ιστορική του εξέλιξη ως Δήμος και διαπιστώθηκε, ότι το Χαλάνδρι υπήρχε ακόμη και κατά την περίοδο της Αρχαίας Ελλάδας, αλλά με την ονομασία «Φλύα». Επιπλέον, διερευνήθηκε ο Δήμος ως προς την οργανωτική του δομή και το περιεχόμενο του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του, του οποίου η τελευταία τροποποίηση πραγματοποιήθηκε το 2017.

Αναφορικά με τον ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου και για την ενίσχυση της αποδοτικότητας του ΟΕΥ, ο Δήμος Χαλανδρίου συνεργάζεται με την Περιφέρεια Αττικής για αναπτυξιακά προγράμματα τα οποία αφορούν το Δήμο. Μελετήθηκε, ότι τα αναπτυξιακά προγράμματα για το Δήμο Χαλανδρίου τα οποία έχουν αναφερθεί στην εργασία, έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027» και τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτούνται από διάφορα ταμεία της Ε.Ε. Στην παρούσα μελέτη, αναφέρθηκαν τρία προγράμματα, τα οποία εντάχθηκαν στο ως άνω Πρόγραμμα το

2023. Ένα από αυτά τα προγράμματα τα οποία αναλύθηκαν αποτελεί η ένταξη της Πράξης για τη συνέχεια λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας με παράτημα για τα Ρομά άτομα, Πράξη η οποία αποσκοπεί στην ομαλή ένταξη των Ρομά στο Χαλάνδρι, με διάφορες υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται σε αυτά τα άτομα.

Τέλος μέσω της ποιοτικής έρευνας, εξάγεται το συμπέρασμα, ότι παρά τις απόπειρες για την καλύτερη οργάνωση των υπηρεσιών του Δήμου, όπως η πρόσληψη των υπαλλήλων καθαριότητας, σε ορισμένους τομείς υπάρχουν κενά, τα οποία αναμένεται να διορθώσει η τροποποίηση του νέου Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας, όπως λόγου χάριν η επικάλυψη των αρμοδιοτήτων.

Οι βελτιώσεις οι οποίες προτείνονται αφορούν στη διαδικασία σύνταξης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας. Πιο συγκεκριμένα:

α) Οι διαδικασίες μέχρι την έγκριση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας θα ήταν ωφέλιμο να είναι λιγότερο χρονοβόρες. Με αυτόν τον τρόπο, οι ΟΕΥ οι οποίοι συντάσσονται πρόκειται να είναι πιο επίκαιροι, καθώς όσο συντομότερη είναι η διαδικασία της σύνταξης των ΟΕΥ, τόσο πιο πιθανή είναι η καλύτερη ανταπόκριση των τελευταίων στις τελευταίες εξελίξεις, οι οποίες ενδέχεται να μην έχουν υποστεί μεταβολές και οι οποίες είναι πιο πρόσφατες.

β) Θα πρέπει να υπάρξει αυστηρότερος και συνάμα, συστηματικός έλεγχος ως προς τα επίπεδα εφαρμογής των ΟΕΥ και ο έλεγχος αυτός δεν αφορά μόνο τους Δήμους, αλλά και τις Περιφέρειες. Με τον αυστηρότερο έλεγχο, ο οποίος πρέπει να ασκείται από ένα όργανο αρμόδιο για αυτόν το σκοπό, χωρίς όμως να είναι εξαρτημένο από την κρατική εξουσία, είναι πιθανότερο να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα, αναφορικά με την αποδοτικότητα των εκάστοτε ΟΕΥ, να εμφανίζονται λιγότερα εμπόδια στην οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια των ΟΤΑ και να ελαχιστοποιηθούν φαινόμενα τα οποία πλήττουν τους τελευταίους.

γ) Οι πολίτες θα ήταν ωφέλιμο να έχουν ενεργότερη συμμετοχή στη διαμόρφωση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας. Έτσι, δεν ενισχύονται μόνο οι δημοκρατικές αρχές, αλλά και η εμπιστοσύνη των πολιτών στις υπηρεσίες των ΟΤΑ. Παράλληλα μέσω της ενεργότερης συμμετοχής, οι πολίτες αποκομίζουν περισσότερες γνώσεις, αναφορικά με τους ΟΕΥ, καθώς και με τη διαδικασία σύνταξης και ψήφισής τους.

Ο Δήμος Χαλανδρίου επίσης, θα πρέπει να προχωρήσει σε ορισμένες βελτιώσεις, αναφορικά με το περιεχόμενο του ΟΕΥ του. Πιο συγκεκριμένα:

α) Το 11^ο Κεφάλαιο (το οποίο αφορά τα απορρίμματα και την ανακύκλωση) και το 12^ο Κεφάλαιο (το οποίο αναφέρεται στο περιβάλλον) του περιεχομένου του τελευταίου ΟΕΥ θα ήταν πρέπει να συγχωνευτούν, καθώς τα απορρίμματα και η ανακύκλωση αποτελούν μέρος της περιβαλλοντικής πολιτικής. Η συγχώνευση αυτή έχει ως επακόλουθο ακόμη και τη συγχώνευση των αντίστοιχων Διευθύνσεων.

β) Το 14^ο Κεφάλαιο (το οποίο περιέχει τους τομείς της παιδείας, του αθλητισμού και της νέας γενιάς) και το 16^ο Κεφάλαιο (το οποίο περιγράφει την προσχολική αγωγή) επίσης θα πρέπει να συγχωνευτούν, με την προσχολική αγωγή να αποτελεί μέρος της παιδείας, καθώς η προσχολική αγωγή είναι το προκαταρκτικό στάδιο της μετέπειτα σχολικής εκπαίδευσης. Επομένως, οι Διευθύνσεις οι οποίες ασχολούνται με τους ως άνω τομείς, θα πρέπει να συγχωνευτούν, προκειμένου να έχουν κοινούς στόχους, αναφορικά κατά κύριο λόγο με την πνευματική και την ακαδημαϊκή εξέλιξη του ατόμου.

γ) Κρίνεται απαραίτητο να συνταχθεί νεότερη τροποποίηση του ΟΕΥ, ενσωματώνοντας νέα στοιχεία, τα οποία συμβαδίζουν με τα τελευταία δεδομένα και ανταποκρίνονται σε αυτά. Η ενσωμάτωση αυτή των νέων στοιχείων στο νέο ΟΕΥ του Δήμου Χαλανδρίου τον καθιστούν πιο εκσυγχρονισμένο. Ωστόσο, δεν απαιτείται μόνο η ενσωμάτωση των νέων στοιχείων, αλλά και η παράλληλη εφαρμογή των εν λόγω στοιχείων.

δ) Θα πρέπει να παρέχονται κίνητρα στους κατοίκους του Δήμου Χαλανδρίου να έχουν ενεργότερο ρόλο στη σύνταξη του ΟΕΥ. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύονται οι δημοκρατικές αρχές στο Δήμο Χαλανδρίου, όπως επίσης και βελτιώνεται η σχέση των οργάνων του Δήμου Χαλανδρίου με τους κατοίκους του. Με την αμοιβαία σχέση, καθίσταται εφικτή η επιτυχία στην υλοποίηση του ΟΕΥ.

ε) Ο Δήμος Χαλανδρίου θα ήταν αναγκαίο να συνεργάζεται στενότερα με την Περιφέρεια Αττικής, αναφορικά με τα αναπτυξιακά προγράμματα. Με αυτόν τον τρόπο, δεν επιτυγχάνεται μόνο η ενίσχυση των σχέσεων αυτών, αλλά και η αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων του Δήμου Χαλανδρίου, ως αποτέλεσμα των βελτιωμένων παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η περαιτέρω έρευνα είναι ουσιώδης για την αναθεώρηση των υπάρχουσών καταστάσεων, εν προκειμένω στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον ελλαδικό χώρο.

Με το πέρασμα των χρόνων, πραγματοποιείται σωρεία εξελίξεων, οι οποίες επηρεάζουν τακτικά τη δομή των ΟΤΑ, όπως οι τροποποιήσεις στις νομοθεσίες. Γι' αυτόν το λόγο, λόγω των συχνών και πολλαπλών εξελίξεων, οι ερευνητές θα ήταν ωφέλιμο, δια μέσου της έρευνας, να επικαιροποιήσουν τις γνώσεις τους, αναφορικά με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και πιο συγκεκριμένα, με τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας και το ρόλο τον οποίο διαδραματίζουν στους ΟΤΑ. Η αναθεώρηση του περιεχομένου των μελετών, αναφορικά με τους ΟΕΥ στους ΟΤΑ, δίνει το έναυσμα στους αναγνώστες των μελετών αυτών να διαπιστώσουν τις νέες μεταβολές οι οποίες έχουν επέλθει από τις τελευταίες εξελίξεις, αλλά και να διευρύνουν τις γνώσεις τους αναφορικά με τους ΟΕΥ και τους ΟΤΑ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I: Ελληνόγλωσση

Αθανασόπουλος Κ. Γε., Περιφερειακή διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, 1^η έκδ., Τόμ. Β', Ιδιωτική Έκδοση, Αθήνα, 2008.

Αλεξοπούλου Ν., Η αναπτυξιακή πορεία των Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού από το Σχέδιο Καποδίστρια (Ν. 2539/1997) στο αύριο των Μητροπολιτικών Δήμων, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη, 2008 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1452/361_000253.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Αποστολάκης Ι., Λουκής Ε. & Χάλαρης Ι., Ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2008.

Βασιλείου Α., Τα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων και η προστασία τους, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα, 2020 (Διαθέσιμη σε: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/54598/22035.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Βενετσανοπούλου Μ., Κακοδιοίκηση και διαφθορά στη Δημόσια Διοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014.

Βερεντζιώτη Α., Τυπική Δομή και Οργάνωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού – Συγκριτική Μελέτη Περιπτώσεων, Τελική Εργασία, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα, 2007 (Διαθέσιμη σε: https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T1/028/10061.pdf, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Γεννάδιος Γ., Διοικητική Εποπτεία Ο.Τ.Α.: Έλεγχος νομιμότητας πράξεων και πειθαρχικός έλεγχος αιρετών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα, 2020 (Διαθέσιμη σε: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/53615/21405.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Γιαννόπουλος Χ., Έξυπνες Πόλεις: Διερεύνηση Λύσεων για τη Μετατροπή μιας Πόλης σε Έξυπνο και Βιώσιμο Τόπο Διαβίωσης, Μεταπτυχιακή Εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο / Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2018 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/46911/%ce%a7%cf%81.%20%ce%93%ce%b9%ce%b1%ce%bd%ce%bd%cf%8c%cf%80%ce%bf%cf%85%ce%bb%ce%bf%cf%82%20-%20%ce%9c%ce%b5%cf%84%ce%b1%cf%80%cf%84%cf%85%cf%87%ce%b9%ce%b1%ce%ba%ce%ae%20%ce%95%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1%20Athens%20MBA%20-%20%ce%88%ce%be%cf%85%cf%80%ce%bd%ce%b5%cf%82%20%ce%a0%cf%8c%ce%bb%ce%b5%ce%b9%cf%82%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Γκοτσόπουλος Β., Ο θεσμός της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Μεταπολίτευσης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2023 (Διαθέσιμη σε: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7760/%ce%93%ce%9a%ce%9f%ce%a4%ce%a3%ce%9f%ce%a0%ce%9f%ce%a5%ce%9b%ce%9f%ce%a3%20%ce%92%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%9b%ce%95%ce%99%ce%9f%ce%a3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Γλυμής Δ., Η διοικητική εξέλιξη στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2013 (Διαθέσιμη σε: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/1396326/file.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Δαφνά Α., Άσκηση διοικητικής εποπτείας στην τοπική αυτοδιοίκηση. Από τον Ελεγκτή Νομιμότητας στον Επόπτη Ο.Τ.Α., Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2022 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/3567/Dafna_1849.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Ελευθεριάδη Δ., Αίτια και επιπτώσεις του φαινομένου της διαφθοράς και η επιρροή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στον περιορισμό του. Μελέτη ειδικής περίπτωσης Γ' και Δ' Διευθύνσεων e-ΕΦΚΑ Ανατολικής Αττικής, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αιγάλεω, 2022 (Διαθέσιμη σε:

https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/3399/ED_19010.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Θεοδώρου Θ., Η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση, 1^η έκδ., Τόμ. Γ', Εκδ. Αφοί Τολίδη, Αθήνα, 1995.

Καπέλλου Α., Βιώσιμη ανάπτυξη στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Η περίπτωση του Δήμου Α. Δημητρίου, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 2022 (Διαθέσιμη σε: https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/14786/Kapellou_bio2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Καπετανοπούλου Π., Εποπτεία και έλεγχος στις πράξεις και τα όργανα των φορέων της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Διπλωματική Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2016 (Διαθέσιμη σε: <https://ikee.lib.auth.gr/record/288805/files/GRI-2017-19082.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Καρακώστας Α., Η υποστελέχωση των υπηρεσιών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης Α' βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2023 (Διαθέσιμη σε: <https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/4643/%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A7%CE%A9%CE%A3%CE%97%20%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%9F%CE%A4%CE%91%20%CE%92%CE%91%CE%98%CE%9C%20%CE%9A%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A9%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Κασιμάτη Α., Σύστημα Επιλογής Προϊσταμένων Οργανικών Μονάδων και ο θεσμός της Αναπλήρωσης: Η πρόκληση της αξιοκρατίας στη Δημόσια Διοίκηση, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2021 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/744/%ce%9a%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%97_1913.pdf?sequence=4&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Κελαϊδή Ε., Έξυπνες Πόλεις, Ψηφιακές Συνεργασίες και Επιχειρηματικότητα, Διπλωματική Εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, 2020 (Διαθέσιμη σε:

https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/51797/diplomatiki_ekelaidi.pdf?sequence=2, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Κέφης Β., Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, 2^η έκδ., Εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2014.

Κλαρούμενου Σ., Οι δαπάνες των πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) ως αντικείμενο ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2017 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/20127/3/KlaroumenouStellaMsc2017.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Κλειώσης Χ., Η συνταγματική κατοχύρωση της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, 1^η έκδ., Ιδιωτική Έκδοση, Αθήναι, 1981.

Κοκκίδου Α., Διοικητική εποπτεία και δημοσιονομικός έλεγχος στους πρωτοβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008.

Κοντιάδης Ξ. & Δραμαλιώτη Ε., «Ποιες μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση μετά την κρίση;», Στο: Ξ. Κοντιάδης, Α. Αιμιλιανίδης & Χ. Ανθόπουλος, (επιμ.), «Η δημόσια διοίκηση μετά την κρίση», 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019.

Κοντιάδης Ξ., Ελλειμματική Δημοκρατία, 1^η έκδ., Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009.

Κτιστάκη Σ., Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, 2^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2020.

Της ιδίας, Εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009.

Κωστόπουλος Τ., Τοπική Δημοκρατία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2014.

Λαδιάς Χ., Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2014.

Μάντζαρη Δ., Αυτοδιοίκηση και αποκέντρωση στην Ελλάδα Θεσμικές Αλλαγές – Προοπτικές ανάπτυξης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα, 2021 (Διαθέσιμη σε: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/56475/23127.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Μανωλοπούλου Γ., Μπερελής Π.-Α. & Ματαίου Ε., Η διαχρονική εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, Πτυχιακή Εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα, 2015 (Διαθέσιμη σε: <http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4020/%CE%97%20%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A7%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9E%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9E%CE%97%20%CE%A4%CE%97%CE%A3%20%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%20%CE%91%CE%A5%CE%A4%CE%9F%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91..pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Α., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 3^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2016.

Μαυρίδη Μ. Χ., Η Κατανομή Δαπανών του Δήμου Αγίων Αναργύρων-Καματερού και ο βαθμός Ικανοποίησης των Πολιτών, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Κοζάνη, 2024 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4522/%ce%9c%ce%b1%cf%85%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b7%2c%20%ce%9c%ce%b1%cf%81%ce%af%ce%b1%20-%20%ce%a7%cf%81%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%af%ce%bd%ce%b1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Μιχαλόπουλος Ν., Η επιστήμη της δημόσιας διοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2016.

Μπαλαζή Β., Η ηγεσία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α΄ και Β΄ Βαθμού του Νομού Θεσσαλονίκης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2022 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/26914/1/BalaxiVasilikiMsc2022.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Μπάλα Ε., Ο προληπτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, 1^η έκδ., Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2009.

Μπαμπαλιούτας Α., Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, 3^η έκδ., Τόμ. Β', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021.

Του ιδίου, Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, 2^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2018.

Μπέσιλα-Βήκα Ε., Τοπική Αυτοδιοίκηση, 4^η έκδ., Τόμ. Β', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011.

Της ιδίας, Τοπική Αυτοδιοίκηση, 3^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010.

Νάσαινα Δ., Ο δημοσιονομικός έλεγχος στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2019 (Διαθέσιμη σε: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=45954&lang=el>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Ντάφου Α., Διοικητική αναδιάρθρωση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως μέρος της κρατικής οργάνωσης. Η περίπτωση του Δήμου Πειραιά, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη, 2015 (Διαθέσιμη σε: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2384/%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%91%CE%98%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%A6%CE%9F%CE%A5%20mapm13016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Ορκοπούλου Δ., Διάκριση των διοικητικών πράξεων των ΟΤΑ Α' βαθμού και ειδικά η παράλειψη ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους. Η εποπτεία των ΟΤΑ Α' βαθμού. Κριτική επισκόπηση και νομολογία, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 2023 (Διαθέσιμη σε: https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/15499/Orkopoulou_2139.pdf%20%282%29.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Παπαδόπουλος Α., Οργάνωση μικρών δήμων σε σχέση με τις ασκούμενες αρμοδιότητες και ρυθμίσεις του νόμου για τις υποχρεωτικές υπηρεσίες (Ο.Ε.Υ.), Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2024 (Διαθέσιμη σε:

https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7917/Papadopoulos_8085202201031.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Παπάζογλου-Μητροπούλου Α., «Συνήγορος του Πολίτη και Ατομικά Δικαιώματα», Στο: Ε. Μπέσιλα-Μακρίδη, Σ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Α. Ρομπόκου-Καραγιάννη & Α. Παπάζογλου-Μητροπούλου, (επιμ.), «Ο Έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση και ο Συνήγορος του Πολίτη», 1^η έκδ., Εκδ. Κέντρο Έρευνας & Διαχείρισης Θεμάτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Αποκέντρωσης (Κ.Ε.ΔΙ.Τ.Α.Α.) Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 2001.

Παπαναγιώτου Ε., Η Εκλογική Συμπεριφορά των Ψηφοφόρων του Νομού Κοζάνης στις Νομαρχιακές Εκλογές, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας / Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας, Κοζάνη, 2008 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13420/2/PapanagiwtouMsc2009.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Παπασημακοπούλου Θ., Οι επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στη στελέχωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης: προσλήψεις, αποχωρήσεις, διαμόρφωση Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2022 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6552/Papasimakopoulou_8085202001028.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Παπαχατζής Γ., Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου, 7^η έκδ., Τόμ. Α' και Β', Ιδιωτική Έκδοση, Αθήνα, 1991.

Παππάς Κ., Εσωτερικός έλεγχος Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2016 (Διαθέσιμη σε: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/19790/7/PappasKonstantinosGMsc2016.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Παρασκευούδη Ε., Διοικητική Οργάνωση των Δημοτικών και Κοινοτικών Υπηρεσιών – Θεσμικά Ζητήματα Στελέχωσης των Ο.Τ.Α. Το Παράδειγμα του Δήμου Λαρισαίων, Πτυχιακή Εργασία, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα, 2004 (Διαθέσιμη σε: http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/14826/SDO_DMTA_00376_Medium.pdf?sequence=1, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Πασχαλίδου Μ., Η οργανωσιακή κουλτούρα των ΟΤΑ β' βαθμού και τα ζητήματα διοίκησης που προκύπτουν λόγω αυτής. Η περίπτωση της Περιφερειακής Ενότητας Χ, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2023 (Διαθέσιμη σε:

https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7230/Paschalidou_8085202101046.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Πεντεφούντα Χ., Αρμοδιότητες και πράξεις των συλλογικών οργάνων στους Ο.Τ.Α. Β' Βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2019 (Διαθέσιμη σε:

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/22871/1/PentefountaChrissanthiMsc2019.pdf>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Πολυμένου Ν., Πρόγραμμα «Καλλικράτης»: Η αναδιάρθρωση των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2014 (Διαθέσιμη σε:

<https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2208/33-2014%20%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%A5%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A5%20%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%A4%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Πρίφτη Μ., Χτίζοντας έναν σύγχρονο Ο.Τ.Α. – Η περίπτωση του Δήμος Σπάτων-Αρτέμιδος, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2023 (Διαθέσιμη σε:

<https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/4342/%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%99%CE%91%20%CE%A0%CE%A1%CE%99%CE%A6%CE%A4%CE%97%2C%20%CE%94.%CE%94.%2C%20%CE%94.%CE%9C..pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Ράδος Α., Οι αλλαγές που επέφερε ο «Κλεισθένης Ι» στη συγκρότηση και λειτουργία των συλλογικών οργάνων των ΟΤΑ Α' Βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2021 (Διαθέσιμη σε:

https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6442/Rados_3033202005171.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Ράικος Α., Συνταγματικό Δίκαιο, 4^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

Ραμματά Μ., Σύγχρονη ελληνική Δημόσια Διοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2011.

Ρομπόκου-Καραγιάννη Α., «Ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας του Συνηγόρου του Πολίτη», Στο: Ε. Μπέσιλα-Μακρίδη, Σ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Α. Ρομπόκου-Καραγιάννη & Α. Παπάζογλου-Μητροπούλου, (επιμ.), «Ο Έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση και ο Συνήγορος του Πολίτη», 1^η έκδ., Εκδ. Κέντρο Έρευνας & Διαχείρισης Θεμάτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Αποκέντρωσης (Κ.Ε.ΔΙ.Τ.Α.Α.) Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 2001.

Της ιδίας, Το Δημογραφικό ως το Θεμελιώδες Κοινωνικό Πρόβλημα της Ελλάδος, 1^η έκδ., Εκδ. Εριφύλη, Αθήναι, 2000.

Σαρκόπουλος Γ., Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε Συνάρτηση με τη Διοικητική Αποκέντρωση στην Ελλάδα, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1993 (Διαθέσιμη σε: <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/2465#page/1/mode/2up>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Σκλήφα Θ., Η αποτίμηση της εξέλιξης του θεσμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με γνώμονα τις συστάσεις της μελέτης ΟΟΣΑ για την ελληνική Δημόσια Διοίκηση (2011), Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2022 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6921/Sklifa_3033202101033.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Σκριβάνου Α. Σ., Διοίκηση Ολικής Ποιότητας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η μέτρηση της ικανοποίησης των δημοτών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες αυτών. «Η περίπτωση του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Κορυδαλλού», Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 2005 (Διαθέσιμη σε: <https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/805/skrivanou.pdf?sequence=1>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Σπηλιωτόπουλος Ε. & Κονδύλης Β., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 16^η έκδ., Τόμ. Α', Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2023.

Στούμπανου Ι.-Μ., Η ιστορική εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα του 20^{ού} και 21^{ου} αιώνα, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο

Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2022 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6503/Stoumpanou_8085202001044.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Στράνης Δ., Οι τοπικές υποθέσεις για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η θεώρησή τους υπό το πρίσμα του Δημοσίου Συμφέροντος, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2022 (Διαθέσιμη σε: <https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/3406/%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%9D%CE%97%CE%A3%20%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%9D%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%9F%CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Τάτσος Ν., Δημοσιονομική Αποκέντρωση, 1^η έκδ., Εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα, 1999.

Τζουβάρας Κ., Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Όμηρος, Βόλος, 2002.

Τομαρά-Σιδέρη Μ., Η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1999.

Τσενές Η., Τοπική Αυτοδιοίκηση Θεωρία και Πράξη, 1^η έκδ., Εκδ. Φοίβος, Αθήνα, 1986.

Τσιβάκου Ι., Το γραφειοκρατικό σκότος, 1^η έκδ., Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2013.

Τσουντας Κ. & Τριανταφυλλοπούλου Α., Η οργάνωση και οι λειτουργίες της κεντρικής διοίκησης & της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009.

Φακουρέλης Μ., Οργάνωση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων. Η περίπτωση του δήμου Ηρακλείου, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα, 2023 (Διαθέσιμη σε: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7589/Fakourelis_8085202101055.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Φλώρος Κ., Ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ α' βαθμού, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αμφιλοχία, 2023 (Διαθέσιμη σε: https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/5637/Floros_2109.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Ανακτήθηκε 21-03-2025).

Χλέπας Ν. Κ. & Γετίμης Ν., «Εποπτεία και Έλεγχος», Στο: Ν. Κ. Χλέπας & Π. Γετίμης, (επιμ.), «Δημοσιονομική Εξυγίανση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2018.

Χλέπας Ν. & Γετίμης Π., «Τύπος τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομική αυτοτέλεια και μεταρρυθμίσεις», Στο: Ν. Κ. Χλέπας & Π. Γετίμης, (επιμ.), «Δημοσιονομική Εξυγίανση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση», 1^η έκδ., Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2018.

II: Ελληνόγλωσση μεταφρασμένη από την αλλοδαπή

Stewart J., Ο εκσυγχρονισμός της τοπικής αυτοδιοίκησης (Μετάφραση: Α. Τσανάκας), 1^η έκδ., Εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006.

III: Ξενόγλωσση

Hampton W., Local Government and Urban Politics, 1st ed., Longman Group UK Limited, New York, 1987.

Lane J.-E., The public sector, 3rd ed., SAGE Publications, London-Thousand Oaks-New Delhi, 2000.

IV: Λεξικά

Λεξικό ορθογραφικό-ετυμολογικό-ερμηνευτικό (2008), 1^η έκδ., Εκδ. Έννοια, Αθήνα.

Μπαμπινιώτης Γ. (2004), Λεξικό για το σχολείο και το γραφείο, 1^η έκδ., Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα.

V: Πηγές από το διαδίκτυο

Αυτοδιοίκηση (2024). ΟΣΥΑΠΕ: Παράνομος ο νέος ΟΕΥ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. *Αυτοδιοίκηση*, 27. Ιούνιος. <https://www.aftodioikisi.gr/ota/perifereies/osyape-paranomos-o-neos-oe-y-tis-perifereias-notioy-aigaioy/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Γαλανός Γ., Αγκυρόπουλος Χ., Γκρούσκος Γ., Ζλατίνη Κ., Κότιος Α., Κότιος Δ., Καραγιάννης Γ., Καϊάφα Σ. & Βαλεντής Η. (2023). Οδικός Χάρτης για μια δομική διοικητική μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. *διαNEOσις*, Σεπτέμβριος. <https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2023/09/OTA.pdf>

[Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Γκέκας Ρ. (2019). Η νέα προγραμματική περίοδος 2021-2027 της ΕΕ και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. *ΚΕΔΕ*, 3. Ιανουάριος. <https://kede.gr/i-nea-programmatiki-periodos-2021-2027-tis-ee-kai-i-topiki-aftodioikisi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Δήμος Χαλανδρίου (χ.χ.). Η Ιστορία. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/h-istoria/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (χ.χ.). «Φλύα» Η ιστορία του Χαλανδρίου. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/istoria/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (χ.χ.). Το Σήμερα. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/to-simera/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (χ.χ.). Η Δομή του δήμου. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/domh-dhmou/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (χ.χ.). Οργανισμός εσωτερικής υπηρεσίας. *Δήμος Χαλανδρίου*, <https://www.chalandri.gr/dhmos/domh-dhmou/organismos-eswterikhs-yphresias/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2024). Οδηγίες για τη σύνταξη του Ο.Ε.Υ. *Ε.Ε.Τ.Α.Α.*, Ιανουάριος. https://www.eetaa.gr/wp-content/uploads/2024/03/kef_2.docx [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Της ιδίας (χ.χ.). Οδηγός σύνταξης Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των δήμων. *Ε.Ε.Τ.Α.Α.*, <https://www.eetaa.gr/odigos-syntaxis-organismon-esoterikis-ypiresias-o-e-y-ton-dimon/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Εμμανουήλ Σ. (2020). Τοπική Αυτοδιοίκηση: Από το «scissors effect» στη βιωσιμότητα. *Η Ναυτεμπορική*, 17. Δεκέμβριος. <https://www.naftemporiki.gr/afieromata/1215178/topiki-aftodioikisi-apo-to-scissors-effect-sti-viosimotita/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

ΕΣΠΑ 2021-2027 (2023). Τομεακά Προγράμματα. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 2. Οκτώβριος. <https://www.espa.gr/el/pages/staticSectoralProgrammes.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Πολιτική της Συνοχής. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 27. Ιούλιος. <https://www.espa.gr/el/pages/CohesionPolicy.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Αττική. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 4. Μάιος. <https://www.espa.gr/el/Pages/staticPAttica.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Περιφερειακά Προγράμματα. *ΕΣΠΑ 2021-2027*, 3. Μάιος. <https://www.espa.gr/el/pages/staticRegionalProgrammes.aspx> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Ζιούλας Δ. (2019). Χαλάνδρι: Η πατρίδα του Ευριπίδη. *MAXMAG*, 20. Ιούνιος. <https://maxmag.gr/agnosti-ellada/chalandri-i-patrída-toy-eyripidi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Ιγνατίου Μ. (2018). Οικονομικά οφέλη από τις αδελφοποιήσεις. *Η Σημερινή*, 6. Μάιος. <https://simerini.sigmalive.com/article/2018/5/6/oikonomika-ophele-apo-tis-adelphopoieseis/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2024). Η συμμετοχή των Δήμων στο ΕΣΠΑ 2021-2027 στα πρώτα 4 χρόνια υλοποίησης. *Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Αύγουστος. https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7_%CE%99%CE%A4%CE%91_%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CE%94%CE%AE%CE%BC%CF%89%CE%BD_%CF%83%CF%84%CE%B1_%CE%95%CE%A3%CE%A0%CE%91_2021-2027.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (2021). Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολιτική Συνοχής. *Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Μάιος. https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/symmetoxi-kai-rollos-dimon-neo-espa-ITA-meleti.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (2023). Η οικονομική αποδοτικότητα των Δήμων. *Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών*, 4. Οκτώβριος. <https://kefim.org/i-oikonomiki-apodotikotita-ton-dimon/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Κουρής Γ. (2023). Στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες για την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση. *Χανιώτικα νέα*, 29. Αύγουστος. <https://www.haniotika-neia.gr/stratigikes-kateythynseis-kai-proteraiotites-gia-tin-protovathmia-topiki-aytodioikisi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Λιγωμένου Α., Παπάζογλου-Μητροπούλου Α. & Μπαμπαλιούτας Λ., «Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Ελλάδα - Η Διαλεκτική της Σχέση με τη Διοικητική Αποκέντρωση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση», *Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης*, Ελληνική Ένωση Περιφερειολόγων Επιστημόνων, Τόμ. Ζ', Αριθμός 1, Δεκέμβριος 2016, σσ. 99-110, https://www.rsijournal.eu/Foreign/Greek/KPE_Dec_2016.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Μαυρέλης Κ., «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αναπτυξιακή Πολιτική», Επιστημονικό Συνέδριο: «Περιφερειακή Ανάπτυξη, Χωροταξία και Περιβάλλον στο Πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης», 15-16 Δεκεμβρίου 1995, Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων / ΤΟΠΟΣ, Επιθεώρηση αστικών και περιφερειακών μελετών, Τόμ. Γ' (Πολιτικές του Περιβάλλοντος και Ανάπτυξη), χ.χ., σσ. 127-133,

<https://docs.google.com/file/d/0B0tFPgMkmNbTeWFpSjE5UVE1ODg/edit?resourcekey=0--iT10WDBbUHEPb9YEZdmOw> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Μπαμπαλιούτας Λ., «Η συμβολή των Ε.Δ.Ε.Τ. της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 στη Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα», *Διάλογοι στη Δημόσια Διοίκηση*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τεύχος 4, Οκτώβριος 2023, σσ. 147-166, https://ddd-pubadmin.panteion.gr/assets/files/dialogoi_04.pdf [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Νικολαΐδης Η. (2023). Μια Μεταρρύθμιση Για Την Τοπική Αυτοδιοίκηση Στην Ελλάδα. *διαΝΕΟσις*, Σεπτέμβριος. <https://www.dianeosis.org/2023/09/mia-domiki-metarrythmisi-tis-topikis-aftodioikisis-stin-ellada/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Παπαδοπούλου Α. (2010). Η Αυτοδιοίκηση στην Ε.Ε. *constitutionalism.gr*, 17. Σεπτέμβριος. <https://www.constitutionalism.gr/1752-i-aytodioikisi-stin-e-e/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» (2023). Ένταξη της Πράξης «Συνέχιση λειτουργίας Συμβουλευτικού Κέντρου στο Δήμο Χαλανδρίου» με Κωδικό ΟΠΣ

6002545 και ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». *Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»*, 27. Δεκέμβριος.

<https://www.pepattikis.gr/apofaseis-entaxis/entaxi-tis-praxis-synehisi-leitoyrgias-symboyleytikoy-kentroy-sto-dimo-halandrioy>,

https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/apofasi_entaxis/2024-04/91%CE%94%CE%A57%CE%9B7-3%CE%99%CE%96.pdf [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Ένταξη της Πράξης «ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ» με Κωδικό ΟΠΣ 6002516 και ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». *Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»*, 19. Οκτώβριος.

<https://www.pepattikis.gr/apofaseis-entaxis/entaxi-tis-praxis-synehisi-leitoyrgias-kentroy-koinotitas-dimoy-halandrioy-me>,

https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/apofasi_entaxis/2024-04/%CE%A8%CE%9A1%CE%A57%CE%9B7-%CE%91%CE%913.pdf

[Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Ένταξη της Πράξης «Ενεργειακές Παρεμβάσεις Κτιρίων Δ. Χαλανδρίου» με Κωδικό ΟΠΣ 6000809 και ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027». *Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»*, 28. Σεπτέμβριος.

<https://www.pepattikis.gr/apofaseis-entaxis/entaxi-tis-praxis-energeiakes-parembaseis-ktirion-d-halandrioy-me-kodiko-ops>,

https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/apofasi_entaxis/2024-02/3.%20%CE%91%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%88%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82%206000809_%CE%A8%CE%A8%CE%9F47%CE%9B7-8%CE%94%CE%A4.pdf [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

Πηγή εικόνας: https://www.espa.gr/Style%20Library/Images/espa-eu-stragetgy_1.png [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Πύλη για την ελληνική γλώσσα (χ.χ.). *Πύλη για την ελληνική γλώσσα*, https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%C

[E%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1+&dq=](#) [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Ράπτης Χ. (2024). Η σημασία των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας για τους δήμους. *in*, 24. Μάιος. <https://www.in.gr/2024/05/24/politics/aftodioikisi/simasia-ton-organismon-esoterikis-ypiresias-gia-tous-dimous/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Σαν σήμερα.gr (χ.χ.). Η ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. *Σαν σήμερα.gr*, https://www.sansimera.gr/articles/772#goog_rewarded [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Ταμπακίδης Ν. (2022). Σύγχρονοι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.). *Η Ναυτεμπορική*, 25. Ιούνιος. <https://www.naftemporiki.gr/opinion/1345820/sygchronoi-organismoi-esoterikis-ypiresias-o-e-y/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Τριανταφυλλοπούλου Β. Α. (2023). Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυτοτέλεια και εξάρτηση. *Το Βήμα*, 16. Οκτώβριος. <https://www.tovima.gr/print/nees-epoxes/aytoteleia-kai-eksartisi/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Χαραλαμπίδης Ι., Λαχανά Ζ., Θεοχαροπούλου Χ. & Βογιατζής Ν. (2022). Ψηφιακή Διακυβέρνηση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. *Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Μάρτιος.

https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7%CE%99%CE%A4%CE%91%CE%A8%CE%B7%CF%86%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%A4%CE%91_22.03.22-1.pdf

[Ανακτήθηκε 21-03-2025].

CE.A.R.S. (2022). Ποιοτική Έρευνα VS Ποσοτική Έρευνα. *CE.A.R.S.*, 15. Δεκέμβριος. <https://cears.edu.gr/posotiki-vs-poiotiki/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Πιακά νεα (χ.χ.). Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα: Σύγχρονες Προκλήσεις και Εξελίξεις. *Πιακά νεα*, <https://iliakanea.gr/i-topiki-aftodioikisi-stin-ellada-sygchrones-prokliseis-kai-exelixeis/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Joshi S., Saxena S., Godbole T. & Shreya, “Developing Smart Cities: An Integrated Framework”, 6th International Conference on Advances in Computing &

Communications, ICACC 2016, 6-8 September 2016, Science Direct (*Procedia Computer Science*), Elsevier, Vol. 93, 2016, pp. 902-909, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050916315022>, <https://doi.org/10.1016/j.procs.2016.07.258> [Ανακτήθηκαν 21-03-2025].

Kavos news (2020). Την 27η Δεκεμβρίου του 1833 εισήχθη στη χώρα μας ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης. *Kavos news*, 27. Δεκέμβριος. <https://kavosnews.gr/%CE%84%CE%B7%CE%BD-27%CE%B7-%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF%CF%85-1833-%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%AE%CF%87%CE%B8%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B1/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Maleviziotis.gr (2019). Καποδίστριας, Καλλικράτης, Κλεισθένης – Η ιστορία της τοπικής αυτοδιοίκησης. *Maleviziotis.gr*, 25. Μάιος. <https://maleviziotis.gr/2019/05/25/%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%AF%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CE%B7/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

MyOTA.gr (2024). Για την Τροποποίηση Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας δήμων υπενθυμίζει η Αποκεντρωμένη της Αττικής. *MyOTA.gr*, 4. Φεβρουάριος. <https://www.myota.gr/2024/02/04/%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Πώς συνεδριάζει και ποιές αρμοδιότητες έχει το Δημοτικό Συμβούλιο. *MyOTA.gr*, 25. Δεκέμβριος. <https://www.myota.gr/2023/12/25/%CF%80%CF%8E%CF%82-%>

[%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84/](#) [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Του ιδίου (2023). Χρηματοδοτήσεις δήμων από το ΕΣΠΑ 2021-2027. *MyOTA.gr*, 24. Οκτώβριος.

<https://www.myota.gr/2023/10/24/%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%83%CF%80%CE%B1-2021-2027/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Syntagma Watch (2019). Τα Συντάγματα του 1925, 1926 και 1927 – Το Σύνταγμα του 1952. *Syntagma Watch*, 11. Απρίλιος. <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/ta-syntagmata-tou-1925-1926-kai-1927-to-syntagma-tou-1952/> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

Transparency International (χ.χ.). Corruption Perceptions Index. *Transparency International*, <https://www.transparency.org/en/cpi/2024/index/grc> [Ανακτήθηκε 21-03-2025].

VI: Νομοθεσία

N. 5143/2024, «Ρυθμίσεις για τους χερσαίους συνοριακούς σταθμούς, την ενίσχυση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 161/Α/2024).

N. 5056/2023, «Αναμόρφωση του συστήματος διακυβέρνησης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, κατάργηση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δήμων, παρακολούθηση επιδόσεων τοπικής αυτοδιοίκησης οικονομική και διοικητική διαχείριση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ευζωία των ζώων συντροφιάς, κατασκευή και αναβάθμιση λειτουργούντων χερσαίων συνοριακών σταθμών και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Εσωτερικών», (ΦΕΚ 163/Α/2023).

N. 5003/2022, «Δημοτική Αστυνομία, Φορείς Λαϊκών Αγορών, απλούστευση διαδικασιών μεταξύ Ο.Τ.Α. και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, ρυθμίσεις εξομάλυνσης της εκλογικής διαδικασίας κατοίκων εξωτερικού και λοιπές ρυθμίσεις», (ΦΕΚ 230/Α/2022).

Π.Δ. 85/2022, «Καθορισμός προσόντων διορισμού σε φορείς του Δημοσίου (Προσοντολόγιο-Κλαδολόγιο)», (ΦΕΚ 232/Α/2022).

N. 4830/2021, «Νέο πλαίσιο για την ευζωία των ζώων συντροφιάς Πρόγραμμα «ΑΡΓΟΣ» και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 169/Α/2021).

N. 4804/2021, «Εκλογή Δημοτικών και Περιφερειακών Αρχών και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 90/Α/2021).

N. 4555/2018, «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Εμβάθυνση της Δημοκρατίας Ενίσχυση της Συμμετοχής Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 133/Α/2018).

Αριθμ. οίκ. 70651/25883, (ΦΕΚ 3131/Β/2017).

N. 4412/2016, «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)», (ΦΕΚ 147/Α/2016).

N. 3979/2011, «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις», (ΦΕΚ 138/Α/2011).

N. 3895/2010, «Κατάργηση και συγχώνευση υπηρεσιών, οργανισμών και φορέων του δημόσιου τομέα», (ΦΕΚ 206/Α/2010).

N. 3852/2010, «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», (ΦΕΚ 87/Α/2010).

N. 3584/2007, «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων», (ΦΕΚ 143/Α/2007).

N. 3463/2006, «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων», (ΦΕΚ 114/Α/2006).

N. 3260/2004, «Ρυθμίσεις του συστήματος προσλήψεων και θεμάτων δημόσιας διοίκησης», (ΦΕΚ 151/Α/2004).

N. 3230/2004, «Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 44/Α/2004).

N. 2880/2001, «Πρόγραμμα Πολιτεία για τη μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 9/Α/2001).

N. 2672/1998, «Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 290/Α/1998).

N. 2539/1997, «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης», (ΦΕΚ 244/Α/1997).

Π.Δ. 410/1995, «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο Νόμου με τίτλο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας των ισχυουσών διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα», (ΦΕΚ 231/Α/1995).

N. 2240/1994, «Συμπλήρωση διατάξεων για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 153/Α/1994).

N. 2218/1994, «Ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης - Τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση και την Περιφέρεια και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 90/Α/1994).

N. 1622/1986, «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη και Δημοκρατικός Προγραμματισμός», (ΦΕΚ 92/Α/1986).

Εγκύκλιος ΥΠΕΣ 59/Αριθμός Πρωτοκόλλου 53560/1986.

N. 1476/1984, «Διορισμός σε μόνιμες θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ, των ΟΤΑ και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 136/Α/1984).

N. 1270/1982, «Τροποποιήσεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα για το εκλογικό σύστημα, τη δημοτική αποκέντρωση, τη λαϊκή συμμετοχή και τη διοικητική αυτοτέλεια των δήμων και κοινοτήτων», (ΦΕΚ 93/Α/1982).

N. 1188/1981, «Περί κυρώσεως του Κώδικος “περί καταστάσεως προσωπικού οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως”», (ΦΕΚ 204/Α/1981).

Ν. 1065/1980, «Περί κυρώσεως Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα», (ΦΕΚ 168/Α/1980).

Ν. 3200/1955, «Περί διοικητικής αποκεντρώσεως», (ΦΕΚ 97/Α/1955).

Ν. ΔΝΖ'/1912, «Περί Δήμων και Κοινοτήτων», (ΦΕΚ 256/Α/1912).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Συνέντευξη για την αποδοτικότητα των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου

Στο εν λόγω Παράρτημα, αναλύεται η ηχογραφημένη δομημένη προφορική συνέντευξη μεταξύ της ερευνήτριας και της συμμετέχουσας της έρευνας, κυρίας Βλάχου Αγγελικής, η οποία είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας στο Δήμο Χαλανδρίου και η οποία έχει επίγνωση της κατάστασης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου, όπως επίσης και των συνεπειών τις οποίες έχει επιφέρει η τελευταία τροποποίηση των ΟΕΥ του Δήμου.

Ερευνήτρια: Κυρία Βλάχου, όπως είναι γνωστό, ο ΟΕΥ έχει υποστεί τροποποίηση 4 φορές από το 2014 μέχρι σήμερα. Θα ήθελα να μου αναφέρετε συνοπτικά πώς έχουμε φτάσει στην τελευταία μορφή του Δήμου Χαλανδρίου. Δηλαδή, θα ήθελα να μου περιγράψετε τις αλλαγές του ΟΕΥ στο πέρασμα των χρόνων, φτάνοντας στην τελευταία τροποποίηση, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2017.

- Λοιπόν, ο ισχύων Οργανισμός έγινε το 2014, μετά τον «Καλλικράτη», που είχαμε τους νέους Οργανισμούς και με βάση τα πρότυπα των Οργανισμών, που είχε συντάξει η Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, η λεγόμενη Ε.Ε.Τ.Α.Α. Από εκεί και πέρα, από το 2014 μέχρι το 2017 που είχαμε την τελευταία τροποποίηση, είχαμε μια τροποποίηση, ούτως ώστε να τεθούν τα θέματα περιουσίας ως ένα κομμάτι των εσόδων πολύ σημαντικό, ώστε να καταγραφεί όλη η περιουσία του Δήμου. Η μια τροποποίηση ήταν αυτή. Η δεύτερη τροποποίηση ήταν, για να ενταχθούν οι Οργανικές Θέσεις των εργατών καθαριότητας που δόθηκε η δυνατότητα για μόνιμο προσωπικό καθαριότητας και τότε, ο Δήμος καθιέρωσε 104 νέες θέσεις στους εργάτες καθαριότητας, γιατί από το 2013, είχαμε την υποχρέωση με τους Οργανισμούς που κάναμε το 2014 να καταργήσουμε όλες τις κενές θέσεις. Άρα, δεν μπορούσε ο Δήμος να προσλάβει νέους εργαζόμενους, αφού δεν είχε κενές. Κενές ήταν μόνο αυτές που είτε έφευγαν αυτοδικαίως είτε με σύνταξη ή με λύση της σχέσης και λοιπά. Κάναμε, λοιπόν, μια τροποποίηση, για να συμπεριλάβουμε τους εργάτες καθαριότητας, και άλλη μια για τη δημοτική αστυνομία, που είχαμε τη δυνατότητα να επανέλθουν στο Δήμο. Τότε, είχαν μπει σε διαθεσιμότητα οι δημοτικοί Αστυνόμοι και άλλοι πήγαν στο

Υπουργείο Δικαιοσύνης, στις φυλακές, άλλοι σε διάφορες υπηρεσίες και δόθηκε η δυνατότητα το 2016, αν θυμάμαι, όσοι ήθελαν, να επανέλθουν στο Δήμο. Αυτές ήταν οι τροποποιήσεις.

Πέραν από αυτό τώρα, η ανάγκη για να κάνουμε έναν νέο Οργανισμό προκύπτει από το γεγονός, ότι έχουν περάσει τώρα εδώ και 10 χρόνια από τη σύνταξη του βασικού κορμού του Οργανισμού και έχουν επέλθει πάρα πολλές αλλαγές και στο νομοθετικό πλαίσιο, αλλά και στις διαδικασίες. Και γι' αυτό, ετοιμαζόμαστε για νέο Οργανισμό.

Ερευνήτρια: Πόσο ήταν το χρονικό διάστημα τροποποίησης του τελευταίου ΟΕΥ; Με άλλα λόγια, πόσο διήρκεσε η διαδικασία τροποποίησής του;

- Ακριβώς δεν μπορώ να το πω, αλλά ένας Οργανισμός, για να τροποποιηθεί, απαιτείται εισήγηση της Δημοτικής Επιτροπής, σήμερα. Πριν, είχαμε την Εκτελεστική Επιτροπή. Τώρα έχουμε τη Δημοτική Επιτροπή. Μετονομάστηκε, δηλαδή. Τώρα πλέον σαν όργανο είναι μόνο η Δημοτική Επιτροπή. Έχουμε εισήγηση Δημοτικής Επιτροπής στο Δημοτικό Συμβούλιο. Αποφασίζει το Δημοτικό Συμβούλιο, στέλνεται το σχέδιο της απόφασης στο Υπηρεσιακό, το οποίο γνωμοδοτεί. Εξαρτάται, τώρα, αν έχει παρατηρήσεις, μπορεί να επιστραφεί, να διορθωθούν ορισμένα πράγματα και μετά, αφού γνωμοδοτήσει το Υπηρεσιακό Συμβούλιο, πηγαίνει στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση που βγαίνει η απόφαση και δημοσιεύεται. Εγκρίνεται δηλαδή, από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Είναι το άρθρο 10 του Ν. 3584/2007, που είναι ο Κώδικας Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων και έχει το θεσμικό πλαίσιο σύνταξης του Οργανισμού. Παίρνει μερικούς μήνες. Το ζητούμενο είναι πριν από αυτό. Ένα σχέδιο Οργανισμού που ετοιμάζουμε, εμείς το είχαμε ετοιμάσει από το 2020, δόθηκε στις υπηρεσίες, πρώτα σαν σχέδιο, έγιναν οι παρατηρήσεις, εντάχθηκαν όσες κρίναμε ότι έπρεπε να ενταχθούν. Έγινε όλη αυτή η διαδικασία και τέθηκε στο Δημοτικό Συμβούλιο το 2021. Δυστυχώς εκεί, μέσα στο Συμβούλιο, ενώ είχαμε πριν τη διαβεβαίωση γιατί δόθηκε το σχέδιο στις παρατάξεις όλες, για να κάνουν και αυτοί τις παρατηρήσεις τους, μέσα στο Συμβούλιο, τέθηκε το θέμα των Προϊσταμένων των Μηχανικών και έτσι, δεν πέρασε. Οπότε, σταμάτησε η διαδικασία εκσυγχρονισμού του Οργανισμού. Ήρθαμε στο 2022, πλέον. Ξανά η ίδια διαδικασία με νέες τροποποιήσεις, γιατί μέσα σε αυτό το διάστημα το χρονικό, είχαμε και άλλες ρυθμίσεις. Δόθηκε ξανά στις υπηρεσίες. Δυστυχώς το 2023, είχαμε την προεκλογική περίοδο και δεν μπορούσαμε να προχωρήσουμε σε τροποποίηση Οργανισμού και είμαστε τώρα σχεδόν

ένα χρόνο μετά την εκλογή της νέας Δημοτικής Αρχής και έχουμε προχωρήσει αρκετά. Με βάση αυτό το Σχέδιο που είχε γίνει το 2021, να πάμε σε νέα τροποποίηση του Οργανισμού. Πάλι με τις υπηρεσίες, ήδη έχουμε παρατηρήσεις, για να τεθεί υπόψιν του Συμβουλίου.

Ερευνήτρια: Έχουν αντιμετωπιστεί εμπόδια, κατά τη διάρκεια σχεδιασμού του ΟΕΥ;

- Εμπόδια, όχι. Τα εμπόδια είναι θέμα, όπως σας είπα, στο Συμβούλιο, αν θα ψηφιστεί ή όχι ένα Σχέδιο Οργανισμού. Ένα εμπόδιο είναι αυτό. Το άλλο είναι τι θέλουν οι ίδιοι οι υπάλληλοι. Ιδίως αυτό που τους ενδιαφέρει περισσότερο, πέραν από τις αρμοδιότητες που ασκούν, είναι ποιος θα είναι προϊστάμενος. Δυστυχώς, υπάρχουν αυτά!

Ερευνήτρια: Από την τροποποίηση του τελευταίου ΟΕΥ, έχουν παρέλθει 7 έτη. Συγκρίνοντας τη χρονική περίοδο της τροποποίησης με το σήμερα, ποιοι είναι οι τομείς, οι οποίοι έχουν υποστεί τη μεγαλύτερη εξέλιξη στο Δήμο Χαλανδρίου;

- Όλο αυτό το χρονικό διάστημα, είχαμε νομοθετικές ρυθμίσεις, που υποχρέωναν το Δήμο να δημιουργήσει νέες οργανικές μονάδες. Παραδείγματος χάριν, είχαμε τη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, που ήταν υποχρεωτικό να έχει ο κάθε Δήμος. Είχαμε Δημοτική Αστυνομία με αρμοδιότητες συγκεκριμένες. Είχαμε την Πολιτική Προστασία, επίσης ένα κομμάτι που ο νόμος ορίζει ποιες είναι οι αρμοδιότητές του και ορίζει, ότι πρέπει να είναι αυτοτελείς μονάδες. Δηλαδή, υπό τη διεύθυνση του Δημάρχου. Όταν μιλάμε για αυτοτελείς μονάδες είτε Τμήμα είτε Διεύθυνση, υπάγονται αυτά κατευθείαν στον Δήμαρχο, αλλά το κυριότερο είναι, ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας που έχει επέλθει σε όλο το δημόσιο τομέα και στους Δήμους, αναγκάζει τους Δήμους σε διαδικασίες, οι οποίες έχουν να κάνουν με στοιχεία, τα οποία ανεβαίνουν ηλεκτρονικά και αυτό δημιουργεί ούτως ή άλλως θέματα στην καθημερινότητα των υπαλλήλων. Υπάρχει διόγκωση της δουλειάς, λόγω αυτού, γιατί να μην έχουμε ηλεκτρονική διακυβέρνηση, όμως δεν έχουμε απλοποίηση των διαδικασιών, δυστυχώς. Οι διαδικασίες παραμένουν ίδιες εδώ και χρόνια, ενώ θα έπρεπε να έχουμε συγχρόνως και απλοποίηση, ούτως ώστε να είμαστε πιο αποτελεσματικοί και να μειώσουμε και λίγο τη γραφειοκρατία.

Το άλλο είναι, ότι αυτά τα στοιχεία που μας δίνουν την αφορμή και την ανάγκη να προχωρήσουμε σε Οργανισμό, μπορούμε να πούμε, ότι πέραν από την ανάπτυξη της τεχνολογίας, είναι τα θέματα τα ενεργειακά, το θέμα της κλιματικής αλλαγής, η οποία

αναγκαστικά, δηλαδή οι Δήμοι πρέπει να μπουν σε αυτό κομμάτι, να προσπαθήσουν, δηλαδή, να αναβαθμίσουν ενεργειακά τα κτίριά τους, τα σχολεία, που είναι στην ευθύνη των Δήμων τα κτίρια των σχολείων, τα δημοτικά κτίρια, το φωτισμό. Αυτή είναι η ενεργειακή αναβάθμιση που πρέπει να δούμε, η εξοικονόμηση ενέργειας και η κλιματική αλλαγή, που μας αναγκάζει να παίρνουμε μέτρα να προλαβαίνουμε γεγονότα και καταστάσεις που μπορούν να έρθουν και να μας δημιουργήσουν πρόβλημα στην τοπική κοινωνία. Αυτά είναι σημαντικά θέματα, τα οποία πρέπει να δει ένας Δήμος και να δει πώς αυτά τα θέματα θα αντιμετωπίζονται από τις υπηρεσίες του. Άρα, και ο Οργανισμός θα πρέπει να τα λάβει υπόψιν του.

Ερευνήτρια: Λαμβάνοντας υπόψιν ακόμα και τα πρόσφατα γεγονότα τα οποία συμβαίνουν στο εξωτερικό περιβάλλον, όπως είπατε εσείς, η κλιματική αλλαγή ή η ενεργειακή κρίση, λόγω του πολέμου στην Ουκρανία ή η βία μεταξύ των ανηλίκων, ένα φαινόμενο το οποίο έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις, τώρα τελευταία, μπορείτε να μου αναφέρετε άλλους τομείς, στους οποίους απαιτείται περισσότερη δουλειά, ώστε να ανταπεξέρχονται καλύτερα στις ανάγκες, αλλά και στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας;

- Ένας Οργανισμός είναι το μέσον, με το οποίο ένας Δήμος επιτελεί το καθήκον του απέναντι στην τοπική κοινωνία. Δεν μπορούμε να πούμε, ότι ο Οργανισμός θα λύσει όλα τα προβλήματα του Δήμου. Απλά, είναι ένα μέσον και επειδή οι αρμοδιότητες της Αυτοδιοίκησης έχουν μια δυναμική που διευρύνονται, ανάλογα με τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές συνθήκες που επικρατούν. Δεν μπορούμε να πούμε, ότι όσο καλός και αν είναι ένας Οργανισμός, μπορεί να λύσει το πρόβλημα. Το ζήτημα είναι, σε αυτές τις νέες συνθήκες να μπορέσουμε με νέες μονάδες να δούμε πώς μπορεί να ανταποκριθεί ο Δήμος και σε αυτό, έχουμε λάβει υπόψιν μας αυτές τις συνθήκες και δημιουργούμε μονάδα που θα μπορέσει να ερευνήσει, να πάρει μέτρα για την ανθεκτικότητα του Δήμου στις νέες συνθήκες.

Ερευνήτρια: Ως προς το επίπεδο οργάνωσης των υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου, ποιες είναι οι συνέπειες οι οποίες προέρχονται από την τελευταία τροποποίηση του ΟΕΥ;

- Από την αρχή, όταν έγινε ο Οργανισμός μέχρι και τις τελευταίες τροποποιήσεις, μέχρι σήμερα, βλέπουμε ορισμένες αδυναμίες που έγκεινται στο γεγονός, ότι έχουμε επικάλυψη αρμοδιοτήτων από διαφορετικές μονάδες. Γι' αυτό προσπαθούμε τώρα με το νέο Σχέδιο του Οργανισμού να οριοθετηθούν οι

αρμοδιότητες, να δούμε τι κάνει συγκεκριμένα η κάθε μονάδα. Αυτό είναι το κυριότερο, ώστε τέτοιου είδους δυσλειτουργίες να αποφευχθούν και να μπορέσουν να είναι πιο αποτελεσματικές και πιο αποδοτικές. Πέρα από αυτά που σας ανέφερα με νέες αρμοδιότητες και νέα καθήκοντα, νέες διαδικασίες που εντάσσονται στις ήδη υπάρχουσες διοικητικές μονάδες, ο νέος Οργανισμός θα έπρεπε όλα αυτά να τα οριοθετήσει.

Ερευνήτρια: Κατ' αρχάς, αναφέρατε, ότι το 2021 έχετε προχωρήσει σε νέα τροποποίηση. Δεν έχει ολοκληρωθεί. Μπορείτε να μου πείτε πότε ακριβώς θα διεκπεραιωθεί η διεργασία τροποποίησης, δηλαδή πότε εκτιμάται να τελειώσει η διαδικασία της τροποποίησης του ΟΕΥ;

- Θεωρούμε, ότι μέσα στο 2025, στο πρώτο εξάμηνο του 2025, να έχουμε τελειώσει.

Ερευνήτρια: Υπέροχα! Σας ευχαριστώ πάρα πολύ!